

Panel 40 : Language and Literature

1. The meaning conveying of Chinese sentence structure “*YOU + N. + V.*” into Thai with no change of meaning
Nuttanun Tiyanon 1757
2. A Study of Language for District Naming in Central Region of Thailand
Nuengruthai pankaw 1775
3. A Contrastive Study of Compound Word Formation in Chinese and Thai
Benyatip Suphakalin 1787
4. Chu Chok in Phra Wessandorn an allegory idiom Northeast (of Thailand): the discourse of power with creating of another condition
Danita Dungwilai 1805

The meaning conveying of Chinese sentence structure “*YOU* + N. + V.” into Thai with no change of meaning

การถ่ายทอดความหมายของโครงสร้างภาษาจีน “*YOU* + N. + V.”
สู่ความหมายภาษาไทยในลักษณะเดียวกัน

Nuttanun Tiyanon

Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University
E-mail: iam.nutnun@hotmail.com

Abstract

The objective of this research is to study the meaning conveying process of “由”字句 “*Yóu*” zìjù or the sentence with ‘*YOU*’ through the sentence structure “*YOU* + N. + V.” from Chinese to Thai with no change of meaning. The results of the study show that ‘*YOU*’ is just a preposition in this sentence structure, which is not complicated and easy to understand. However, the word ‘*YOU*’ in Chinese sentences, once interpreted into Thai, can be translated into several Thai terms. The appropriate word choices, therefore, depend on contexts, situations, and suitability. This is because to convey the meanings too directly or without any modification will result in the loss of aesthetic linguistic features.

Keywords : 由 , Thai , Translation

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการถ่ายทอดความหมายของ “由”字句 (“Yóu” zìjù) หรือรูปประโยค ‘YOU’ ผ่านโครงสร้าง “YOU + N. + V.” ในภาษาจีนสู่ความหมายภาษาไทยในลักษณะเดียวกัน ผลการศึกษาพบว่า ‘YOU’ ในโครงสร้างนี้ เป็นคำบุพบทภาษาจีนที่มีโครงสร้างไม่ซับซ้อน ทว่าเมื่อถอดความออกมาเป็นภาษาไทยแล้ว พบว่ามีคำศัพท์ภาษาไทยที่สามารถถ่ายทอดความหมายคำว่า ‘YOU’ ได้หลายคำ ทั้งนี้ การจะสรรคำศัพท์ตัวใดมาถ่ายทอดความหมายนั้นขึ้นอยู่กับบริบท สถานการณ์และความเหมาะสมด้านความหมาย เพราะการถ่ายทอดความหมายที่ตรงและการถ่ายทอดความหมายโดยไม่พิจารณาอย่างถี่ถ้วนจะทำให้เสียอรรถรสทางภาษา

คำสำคัญ : 由 , ภาษาไทย , การแปล

บทนำ

การแปลเป็นกระบวนการทางภาษาที่สำคัญที่สื่อความหมายจากภาษาหนึ่งสู่อีกภาษาหนึ่ง โดยยังต้องคำนึงถึงความหมาย นัยยะ สีลาของภาษาต้นทาง หากผู้แปลเลือกใช้คำถ่ายทอดออกมาไม่เหมาะสม จะก่อให้เกิดผลเสียต่อผู้รับสาร ถนอมนวล โอเจริญ กล่าวว่าการแปลงานที่แท้จริงมิใช่เป็นเพียงการถ่ายทอดจากภาษาหนึ่งไปอีกภาษาหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นการถ่ายทอดเนื้อหาสาระและความคิดของงานต้นฉบับ แล้วถึงมาสรรคำที่มีความหมายเทียบเคียงในภาษาของผู้แปลเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจ¹

บทความฉบับนี้มุ่งเน้นศึกษาการถ่ายทอดความหมายคำบุพบท “由”^{*} เนื่องจากคำบุพบทคำนี้ไม่มีความหมายเฉพาะ ดังนั้นการแปลจึงค่อนข้างอิสระ แต่ท่ามกลางความอิสระยังต้องคำนึงความหมายเดิมจากภาษาต้นฉบับด้วย

จากตำราภาษาจีนหลายเล่มมีการกล่าวถึงคำว่าอยู่เป็นประจำ คำว่า ‘YOU’ ในภาษาจีนมีความหมายและวิธีการใช้ที่หลากหลาย จากพจนานุกรมจีน – ไทย เจียรชัย เอี่ยมวรเมธ ได้แจกแจงความหมายของ ‘YOU’ ออกมาดังต่อไปนี้

1. มูลเหตุ ; สาเหตุ เช่น 因由 หมายถึง มูลเหตุ , 事由 หมายถึง ต้นสายปลายเหตุของเรื่องราว
2. ด้วย ; เนื่องมาจาก เช่น 咎由自取 หมายถึง หาเหตุใส่ตนเอง
3. ผ่าน เช่น 必由之路 หมายถึง ทางที่จำเป็นจะต้องผ่าน
4. คล้อยตาม ; เชื้อฟัง เช่น 由他去吧 หมายถึง ปล่อยให้เขาไปเถอะ
5. [บุพบท] (ของเรื่องบางเรื่อง) ยกให้ (เขาไปทำ) เช่น 准备工作由我负责 หมายถึง งานเตรียมการนั้นให้ผมรับผิดชอบก็แล้วกัน
6. [บุพบท] แสดงถึง การอาศัย เช่น 由此可见 หมายถึง จากนี้ก็พอที่จะรู้ (หรือพอที่จะทราบได้)
7. [สันธาน] แสดงถึง จุดเริ่มต้น เช่น 由北京出发 หมายถึง ออกเดินทางจากกรุงปักกิ่ง²

จากความหมายข้างต้น บทความฉบับนี้มุ่งเน้นศึกษา ‘YOU’ ในความหมายที่ 5 คือ [บุพบท] (ของเรื่องบางเรื่อง)

ยกให้ (เขาไปทำ) กล่าวโดยรวมคือ คำนามที่ตามหลัง ‘YOU’ เป็นผู้กระทำกริยานั้นๆ ในประโยคด้วยตัวเอง นอกจากนี้ในตำราภาษาจีนมีการกล่าวถึง ‘YOU’ ในโครงสร้างนี้อยู่เสมอ โดยหนังสือแต่ละเล่มมิได้กำหนดความหมาย ‘YOU’ ตายตัว เพราะการถอดความนั้นขึ้นอยู่กับบริบท ผู้แปลมีหน้าที่สรรคำมาให้ความหมาย

‘YOU’ ในโครงสร้างนี้เป็นคำบุพบท พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. นิยามความหมายคำบุพบทว่า “คำชนิดหนึ่งในไวยากรณ์ ทำหน้าที่เชื่อมคำต่อคำ อยู่หน้านาม สรรพนาม หรือกริยา มีคำว่า ด้วย โดย

¹ ถนอมนวล โอเจริญ, การแปลนวนิยายเรื่อง “แวร์เธอร์ธอม” เป็นไทย (กรุงเทพมหานคร: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548), หน้า 180.

^{*} ในบทความนี้จะกำกับ “由” ด้วยสัทอักษรจีนกลาง ‘YOU’

² เจียรชัย เอี่ยมวรเมธ, พจนานุกรมจีน-ไทย (กรุงเทพมหานคร: บริษัท รวมสาส์น (1977) จำกัด, 2549), หน้า 1360.

ใน เป็นต้น”³ เมื่อพิจารณาแล้ว ‘YOU’ ในโครงสร้างนี้มีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “โดย” และ “ด้วย” ในภาษาไทยมากที่สุด แต่เราไม่สามารถแปลตรงตัวได้ตลอดเวลา ดังนั้นจะสรรคำไหนมาจำกัดความ ต้องอาศัยการพิจารณารอบด้าน

‘YOU’ ในโครงสร้างนี้ สามารถแยกส่วนประกอบเชิงภาษาศาสตร์ได้ดังนี้คือ “YOU + N. + V.”

N. หมายถึง คำนาม (Noun หรือ N.)

V. หมายถึง คำกริยา (Verb หรือ V.)

บทความฉบับนี้มุ่งศึกษาโครงสร้างและการถ่ายทอดความหมายของคำว่า ‘YOU’ ผ่านโครงสร้าง ‘YOU’ + N. + V. จากการศึกษาค้นพบประเด็นที่น่าสนใจ 2 ประเด็นดังต่อไปนี้คือ

1. ประเด็นด้านโครงสร้าง

โครงสร้าง ‘YOU’ ในบริบทนี้คือ ‘YOU’ + N. + V. ซึ่งหมายความว่า คำนาม (N.) ทำกริยา (V.) ด้วยตัวเอง โดย

ผ่านคำบุพบท ‘YOU’ บทความฉบับนี้ จากการศึกษาค้นพบว่าโครงสร้าง ‘YOU’ ในความหมายนี้สามารถจำแนกออกเป็น 4 โครงสร้างดังต่อไปนี้

1.1 โครงสร้าง ‘YOU’ ปกติ

.....	由	N.	V.
ประโยคก่อนหน้า	‘YOU’	คำนาม	คำกริยา

ยกตัวอย่างเช่น

1. ภาษาจีน	将来便由我娶你做媳妇儿。 ⁴
คำอ่าน	Jiānglái biàn yóu wǒ qǔ nǐ zuò xífùr.
คำแปล	อีกหน่อยข้าจะแต่งงานเจ้าเป็นภรรยาเอง ⁵

ประโยคนี้ ‘YOU’ เป็นคำบุพบท “我wǒ” เป็นคำนามหมายถึง “ฉัน” และ “娶qǔ” เป็นคำกริยาหมายถึง “แต่งงานหรือสู่ขอ” ใช้กับผู้ชายที่แต่งงานผู้หญิงเข้ามา

พิจารณาจากโครงสร้างจะเห็นได้ว่า “ฉัน” เป็นผู้กระทำกริยา “สู่ขอ” ด้วยตัวเอง

³ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554, หน้า 908.

⁴ Jú huā sǎn 橘花散里, “Wú ròu bù huān 无肉不欢”,

http://www.bookbao.net/view/201111/07/id_XMJE2MDMw.html, (สืบค้นเมื่อวันที่ 28 กันยายน 2559).

⁵ จวีฮวาซันหลี่, นิยายรักอลเวง (1), แปลโดย เม่นน้อย. พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: บริษัท แจ่มใส พับลิชซิง จำกัด, 2559), หน้า 54.

2. ภาษาจีน   只能任由那位老仙君抱着。⁶
 คำอ่าน   Zhǐ néng rèn yóu nà wèi lǎo xiān jūn bào zhe.
 คำแปล   จึงได้แต่ปล่อยให้เทพผู้เฒ่าท่านนั้นอุ้มนางไว้⁷

ประโยคนี้ “那位老仙君 nà wèi lǎo xiān jūn” เป็นคำนามวลีหมายถึง “เหล่าเทพผู้เฒ่า” และ “抱 bào” เป็นคำกริยาหมายถึง “กอด”

พิจารณาจากโครงสร้างจะเห็นได้ว่าคำนามวลี “เหล่าเทพผู้เฒ่า” เป็นผู้กระทำการ “กอด” ด้วยตัวเอง

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าคำนามในโครงสร้าง ‘YOU’ + N.+V. เป็นผู้ทำกริยานั้นๆ ด้วยตัวเอง ซึ่งคำนามนั้นสามารถเป็นนามเอกพจน์หรือพหูพจน์ก็ได้ ขึ้นอยู่กับบริบท

1.2 โครงสร้าง ‘YOU’ ที่มีคำกริยาซ้อนกริยา

.....	由	N.	V ₁	V ₂
ประโยคก่อนหน้า	‘YOU’	คำนาม	คำกริยาตัวที่ 1	คำกริยาตัวที่ 2

ยกตัวอย่างเช่น

1. ภาษาจีน   那是应该由政府的主管部去设法补救⁸。
 คำอ่าน   Nà shì yīnggāi yóu zhèngfǔ de zhǔguǎn bù qù shèfǎ bǔjiù.
 คำแปล   เป็นปัญหาที่องค์การรัฐบาลที่เกี่ยวข้องจะต้องไปแก้ไขกัน⁹

พิจารณาจากโครงสร้าง ‘YOU’ ในประโยคนี้ “政府的主管部 zhèngfǔ de zhǔguǎn bù” หมายถึง “องค์การรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง” เป็นคำนาม และกริยาตัวที่หนึ่งคือ “设法 shèfǎ” หมายถึง “คิดหาวิธีการ” กริยาตัวที่สองคือ “补救 bǔjiù” หมายถึง “แก้ไขเพื่อกู้สถานการณ์”

⁶ Sū mò 苏莫, “Chénxiāng rú xiè 沉香如屑”, <http://www.kanunu8.com/book4/10606/187354.html> (สืบค้นเมื่อ 28 กันยายน 2559).

⁷ ซูโม่, อวลกลิ่นละอองรัก (2), แปลโดย อวี. พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: บริษัท แจ่มใส พับลิชชิ่ง จำกัด, 2559), หน้า 12.

⁸ Máodùn 茅盾, “Zǐ yè 子夜”, <http://www.kanunu8.com/book3/8323/184547.html>. (สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2559).

⁹ เหมาดัน, เทียงคิน, แปลโดย ส.ว.พ. และอารยา. พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุขภาพใจ, 2538), หน้า 194.

เมื่อเข้าโครงสร้างแล้วได้ความว่าคำนาม “องค์การบริหารที่เกี่ยวข้อง” เป็นผู้ทำกริยา “คิดหาวิธีการ” และกริยา “แก้ไขเพื่อกู้สถานการณ์” ด้วยตัวของคำนามนั่นเอง

2. ภาษาจีน 要是益中有钱，自然照旧可以由益中去干¹⁰。
 คำอ่าน Yàoshi Yìzhōng yǒu qián, zìrán zhàojiù kěyǐ yóu Yìzhōng qù gàn.
 คำแปล ถ้าอึ้งมีเงิน ก็ให้อึ้งรับไปทำอย่างเคย¹¹

เมื่อพิจารณาจากโครงสร้างแล้ว คำนามคือ “益中 Yìzhōng” ซึ่งเป็นชื่อคน คำกริยาตัวที่หนึ่งคือ “去 qù” หมายถึง “ไป” และกริยาตัวที่สองคือ “干 gàn” หมายถึง “ทำ” จากโครงสร้างนี้จะหมายความว่า คำนามคือ “อึ้ง” จะเป็นผู้ “ไป” และ “ทำ” ด้วยตัวเอง

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าถึงแม้มีคำกริยา 2 คำเป็นกริยาเรียง คำนามนั้นก็ยังเป็นผู้กระทำ
 กริยาทั้งสองคำนั้นอยู่ ยังคงรูปแบบโครงสร้างเดิมที่มีกริยาเดี่ยวเอาไว้อยู่

1.3 โครงสร้าง ‘YOU’ ที่มีคำกริยาวิเศษณ์ (Adverb) วางหน้าคำกริยาหลัก

.....	由	N.	Adv.	V.
ประโยคก่อนหน้า	‘YOU’	คำนาม	คำกริยาวิเศษณ์	คำกริยา

ยกตัวอย่างเช่น

1. ภาษาจีน 上房丫鬟和姬妾们的事情由王总管管理，弟子们却是由主子亲自指点的¹²。

คำอ่าน Shàngfáng yāhuān hé jīqièmen de shìqíng yóu Wáng zǒngguǎn guǎnlǐ, dìzǐmen què shì yóu zhǔzi qīnzì zhǐdiǎn de.

¹⁰ Máo dùn 茅盾, “Ziyè 子夜”, <http://www.kanunu8.com/book3/8323/184552.html>. (สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2559).

¹¹ เหมาดุ่น, เทียงคิน, หน้า 364.

¹² Jú huā sàn 橘花散里, “Wú ròu bù huān 无肉不欢”, http://www.bookbao.net/view/201111/07/id_XMjE2MDMw.html. (สืบค้นเมื่อ 28 กันยายน 2559).

คำแปล เรื่องของข่าวไฟรั่วระดับล่างทั่วไปมารายงานข่าว เรื่องของสาวใช้ต้นห้อง บรรดาอนุ
และนางบำเรอ หัวหน้าพ่อบ้านหวังจะเป็น ผู้จัดการ ส่วนบรรดาลูกศิษย์ ท่านประมุข
จะเป็นผู้ชี้แจงเอง¹³

จากประโยคข้างต้น ปรากฏคำว่า ‘YOU’ สองจุด

‘YOU’ จุดที่หนึ่งคืออนุประโยคหน้า คำนามคือ “王总管Wáng zǒngguǎn” หมายถึง หัวหน้าพ่อบ้าน
หวัง คำกริยาคือ “管理guǎnlǐ” หมายถึง บริหารจัดการ เพราะฉะนั้นเมื่อเข้าโครงสร้างแล้วจะได้ความหมายว่า
“หัวหน้าพ่อบ้านหวัง” เป็นผู้ทำกริยา “บริหารจัดการ” ด้วยตัวเอง

‘YOU’ จุดที่สองคืออนุประโยคหลัง คำนามคือ “主子zhǔzi” หมายถึง ท่านประมุข คำกริยาคือ “指
点” หมายถึงชี้แจงตักเตือน แต่ทว่าในประโยคนี้ปรากฏคำกริยาวิเศษณ์คือ “亲自qīnzì” หมายถึง “ด้วยตัวเอง” ที่
ทำหน้าที่ขยายคำกริยาในประโยคนี้

ในภาษาจีนจะวางคำขยายหน้าคำหลัก เช่น “好人hǎorén” หมายถึง “คนดี” , “漂亮的女人
Piàoliang de nǚrén” หมายถึง “ผู้หญิงสวย” เป็นต้น เพราะฉะนั้นหากจะขยายคำกริยา ก็ต้องวางคำขยายนี้น
หน้าคำกริยา ดังประโยคตัวอย่างข้างต้นที่ “亲自qīnzì ด้วยตัวเอง” มาขยาย “指点zhǐdiǎn ชี้แจงตักเตือน” เมื่อ
ถอดความรวมกัน “亲自指点qīnzì zhǐdiǎn” จะหมายความว่า “ชี้แจงตักเตือนด้วยตัวเอง”

1. ภาษาจีน 货物已由处长都处理了，现在空着¹⁴。

คำอ่าน Huòwù yǐ yóu chùzhǎng dōu chǔlǐ le, xiànzài kōngzhe.

คำแปล

ท่าน

ผู้อำนวยการก็เอาสินค้าไปดูแลหมดแล้ว เวลานี้ว่างอยู่¹⁵

จากประโยคข้างต้น คำนามคือ “处长chùzhǎng” หมายถึง ผู้อำนวยการ คำกริยาคือ “处理
chǔlǐ” หมายถึง “จัดการ” แต่ในประโยคนี้ปรากฏคำกริยาวิเศษณ์ “都dōu” หมายถึง “ทั้งหมด” มาขยายคำกริยา
เมื่อถอดความรวมกัน “都处理dōu chǔlǐ” จะได้ว่า “จัดการทั้งหมด” ซึ่งในส่วนภาคแสดงนี้กระทำโดย
“处长chùzhǎng ผู้อำนวยการ”

โครงสร้าง ‘YOU’ ในความหมายนี้สามารถปรากฏคำกริยาวิเศษณ์ในลักษณะนี้ได้ ก็มีได้ทำให้
กระทบกระเทือนบริบท แต่ในทางกลับกันเป็นการเพิ่มลีลาทางภาษาให้ประโยคดูมีชีวิตชีวาและน่าสนใจมากขึ้น

¹³ จี้อวซันหลี่, นิยายรักอลเวง (1), หน้า 146.

¹⁴ Lǎoshě 老舍, “Cháguǎn 茶馆”, <http://www.kanunu8.com/book3/8011/175318.html>. (สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2559).

¹⁵ เหลาเส่อ, 茶馆, แปลโดย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: อักษรสัมพันธ์, 2558),
หน้า 113.

1.4 โครงสร้าง ‘YOU’ ที่มีคำบอกสถานที่

.....	由	N.	V.	คำบอก สถานที่ (在/到.....)
ประโยคก่อน หน้า	‘YOU’	คำนาม	คำกริยา	ที่/ถึง

ยกตัวอย่างเช่น

1. ภาษาจีน 每斟了六碗，便用茶盘托着往堂屋里送，由克明和克安一地摆到供桌上¹⁶。

คำอ่าน Měi zhēnle liù wǎn, biàn yòng chá pán tuōzhe wǎng tángwū li sòng, yóu Kè míng hé Kè' ān yīyī de bǎi dào gòngzhuō shàngquē.
คำแปล รวมทั้งหมด 6 ชามด้วยกัน แล้วใช้ถาดน้ำชายกไปทางห้องโถง ให้เค่อหมิงกับเค่ออัน รับวางไว้บนโต๊ะเช่นไหว¹⁷

จากประโยคข้างต้น พบว่า หลังคำกริยามีคำบ่งบอกสถานที่ ในประโยคนี้คือคำว่า “到dào” หมายความว่า “ที่” หรือ “ถึง” ขึ้นกับบริบท

ในประโยคนี้ คำกริยาคือคำว่า “摆bǎi” หมายถึง “วาง” ตามหลังด้วยคำบอกสถานที่ “到dào” ในบริบทนี้หมายถึง “ที่” เมื่อถอดความรวมกันแล้วหมายความว่า “วางไว้ที่” แต่ในฉบับแปลแปลว่า “วางไว้บน” เพื่อให้สอดคล้องกับบริบท

2. ภาษาจีน 她把这些东西一一递给淑英和淑华，由她们放在船中小圆桌上¹⁸。

คำอ่าน Tā bǎ zhèxiē dōngxi yīyī de gěi Shūyīng hé Shūhuá, yóu tāmen fàng zài chuán zhōng xiǎo yuánzhuō shàng.

คำแปล หล่อนส่งของเหล่านี้ให้ชูงี้กับชู่หว่าทีละอย่าง ให้พวกหล่อนเอาวางไว้บนโต๊ะ

เล็กกลางลำเรือ¹⁹

¹⁶ Bājīn 巴金, “家”, <http://www.thn21.com/Article/chang/weiren/jia18.html> (สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2559).

¹⁷ ปาจิน, เจีย, แปลโดย อนิวรรณ. พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ยุคใหม่, 2523), หน้า 242.

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, <http://www.thn21.com/Article/chang/weiren/jia20.html>. (สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2559).

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 268.

จากประโยคข้างต้น พบว่า หลังคำกริยา “放fàng วาง”มีคำบ่งบอกสถานที่ “在zài ที่”เมื่อถอดความรวมกันแล้วจะได้ความว่า “วางไว้ที่” แต่ในที่นี้ถอดความว่า “วางไว้บน” เพราะแปลจากโครงสร้าง “在zài ..... 上shàng”ในประโยค หมายถึง “บน.....” ที่บ่งบอกถึงสถานที่

จากโครงสร้าง ‘YOU’ ทั้งสี่โครงสร้างที่กล่าวมาข้างต้น สังเกตได้ว่า โครงสร้างเดิมและความหมายเดิมของประโยคเป็นอย่างไร ถึงแม้ว่าในส่วนของภาคแสดงจะมีคำกริยาเพิ่มมาอีกหนึ่งตัว หรือมีคำกริยาวิเศษณ์เพิ่มมาอีกหนึ่งตัว หรือมีคำบ่งบอกสถานที่ก็ตาม แต่มิได้ทำให้โครงสร้างและความหมายเดิมเปลี่ยนไป เนื้อความยังคงมีการถ่ายทอดต่อไปโดยยังคงยึดโครงสร้างหลักไว้เช่นเคย

2. ประเด็นด้านการถ่ายทอดความหมาย

เนื่องจาก ‘YOU’ ในบริบทนี้เป็นคำบุพบท และจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานนิยามความหมายของคำบุพบทพร้อมยกตัวอย่าง เช่น โดย ด้วย ใน เป็นต้น แต่ทว่าในกระบวนการถอดความหมาย เราไม่สามารถถอดความโดยให้ความหมายเพียงความหมายเดียวตลอดเวลา เช่นนี้อาจจะทำให้กระทบกระเทือนบริบทและขาดความสละสลวย เพราะการแปลที่ตี้นอกจากจะถอดความจากภาษาต้นฉบับให้ถูกต้องแล้ว ยังต้องรักษาความหมาย นัยยะ อารมณ์ความรู้สึกเดิมของต้นฉบับไว้อีกด้วย

ดังนั้นบทความฉบับนี้ นอกจากด้านโครงสร้างแล้ว ยังมุ่งให้ความสนใจในด้านการถ่ายทอดความหมายเพิ่มอีกหนึ่งประเด็น เพราะ ‘YOU’ เป็นคำบุพบทที่ถอดความได้หลายคำ แต่มีหนึ่งนัยยะคือ “คำนามเป็นผู้ทำกริยาด้วยตัวเอง” จากการศึกษาพบว่า ‘YOU’ สามารถสรรคำเพื่อมาถ่ายทอดความหมายได้หลายคำดังต่อไปนี้

2.1 ถ่ายทอดความหมายโดยใช้คำว่า “โดย” ยกตัวอย่างเช่น

ภาษาจีน	譬如说，什么银团罢， <u>由你介绍朱吟秋去做的</u> ²⁰ 。
คำอ่าน	Pirú shuō, shénme yíntuán bà, yóu nǐ jièshào Zhūyínqiū qù zuò de.
คำแปล	เป็นต้นว่าของกลุ่มนายเงินอะไรก็ได้ <u>โดยนายเป็นคนแนะนำ</u> ให้จูหยินชิวไปกู้ ²¹

2.2 ถ่ายทอดความหมายโดยใช้คำว่า “เอง” ยกตัวอย่างเช่น

ภาษาจีน	将来便 <u>由我</u> 娶你做媳妇儿！ ²²
คำอ่าน	Jiānglái biàn yóu wǒ qǔ nǐ zuò xífùr.
คำแปล	อีกหน่อย <u>ข้าจะแต่งเจ้าเป็นภรรยาเอง</u> ²³

²⁰ Máo dùn 茅盾, “Zì yè 子夜”, <http://www.kanunu8.com/book3/8323/184545.html>. (สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2559).

²¹ เหมาดัน, เขียงคิน, หน้า 117.

²² Jú huā sǎn lǐ 橘花散里, “Wú ròu bù huān 无肉不欢”, http://www.bookbao.net/view/201111/07/id_XMjE2MDMw.html. (สืบค้นเมื่อ 28 กันยายน 2559)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานนิยามคำว่า “เอง” ไว้ดังนี้ ว. คำเน้นแสดงว่าไม่ใช่ผู้อื่นหรือสิ่งอื่น เช่น ฉันทเอง²⁴ ดังนั้นคำว่า “เอง” ในที่นี้สอดคล้องกับคำว่า ‘YOU’ หมายถึงคำนาม “ข้า” จะ “สู้ขอเจ้า” ด้วยตนเอง

2.3 ถ่ายทอดความหมายโดยใช้คำว่า “เป็น” ยกตัวอย่างเช่น

ภาษาจีน 他说：“我的亲事应当由我自己作主。”²⁵

คำอ่าน Tā shuō : “Wǒ de qīnshì yīngdāng yóu wǒ zìjǐ zuòzhǔ.”

คำแปล เขากล่าวว่า “เรื่องงานมงคลของผม ผมควรจะเป็นคนตัดสินใจเอง”²⁶

2.4 ถ่ายทอดความหมายโดยใช้คำว่า “ขึ้นอยู่กับ” ยกตัวอย่างเช่น

ภาษาจีน 普通家庭里大事小事都由公婆说了算。²⁷

คำอ่าน Pǔtōng jiātíng lǐ dàshì xiǎoshì dōu yóu gōngpó shuōle suàn.

คำแปล ครอบครัวชาวบ้านทั่วไปไม่ว่าเรื่องใหญ่เล็กล้วนขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของปู่ย่าตายาย²⁸

2.5 การถ่ายทอดความหมายโดยใช้คำว่า “ให้” ยกตัวอย่างเช่น

ภาษาจีน 皇帝倒是很顺从，任由他摆布，瞧了他许久，方才问：

“你怎么来了？”²⁹

คำอ่าน Huángdì dǎoshì hěn shùncóng, rèn yóu tā bǎibù, qiǎole tā xǔjiǔ,

fāngcái wèn: “Nǐ zěnmē lái le?”

คำแปล ฮองเต้ไม่ขัดขืน ปล่อยให้เขาคลุมให้ มองเขาอยู่ครู่ใหญ่ค่อยเอ่ยถาม “เจ้ามาได้อย่างไร”³⁰

²³ จวีฮวาซันหลี่, นิยายรักอลเวง (1), หน้า 54.

²⁴ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554, หน้า 1433.

²⁵ Bājīn 巴金, “Jiājiā”, <http://www.thn21.com/Article/chang/weiren/jia31.html>. (สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2559).

²⁶ ปาจิน, บ้าน, หน้า 463.

²⁷ Jú huā sǎn 橘花散里, “Wú ròu bù huān 无肉不欢”, http://www.bookbao.net/view/201111/07/id_XMJE2MDMw.html. (สืบค้นเมื่อ 28 กันยายน 2559)

²⁸ จวีฮวาซันหลี่, นิยายรักอลเวง (1), หน้า 56.

²⁹ Fěi wǒ sī cún 匪我思存, “Lěng yuè rú shuāng 冷月如霜”, <http://www.kanunu8.com/files/yqxs/201104/2586/62146.html>. (สืบค้นเมื่อ 28 กันยายน 2559).

³⁰ เฝยหว่อซื่อฉุน, บุหลันไร่ใจ, แปลโดย มิราทิพย์. พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2559), หน้า 87.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานนิยามความหมายคำว่า “ให้” ดังนี้ ก. มอบ เช่น ให้ช่อดอกไม้เป็นรางวัล , สละ เช่น ให้ชีวิตเป็นทาน , อนุญาต เช่น ฉันทให้เขาไปเที่ยว ; เป็นคำช่วยกริยา บอกความบังคับหรืออวยชัยให้พร เป็นต้น³¹ จากนิยามของพจนานุกรม พิจารณาได้ว่า “ให้” ในบริบทนี้หมายถึง “อนุญาตให้” เขาทำซึ่งสอดคล้องกับคำบุพบท ‘YOU’

2.6 การถ่ายทอดความหมายโดยใช้คำว่า “มี...คอย” ยกตัวอย่างเช่น

ภาษาจีน	这就算是处长个人的小俱乐部， <u>由我管理</u> 。 ³²
คำอ่าน	Zhè jiùsuàn shì chùzhǎng gèrén de xiǎo jùlèbù, yóu wǒ guǎnlǐ.
คำแปล	ถือเสียว่าเป็นคลับส่วนบุคคลของท่านเอง <u>มีผมคอยดูแลจัดการ</u> ³³

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานนิยามคำว่า “มี” ดังนี้ ว. รวย ก.ถือเป็นเจ้าของ, อยู่ในครอบครอง , ปรากฏ³⁴ เป็นต้น จากประโยคข้างต้นสามารถพิจารณาได้ว่า ‘YOU’ มีความหมายสอดคล้องกับคำว่า “มี” ในบริบท “ถือเป็นเจ้าของ, อยู่ในครอบครอง” มากที่สุด แต่ในประโยคนี้อีกปรากฏคำว่า “คอย” ที่ช่วยเพิ่มลีลาและช่วยให้การรับสารสมบูร์มมากยิ่งขึ้น

2.7 การถ่ายทอดความหมายโดยใช้คำว่า “ให้เป็น” ยกตัวอย่างเช่น

ภาษาจีน	从圣主的饭食渐渐 <u>由罗溪玉掌手</u> 后，食物便偏向由她来安排挑选。 ³⁵
คำอ่าน	Cóng shèng zhǔ de fànshí jiànjiàn yóu Luōxīyù zhǎngshǒu hòu, shíwù biàn piānxiàng yóu tā lái ānpái tiāoxuǎn.
คำแปล	เรียกได้ว่านับตั้งแต่นั้นนางได้รับมอบหมาย <u>ให้เป็นผู้ดูแล</u> เรื่องอาหารการกินของจอมมารของทุกอย่างที่ต้องซื้อจึงล้วนเป็นนางที่เลือกสรร ³⁶

³¹ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554, หน้า 1358.

³² Lǎoshě 老舍, “Cháguǎn 茶馆”, <http://www.kanunu8.com/book3/8011/175318.html>. (สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2559).

³³ เหล่าเส่อ, วัณน้ำชา, หน้า113.

³⁴ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554, หน้า 908.

³⁵ Yuè xià jīn hú 月下金狐, “Měirén dù jūn 美人渡君”, http://www.bookbao.net/view/201410/14/id_XMzg1NDY4.html. (สืบค้นเมื่อ 28 กันยายน 2559).

³⁶ YUEXIAJINHU, อสุรากับยาใจ เล่ม 1, แปลโดย เปรรมสินี หยุ, 彭爱心, ธันย์ วชิรมรงค์ , วนิดา คารวคุณ , จงกลณี เลิศอมรชัย , ปันตดา จงถนอม , เอก มีตระการ , จิตสุภัก เนียมชื่น. พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ห้องสมุดดอตคอม จำกัด, 2559), หน้า 312.

ประโยคข้างต้นนอกจากมีคำว่า “ให้” ที่ได้กล่าวถึงมาก่อนหน้านี้แล้ว ในประโยคยังมีคำว่า “เป็น” มาเสริมเนื้อความด้วย พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานนิยามคำว่า “เป็น” ดังนี้ ก. คำกริยาสำหรับแสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำกับคำเพื่อให้เห็นว่าคำหน้าและคำหลังมีภาวะ คือ ความมี ความเป็น เกี่ยวข้องกันอย่างไร³⁷

จากนิยามข้างต้น พิจารณาได้ว่า “ให้เป็น” ในประโยคนี้หมายถึงคำนามนั้นมีภาวะเกี่ยวข้องกับคำกริยาในประโยคอย่างไร ซึ่งสอดคล้องกับโครงสร้าง ‘YOU’

2.8 การถ่ายทอดความหมายโดยใช้คำว่า “มี” ยกตัวอย่างเช่น

ภาษาจีน 敬亲王见这几乘轻车由高头大马的仆从相护。³⁸

คำอ่าน Jìng qīnwáng jiàn zhè jǐ chéng qīng chē yóu gāotóudàmǎ de púcóng xiāng hù.

คำแปล จิงชินอ่องเห็นวารถม้าเหล่านี้มีผู้ติดตามร่ากร่ำคุ้มกันอารักขา³⁹

2.9 การถ่ายทอดความหมายโดยใช้คำว่า “ได้” ยกตัวอย่างเช่น

ภาษาจีน 吴老太爷已经由云飞的茶房扶出来坐上藤椅子了。⁴⁰

คำอ่าน Wú lǎotàiyé yǐjīng yóu Yúnfēi de cháfáng fú chūlái zuò shàng téng yǐzile.

คำแปล หยุนเฟยได้พุงเจ้าสัวอู๋ให้นั่งลงบนเก้าอี้หวายเป็นที่เรียบร้อยแล้ว⁴¹

คำว่า “ได้” ในบริบทนี้ถือว่าหยุนเฟยทำกริยานั้นด้วยตนเอง

2.10 การถ่ายทอดความหมายโดยใช้คำว่า “ขอ” ยกตัวอย่างเช่น

ภาษาจีน 舅父有什么话，都由我一人担当。⁴²

คำอ่าน Jiùfù yǒu shénme huà, dōu yóu wǒ yīrén dāndāng.

คำแปล ถ้าคุณน้าต่อว่า ฉันขอรับหน้าคนเดียว⁴³

คำว่า “ขอ” ในบริบทนี้สื่อความถึงคุณน้าขอเป็นฝ่ายกระทำกริยานั้นด้วยตัวเอง

³⁷ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554, หน้า 752.

³⁸ Fèi wǒ sī cún 匪我思存, “Lěng yuè rú shuāng 冷月如霜”, <http://www.kanunu8.com/files/yqxs/201104/2586/62154.html>. (สืบค้นเมื่อ 28 กันยายน 2559).

³⁹ เฟยหว่าชื่อฉุน, บุหลันไร่ใจ, หน้า 172.

⁴⁰ Máodùn 茅盾, “Ziyè 子夜”, <http://www.kanunu8.com/book3/8323/184543.html>. (สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2559).

⁴¹ เหมาดุ่น. เทียงคิน, หน้า 23.

⁴² Máodùn 茅盾, “Ziyè 子夜”, <http://www.kanunu8.com/book3/8323/184543.html>. (สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2559).

⁴³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 50.

2.11 การถ่ายทอดความหมายโดยใช้คำว่า “ที่” ยกตัวอย่างเช่น

ภาษาจีน 那是应该由政府的主管部去设法补救。⁴⁴

คำอ่าน Nà shì yīnggāi yóu zhèngfǔ de zhǔguǎn bù qù shèfǎ bǔjiù.

คำแปล เป็นปัญหาที่องค์การบริหารที่เกี่ยวข้องจะต้องไปแก้ไขกัน⁴⁵

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานนิยามคำว่า “ที่” ดังนี้ น. แหล่ง , ถิ่น ; สถานที่ ; ตำแหน่งแห่งที่ ; ที่ดิน ; เครื่องใช้ ; ตำแหน่งหน้าที่ เช่น ที่สมุหพระกลาโหม ; ลักษณะนามบอกสถานที่หรือสิ่งของที่ เป็นชุดๆ ; คำใช้แทนคำนามหรือข้อความที่อยู่ข้างหน้า ; คำนำหน้าคำบอกลำดับ⁴⁶ เป็นต้น

จากนิยามข้างต้นของพจนานุกรม สามารถพิจารณาได้ว่า “ที่” ในบริบทนี้มีความสอดคล้อง กับ “ที่” ในความหมาย “ตำแหน่งหน้าที่” ในพจนานุกรม จากประโยคตัวอย่าง “ที่องค์การบริหารที่เกี่ยวข้อง จะต้องไปแก้ไข” หมายถึง ปัญหานี้หน่วยงานใดก็แก้ไขไม่ได้ จะต้องเป็น “องค์การบริหารที่เกี่ยวข้อง” เท่านั้นที่ ต้องแก้ไข ซึ่งสอดคล้องกับโครงสร้าง ‘YOU’

2.12 การถ่ายทอดความหมายโดยใช้คำว่า “สุดแต่” ยกตัวอย่างเช่น

ภาษาจีน 无论是文做，武做，老式做法，新式做法，都由你挑选。⁴⁷

คำอ่าน Wúlùn shì wén zuò, wǔ zuò, lǎoshì zuòfǎ, xīnshì zuòfǎ, dōu yóu nǐ tiāoxuǎn.

คำแปล ไม่ว่าจะเอาอย่างบุนหรืออย่างบู๊ แบบเก่าหรือแบบใหม่ ก็สุดแต่คุณจะเลือก⁴⁸

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานนิยามคำว่า “สุดแต่” ไว้ดังนี้ ว. แล้วแต่⁴⁹ เมื่อพิจารณา “สุดแต่” จากรูปประโยคแล้วหมายความว่า ก็ “แล้วแต่” คุณว่าจะกระทำกริยานั้นหรือไม่ ซึ่งสอดคล้องกับ ‘YOU’

⁴⁴ Mádùn 茅盾, “Zìyè 子夜”, <http://www.kanunu8.com/book3/8323/184547.html>. (สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2559).

⁴⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 194.

⁴⁶ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554, หน้า 572.

⁴⁷ Mádùn 茅盾, “Zìyè 子夜”, <http://www.kanunu8.com/book3/8323/184550.html>. (สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2559).

⁴⁸ เหมาดุ่น, เทียงคิ่น, หน้า 276.

⁴⁹ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554, หน้า 1243.

2.13 การถ่ายทอดความหมายโดยใช้คำว่า “ถูก” ยกตัวอย่างเช่น

ภาษาจีน 她觉得，世间的一切都是由一个万能的无所不知的神明安排好了的。⁵⁰

คำอ่าน Tā juéde, shìjiān de yíqiè dōu shì yóu yí gè wànnéng de wú suǒ bùzhī de shénmíng ānpái hǎole de.

คำแปล หล่อนรู้สึกว่าคุณสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ ล้วนแต่ถูกเทพเจ้าผู้ทรงมหิทธานุภาพซึ่งตรัสรู้ทุกสิ่งทุกอย่างลึซิดไว้เรียบร้อยแล้วทั้งสิ้น⁵¹

จากประโยคข้างต้น คำว่า “ถูก” สื่อความถึงคำกริยาในประโยคคือ “ลึซิด” กระทำโดย “เทพเจ้า” ซึ่งสอดคล้องกับ ‘YOU’ ในภาษาจีน

2.14 การถ่ายทอดความหมายโดยใช้คำว่า “ด้วย” ยกตัวอย่างเช่น

ภาษาจีน 这时候连觉慧也有点明白并不是一切的问题都可以由书本解决的了。⁵²

คำอ่าน Zhè shíhòu lián Juéhuì yě yǒudiǎn míngbái bìng bùshì yíqiè de wèntí dōu kěyǐ yóu shūběn jiějué dele.

คำแปล ในยามนี้เอง แม้แต่เจ็ยฮุยก็ยังเริ่มเข้าใจขึ้นบ้างว่า ปัญหาทั้งหมดมิใช่ล้วนแต่จะแก้ไขได้ด้วยหนังสือแต่เพียงอย่างเดียว⁵³

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานนิยามคำว่า “ด้วย” ดังนี้ ว. คำแสดงกริยารวมหรือเพิ่ม ; แสดงกริยาร่วมกันหรือในทำนองเดียวกัน ; บ. คำนำหน้านามเพื่อให้รู้ว่านามนั้นเป็นเครื่องมือหรือเป็นสิ่งที่ใช้เป็นเครื่องมือกระทำ⁵⁴ จากนิยามข้างต้นสามารถเข้าใจว่า “ด้วย” ในประโยคนี้สื่อถึงเครื่องมือที่ใช้เป็นเครื่องมือกระทำกริยาใดกริยาหนึ่ง ในที่นี้เครื่องมือคือ “หนังสือ” ที่กระทำกริยา “แก้ไข” ซึ่งสอดคล้องกับ ‘YOU’ ในประโยคนี้

⁵⁰ Bājīn 巴金, “Jiājiā”, <http://www.thn21.com/Article/chang/weiren/jia5.html>. (สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2559).

⁵¹ ปาจิน, บ้าน, หน้า 60.

⁵² Bājīn 巴金, “Jiājiā”, <http://www.thn21.com/Article/chang/weiren/jia16.html>. (สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2559).

⁵³ เรื่องเดียวกัน, 224.

⁵⁴ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554, หน้า 423.

2.15 การถ่ายทอดความหมายโดยใช้คำว่า “ไป” ยกตัวอย่างเช่น

- ภาษาจีน 虽然我是族长，但是很多事并不是由我一个说了算。⁵⁵
คำอ่าน Suīrán wǒ shì zúzhǎng, dànshì hěnduō shì bìng bùshì yóu wǒ yīgè
shuōle suàn.
คำแปล แม้ข้าจะเป็นประมุขเผ่า หากแต่เรื่องมากมายข้าก็ไม่สามารถไปกะเกณฑ์ได้⁵⁶

คำว่า “ไป” ในประโยคนี้เชื่อมโยงกับคำนาม “ข้า” ที่สื่อว่า “ข้า” มีหรือไม่มีอำนาจกระทำกริยา “กะเกณฑ์” ซึ่งตรงกับโครงสร้าง ‘YOU’ เช่นเดียวกัน

2.16 การถ่ายทอดความหมายโดยละคำว่า ‘YOU’ ในการถอดความหมาย

- ภาษาจีน 由高老太爷领头，说声入座。⁵⁷
คำอ่าน Yóu Gāo lǎotàiyé lǐngtóu, shuō shēng rùzuò.
คำแปล ท่านใหญ่นำหน้า ออกคำสั่งให้เข้าประจำที่⁵⁸
- ภาษาจีน 文章并不长，由他自己读了一遍。⁵⁹
คำอ่าน Wénzhāng bìng bù cháng, yóu tā zìjǐ dúle yībiàn.
คำแปล บทความไม่ยาวนัก เขาอ่านให้ทุกคนฟังเที่ยวหนึ่ง⁶⁰

จากประโยคข้างต้นเห็นได้ว่า แม้จะถ่ายทอดความหมายโดยละ ‘YOU’ จากต้นฉบับภาษาจีน แต่เนื้อความยังคงมี นัยยะเดิม กล่าวคือ คำนามเป็นผู้กระทำกริยานั้นๆ แต่อีกมุมมองหนึ่งการถ่ายทอดความหมายโดยละ ‘YOU’ นั้นอาจเป็นเพราะหากแปลโครงสร้าง ‘YOU’ แล้ว มีความเป็นไปได้ที่จะทำให้ประโยคไม่รื่นหู ดังประโยคตัวอย่างข้างต้นทั้งสองประโยค ถึงแม้ไม่ได้ถอดความ ‘YOU’ แต่ก็มีได้ทำลายบริบทเดิม ความหมายภาพรวมยังครบถ้วนสมบูรณ์ นั่นเป็นเพราะผู้แปลแสดงลีลาในการถ่ายทอดตัวบท โดยยังคงรักษาอารมณ์ของผู้รับสารไว้เช่นเดิม

⁵⁵ Sū mò 苏寞, “Chénxiāng rú xiè 沉香如屑”, <http://www.kanunu8.com/book4/10606/187361.html>. (สืบค้นเมื่อ 28 กันยายน 2559).

⁵⁶ ซูโม่, อวลกัณธะองรัก (2), หน้า 290.

⁵⁷ Bājīn 巴金, “Jiā 家”, <http://www.thn21.com/Article/chang/weiren/jia14.html>. (สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2559).

⁵⁸ ปาจิน, บ้าน, หน้า 179.

⁵⁹ Bājīn 巴金, “Jiā 家”, <http://www.thn21.com/Article/chang/weiren/jia30.html>. (สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2559).

⁶⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 431.

สรุป

จากการศึกษาการถ่ายทอดความหมายของโครงสร้างภาษาจีน “YOU + N. + V.” สู่ความหมายภาษาไทย ในลักษณะเดียวกัน สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. โครงสร้าง “YOU + N. + V.” เฉพาะในส่วนของภาคแสดงมีหลายโครงสร้างดังต่อไปนี้
  - 1.1 “YOU + N. + V.” ที่เป็นโครงสร้างปกติ
  - 1.2 “YOU + N. + V₁ + V₂” หรือโครงสร้าง ‘YOU’ ที่มีกริยาเรียง
  - 1.3 “YOU + N. + Adv. + V.” หรือโครงสร้าง ‘YOU’ ที่มีคำกริยาวิเศษณ์เป็นส่วนขยาย
  - 1.4 “YOU + N. + V. + 在/到.....” หรือโครงสร้าง ‘YOU’ ที่มีคำบอกสถานที่
2. คำบุพบท ‘YOU’ ในโครงสร้าง “YOU + N. + V.” เมื่อถอดความเป็นภาษาไทยแล้ว พบว่าในภาษาไทยมีคำหลายคำที่สามารถถอดความ ‘YOU’ ออกมาได้ ทั้งนี้การจะเลือกสรรคำใช้คำใดนั้น ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้แปล
3. ถึงแม้ว่าในบางประโยคแปลไม่ได้ถอดความ ‘YOU’ ออกมา แต่มิได้กระทบกระเทือนต่อนัยยะแฝงที่มีอยู่ในภาษาต้นฉบับ

อภิปรายผล

จากการถ่ายทอดความหมายข้างต้น เห็นได้ว่า ‘YOU’ ในภาษาจีนมีการถ่ายทอดความหมายหลายวิธีในภาษาไทย สุดแล้วแต่ผู้แปลจะเลือกสรรคำไหนมาถอดความ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับเนื้อหา หากเราแปลโดยใช้คำๆ เดียวกันตลอดเวลา นั่นจะเป็นการบั่นทอนความสามารถในการรับสารของผู้รับสาร และเป็นการทำลายอรรถรสในการรับสาร ดังนั้นการที่เราจะเลือกสรรคำใดมาถอดความคำใดคำหนึ่งในภาษาต้นฉบับ เราต้องคำนึงและพิจารณาว่าคำใดเหมาะกับสถานการณ์แบบใด หรือเหมาะกับบุคคลประเภทใด ดังที่เซวง จันทรเขตต์ กล่าวว่า ภาษาที่เราใช้กับคนแต่ละคนหรือแต่ละคนกลุ่มจะมีลักษณะไม่เหมือนกัน เวลาเราพูดกับเด็กทั่วไปใช้ภาษาหนึ่ง เวลาเราพูดกับเด็กซึ่งเป็นบุตรหลานเราใช้อีกภาษาหนึ่ง เมื่อพูดกับเด็กรับใช้ในบ้าน เราก็ใช้อีกภาษาหนึ่ง ลักษณะที่แตกต่างตามระดับของคนที่เราใช้ภาษาสื่อสารติดต่อกัน มีท่านผู้รู้เรียกการใช้ภาษาในลักษณะนี้ว่า “สมมติ” หรือเรียกง่ายๆ ก็คือ วรรณะหรือระดับของภาษานั้นเอง⁶¹

⁶¹ เซวง จันทรเขตต์, *การแปลเพื่อการสื่อสาร* (กรุงเทพมหานคร: บริษัทสำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2528), หน้า 151-152.

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- จวี้อวซันหลี่. นิยายรักอลเวง (1). แปลโดย เม่นน้อย. กรุงเทพมหานคร: แจ่มใส พับลิชชิ่ง, 2559.
- เขวง จันทรเขตต์. การแปลเพื่อการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2528.
- ซูโม่. อวลกลิ่นละอองรัก (2). แปลโดย อวี. กรุงเทพมหานคร: แจ่มใส พับลิชชิ่ง, 2559.
- ถนอมนวล โอเจริญ. การแปลนวนิยายเรื่อง “แวร์เธอร์ธม” เป็นไทย. กรุงเทพมหานคร: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- เถียรชัย เอี่ยมวรเมธ. พจนานุกรมจีน-ไทยฉบับใหม่. กรุงเทพมหานคร: รวมสาส์น, 2549.
- ปาจิ้น. บ้าน. แปลโดย อนิวรรณ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ยุคใหม่, 2523.
- เผยหว่าซือฉุน. บุหลันไร้ใจ. แปลโดย มิราทิพย์. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2559.
- เหมาตุ้น. เที่ยงคืน. แปลโดย ส.ว.พ. และอารยา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุขภาพใจ, 2538.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน, 2556.
- เหล่าเส่อ. ร้านน้ำชา. แปลโดย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. กรุงเทพมหานคร: อักษรสัมพันธ์, 2558.

ภาษาอังกฤษ

- YUEXIAJINHU. อุสุรากับยาใจ เล่ม 1. แปลโดย เปรมสินี หยุ , 彭爱心 , ฉันย์ วชิรณรงค์ , วณิดา คารวคุณ , จงกลณี เลิศอมรชัย , ปนัดดา จงถนอม , เอก มีตระการ , จิตสุภัค เนียมชื่น. กรุงเทพมหานคร: ห้องสมุดดอตคอม, 2559.

ภาษาจีน

- Bājīn 巴金. (n.d.). Jiā家(นวนิยาย เจีย). Retrieved from <http://www.thn21.com/Article/chang/weiren/jia18.html>
- Bājīn 巴金. (n.d.). Jiā家(นวนิยาย เจีย). Retrieved from <http://www.thn21.com/Article/chang/weiren/jia20.html>
- Bājīn 巴金. (n.d.). Jiā家(นวนิยาย เจีย). Retrieved from <http://www.thn21.com/Article/chang/weiren/jia31.html>
- Bājīn 巴金. (n.d.). Jiā家(นวนิยาย เจีย). Retrieved from <http://www.thn21.com/Article/chang/weiren/jia5.html>
- Bājīn 巴金. (n.d.). Jiā家(นวนิยาย เจีย). Retrieved from <http://www.thn21.com/Article/chang/weiren/jia16.html>
- Bājīn 巴金. (n.d.). Jiā家(นวนิยาย เจีย). Retrieved from <http://www.thn21.com/Article/chang/weiren/jia14.html>
- Bājīn 巴金. (n.d.). Jiā家(นวนิยาย เจีย). Retrieved from <http://www.thn21.com/Article/chang/weiren/jia30.html>
- Fěi wǒ sī cún 匪我思存. (2011). Lěng yuè rú shuāng 冷月如霜(นวนิยายบทกลอนไร้ใจ). Retrieved from <http://www.kanunu8.com/files/yqxs/201104/2586/62146.html>

- Fěi wǒ sī cún 匪我思存. (2011). Lěng yuè rú shuāng 冷月如霜(นวนิยายบนหลังไม้ไผ่). Retrieved from <http://www.kanunu8.com/files/yqxs/201104/2586/62154.html>
- Júhuā sǎn lǐ 橘花散里.(2011). Wú ròu bù huān 无肉不欢(นิยายรักอลเวง). Retrieved from http://www.bookbao.net/view/201111/07/id_XMjE2MDMw.html
- Lǎoshě 老舍. (2012). Cháguǎn 茶馆(นวนิยาย ร้านน้ำชา). Retrieved from <http://www.kanunu8.com/book3/8011/175318.html>
- Máodùn 茅盾. (2012). Zǐyè 子夜(นวนิยาย ที่ยงคืบ). Retrieved from <http://www.kanunu8.com/book3/8323/184547.html>
- Máodùn 茅盾. (2012). Zǐyè 子夜(นวนิยาย ที่ยงคืบ). Retrieved from <http://www.kanunu8.com/book3/8323/184552.html>
- Máodùn 茅盾. (2012). Zǐyè 子夜(นวนิยาย ที่ยงคืบ). Retrieved from <http://www.kanunu8.com/book3/8323/184545.html>
- Máodùn 茅盾. (2012). Zǐyè 子夜(นวนิยาย ที่ยงคืบ). Retrieved from <http://www.kanunu8.com/book3/8323/184543.html>
- Máodùn 茅盾. (2012). Zǐyè 子夜(นวนิยาย ที่ยงคืบ). Retrieved from <http://www.kanunu8.com/book3/8323/184550.html>
- Sū mò 苏寞. (2013). Chénxiāng rú xiè 沉香如屑(นวนิยาย อวตารกลิ่นตะอองรัก). Retrieved from <http://www.kanunu8.com/book4/10606/187354.html>
- Sū mò 苏寞. (2013). Chénxiāng rú xiè 沉香如屑(นวนิยาย อวตารกลิ่นตะอองรัก). Retrieved from <http://www.kanunu8.com/book4/10606/187361.html>
- Yuè xià jīn hú 月下金狐. (2014). Měirén dù jūn 美人渡君(นวนิยาย อสุรากับขาลใจ). Retrieved from http://www.bookbao.net/view/201410/14/id_XMzg1NDY4.html

A Study of Language for District Naming in Central Region of Thailand

การศึกษาการใช้ภาษาในการตั้งชื่ออำเภอในภาคกลาง

Nuengruthai pankaw

Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Thailand
E-mail: nuenpa@kku.ac.th

Abstract

This article aims to explain language used in naming the district in central region including Bangkok of Thailand. The data were grouped from district name in 21 provinces. There are 182 districts and 50 cities in Bangkok. The finding was found that there are 4 languages are used to name: Thai, Bali-Sanskrit, Khmer, and dialects. It has 3 categories of naming; 1) only one language, 2) two-languages, and 3) tree-languages. The Thai language is the most language used in first category while the second and third categories were found that the cities were named by Thai mix with Bali-Sanskrit languages. The different languages in place naming shown that there are people different cultures had settled their communities in central region that lead to the plural culture in this area as well as different languages. Furthermore the place name can show the community identity and also describe its people.

Keywords: District, Naming, Place name, Thailand, Geography name

บทคัดย่อ

บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายภาษาของชื่ออำเภอในภาคกลาง จำนวน 21 จังหวัด 1 เขตการปกครองพิเศษ มีทั้งหมด 182 อำเภอ 50 เขต ผลการศึกษาพบว่า ภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่ออำเภอมีที่มาจาก 4 ภาษา คือ ภาษาไทย ภาษาบาลีสันสกฤต ภาษาเขมร และภาษาถิ่น โดยพบการตั้งชื่ออำเภอใน ภาคกลาง 3 ลักษณะ ดังนี้ 1.การตั้งชื่ออำเภอจาก 1 ภาษา 2.การตั้งชื่ออำเภอโดยการประสม 2 ภาษา และการตั้งชื่ออำเภอโดยการประสม 3 ภาษา จากการศึกษาพบว่า ลักษณะการตั้งชื่ออำเภอ 1 ภาษา พบการตั้งชื่ออำเภอภาคกลางโดยใช้ภาษาไทยมากที่สุด ลักษณะการตั้งชื่ออำเภอที่เกิดจากการประสม 2 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทยและภาษาบาลีสันสกฤต พบมากที่สุด และลักษณะการตั้งชื่อที่เกิดจาก การประสม 3 ภาษา คือ ภาษาไทย ภาษาบาลีสันสกฤต และภาษาเขมร พบเพียง 1 อำเภอเท่านั้น ลักษณะการตั้งชื่ออำเภอที่แตกต่างกันแสดงให้เห็นว่า ในอดีตมีผู้คนจากหลากหลายพื้นที่อพยพย้ายถิ่นฐานมาตั้งบ้านสร้างเรือนในบริเวณภาคกลาง ก่อให้เกิดสังคมพหุวัฒนธรรมในพื้นที่ภาคกลาง รวมถึงลักษณะการใช้ภาษาที่หลากหลายและแตกต่างกัน กลุ่มชนดังกล่าวจึงได้สร้างวัฒนธรรม ประเพณี พร้อมการตั้งชื่อสิ่งต่างๆ เพื่อแสดงถึงอัตลักษณ์และพื้นที่ของตน ดังนั้นการตั้งชื่ออำเภอหรือถิ่นฐานที่อยู่อาศัยจึงอาจมาจากภาษาของกลุ่มผู้คนที่อพยพย้ายถิ่นมาอยู่พื้นที่ภาคกลางด้วยเช่นกัน

คำสำคัญ: ชื่อสถานที่ อำเภอ ภาคกลาง ประเทศไทย ความหมายของชื่อ ภูมินาม

1. บทนำ

การตั้งชื่อบ้านนามเมืองถือได้ว่าเป็นเรื่องสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากสถานที่ในโลกนี้มีอยู่มากมาย การตั้งชื่อให้กับสถานที่นั้นๆ ไม่ว่าจะเป็น ชื่อประเทศ ชื่อจังหวัด ชื่ออำเภอ ชื่อหมู่บ้าน รวมไปถึงสถานที่สำคัญต่างๆ ย่อมแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับสถานที่นั้นๆ ว่ามีที่มา ประวัติศาสตร์ เกี่ยวข้องกับพื้นที่และผู้คนที่ยาศัยอยู่ ณ สถานที่นั้นๆ อย่างไร

ชื่ออำเภอ เป็นชื่อหนึ่งที่มีความเป็นมาอันยาวนาน และอยู่ควบคู่กับวิถีชีวิตของผู้คนในพื้นที่นั้นๆ ชื่ออำเภอในประเทศไทย ย่อมมีความแตกต่างกันออกไปตามปัจจัยรอบด้านต่างๆ ดังนั้นการเลือกแหล่งที่มา และการเลือกใช้ภาษาที่จะนำมาใช้ในการตั้งชื่อย่อมแตกต่างกันเช่นกัน ชื่ออำเภอที่ผ่านการคัดสรรทางภาษามาย่อมจะสะท้อนให้เห็นถึงประวัติความเป็นมาในอดีตของอำเภอนั้นได้อย่างชัดเจน ว่าเหตุใดถึงเลือกใช้คำนี้ในการตั้งชื่อ อีกทั้งยังบ่งบอกถึงความคิดต่างๆ ของผู้คนในอดีตที่ยาศัยอยู่ตามพื้นที่นั้นๆ เช่นกัน ว่าคิดเห็นอย่างไรกับพื้นที่ที่ตนอาศัยอยู่ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นภาพสะท้อนลักษณะบริบททางสังคมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นๆ และลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นในเขตอำเภอนั้นๆ ผ่านการตั้งชื่อของแต่ละอำเภอ การศึกษาในลักษณะนี้เรียกกันอีกชื่อหนึ่งว่า การศึกษาภูมินาม

การศึกษาภูมินาม เป็นการศึกษาชื่อสถานที่ต่าง ๆ โดยใช้หลักการทางภาษาศาสตร์ (Toponymy) เป็นวิธีการหนึ่ง ที่จะสืบทราบความเป็นมาของท้องถิ่น หรือเพื่อประโยชน์อย่างอื่น ๆ ซึ่งจัดอยู่ในศาสตร์ที่ว่าด้วยการศึกษาเกี่ยวกับชื่อของสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในภาษา (Onomastics) โดยทั่วไปการศึกษาเรื่องภูมินามจะศึกษาโดยมุ่งเน้นประวัติความเป็นมา เพื่อให้เห็นความสำคัญของชื่อเรียกสถานที่แต่ละแห่ง หรือมุ่งเน้นให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดความสนใจ และเห็นคุณค่าของถิ่นฐานที่อยู่อาศัย ขนบธรรมเนียม วิถีชีวิต สภาพแวดล้อม ฯลฯ ของท้องถิ่นตน (สุจริตลักษณ์ ตีผดุง, 2543: 51)

มีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องภูมินามของสถานที่ต่างๆ ในทุกๆ ภูมิภาคของประเทศไทย อย่างมากมาย การศึกษาภูมินามในภาคกลางก็เช่นเดียวกัน คือ มีการศึกษาเรื่องภูมินามของสถานที่ต่างๆ เช่น ชื่อหมู่บ้าน ชื่ออำเภอ หรือชื่อวัด ดังงานวิจัยของ สุจริตลักษณ์ ตีผดุง (2543) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ภูมินามในภาษาไทยที่เป็นชื่อหมู่บ้านในจังหวัดนครปฐม โดยการวิเคราะห์โครงสร้างทางภาษาศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า ชื่อหมู่บ้านในภาษาไทยโดยทั่วไปมักจะเป็นคำโดด หรือ คำประสม ที่มีลักษณะความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ของคำแบบ “คำหลัก-คำขยาย” และประกอบด้วยคำตั้งแต่ 2-4 คำขึ้นไป โดยภูมินามที่ประกอบด้วยคำ 2 คำ ปรากฏมากที่สุด ตามมาด้วย 3 คำ และ 4 คำ ตามลำดับ ในด้านความหมายของภูมินามทั่วไปของชื่อหมู่บ้านนั้น ได้วิเคราะห์ความหมายของศัพท์ตามแนวคิดทางภาษาศาสตร์ (Semantic analysis) โดยแยกความหมายของศัพท์ออกเป็นหน่วยความหมายย่อยหรืออรรถลักษณะ ได้ 5 ประเภท ได้แก่ 1) สภาพภูมิศาสตร์ เช่น แหล่งน้ำ ที่ดอน เกาะ หุ่น 2) สภาพที่ไม่เป็นภูมิศาสตร์ ได้แก่ พืช สัตว์ อาชีพ สิ่งก่อสร้าง จำนวน บุคคล 3) ที่ตั้งหรือทิศทาง 4) ความเป็นสิริมงคล และ 5) คุณสมบัติอื่นๆ เช่น อายุ ขนาด เป็นต้น และนอกจากภูมินามในจังหวัดนครปฐมแล้ว สุจริตลักษณ์ ยังได้ทำวิจัยต่อเนื่อง โดยขยายพื้นที่ไปอีกใน 8 จังหวัดทางภาคตะวันตก ได้แก่ กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม และสุพรรณบุรี

งานวิจัยที่ผ่านมา ส่วนใหญ่แล้วมักจะทำการศึกษาเฉพาะในเขตจังหวัดเดียวเท่านั้น บทความนี้ต้องการที่จะศึกษาภูมินามของชื่ออำเภอทั้งหมดในภาคกลาง ซึ่งมีขนาดพื้นที่ที่ใหญ่กว่า แลอำเภอในแต่ละจังหวัดย่อมต้องมีทิศทางและแนวโน้มในการตั้งชื่ออำเภอที่แตกต่างกันไป ตามพื้นเพดั้งเดิมของที่นั้นๆ ในขณะที่การศึกษาภูมินามของหมู่บ้านนั้นอาจมีแนวโน้มในการตั้งชื่อหมู่บ้านที่ใกล้เคียงกันเพราะด้วยระยะห่างของพื้นที่และพื้นเพทางวัฒนธรรมเดิมที่ไม่แตกต่างกันมากนักเอง บทความเรื่องนี้จึงมีความ มุ่งหมายที่จะศึกษาภาษาที่นำมาใช้ในการตั้งชื่ออำเภอที่จะสะท้อนให้เห็นถึง กลุ่มผู้คนที่อพยพย้ายถิ่นและประวัติศาสตร์ความเป็นมาของอำเภอในภาคกลางของประเทศไทย โดยนำมาวิเคราะห์ผ่านภาษาและคำที่ใช้ในการตั้งชื่ออำเภอ

2. วัตถุประสงค์

1. ศึกษาภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่ออำเภอในจังหวัดภาคกลาง

3. ระเบียบวิธีวิจัย

บทความนี้ใช้แนวคิดด้านภาษาและความหมายโดยวิเคราะห์ ชื่อสถานที่ (Place Name) โดยประยุกต์แนวคิดเรื่อง ภูมินามกับวัฒนธรรม ซึ่งเป็นแนวคิดที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามกับสภาพทางสังคม วัฒนธรรม กล่าวคือ ภูมินาม คือ คำนามที่ใช้เรียกขาน สถานที่ที่ปรากฏอยู่ในพื้นที่ทั่วไป ทั้งนี้ภูมินามมักตั้งและกำหนดให้มีความแตกต่างเบื้องต้นทางพื้นที่เพื่อจะสามารถบ่งบอกสถานที่ต่างๆ ได้อย่างจำเพาะเจาะจง (ไพฑูริย์ ปีระปกรณ์, 2537 : 49) ซึ่งผู้ที่ตั้งภูมินามส่วนมาก ได้แก่ ผู้คนที่อพยพมา ตั้งถิ่นฐานอยู่ในสถานที่นั้น ๆ ภูมินามเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องและผูกพันอยู่กับวิถีชีวิตของผู้คน และสามารถบ่งบอกถึงวิถีคิด และสภาพทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในสถานที่นั้นได้ บทความนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้กระบวนการสอบถามผู้บอกภาษาหลักจากการสุ่มตัวอย่างอำเภอ และนำเสนอโดย การพรรณนาวิเคราะห์

การศึกษาภาษาและความหมายของชื่ออำเภอในภาคกลาง ศึกษาทั้งหมด 21 จังหวัด 1 เขต การปกครองพิเศษ และมีจำนวนอำเภอทั้งหมด 182 อำเภอ 50 เขต ในประเด็นด้านที่มาของภาษาผู้วิจัยใช้หลักเกณฑ์การแยกที่มาของคำจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2554 เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชื่ออำเภอในภาคกลาง จากเว็บกรมการปกครอง เว็บไซต์ www.bora.dopa.go.th เว็บไซต์ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ กรมการปกครองเว็บไซต์ www.amphoe.com และเว็บไซต์ของแต่ละอำเภอที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่กำหนดในวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นจึงนำข้อมูลมาสรุปและอภิปรายผลการวิจัย

4. ลักษณะภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่ออำเภอในจังหวัดภาคกลาง

การศึกษาภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่ออำเภอในภาคกลางของประเทศไทย แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายทางชาติพันธุ์ที่ได้มาอาศัยอยู่ร่วมกันในอดีต ผลการศึกษาพบว่า ภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่ออำเภอในภาคกลาง มี 3 ลักษณะ ดังนี้ 1. ชื่ออำเภอที่มาจาก 1 ภาษา 2. ชื่ออำเภอที่เกิดจากการประสมสองภาษา และ 3. ชื่ออำเภอที่เกิดจากการประสมสามภาษา ดังผู้วิจัยจะวิเคราะห์ให้เห็นตามลำดับต่อไปนี้

4.1 ชื่ออำเภอที่มาจาก 1 ภาษา

ชื่ออำเภอในภาคกลางโดยส่วนใหญ่แล้ว มักจะตั้งชื่อโดยใช้ภาษาเดียวเป็นหลัก ซึ่งผลการศึกษาพบว่าชื่ออำเภอที่มาจาก 1 ภาษานั้น มีการตั้งชื่อโดยใช้ภาษาไทยเป็นหลักมากที่สุด โดยมีจำนวนทั้งหมด 120 ชื่อ อำเภอที่ใช้ภาษาไทยเพียงภาษาเดียวกับการตั้งชื่อ ภาษาที่ใช้รองลงมาคือภาษาบาลีสันสกฤต มีจำนวนทั้งหมด 53 ชื่ออำเภอ และภาษาเขมรจำนวน 2 ชื่ออำเภอ

4.1.1 ภาษาไทย

ชื่ออำเภอที่มาจากภาษาไทย หมายถึง การตั้งชื่ออำเภอด้วยคำไทยแท้ ในที่นี้หมายถึงรวมถึงคำภาษาไทยถิ่นด้วย จากการศึกษาพบว่า การตั้งชื่อโดยใช้ภาษาไทยพบมากที่สุด คือ จำนวน 120 ชื่อ และคำภาษาไทยที่ปรากฏมีคำที่มีความหมายเหมือนกันและใกล้เคียงกัน ผู้วิจัยจะนำเสนอ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 คำภาษาไทยที่ปรากฏในการตั้งชื่ออำเภอในภาคกลาง

คำที่ปรากฏมากที่สุดในการตั้งชื่ออำเภอ	จำนวน	ตัวอย่างชื่ออำเภอ
คำว่า “บาง”	27	บางเลน บางกรวย บางใหญ่ บางบัวทอง บางไทร บางปะอิน บางปะหัน บางซ้าย บางระกำ บางกระทู้ บางบ่อ บางเสาธง บางคนที บางระจัน บางปلام้า บางรัก บางเขน บางกะปิ บางกอกใหญ่ บางกอกน้อย บางขุนเทียน บางพลัด บางซื่อ บางคอแหลม บางแค บางนา บางบอน
คำว่า “หนอง”	12	หนองมะโมง หนองบัว หนองเสือ หนองไผ่ หนองม่วง หนองแค หนองแขง หนองโดน หนองฉาง หนองขาหย่าง หนองจอก หนองแขม
คำว่า “บ้าน”	7	บ้านนา บ้านแพรก บ้านหมี่ บ้านแพ้ว บ้านหมอ บ้านด่านลานบ้านไร่
คำว่า “คลอง”	6	คลองลาน คลองขลุ่ย คลองหลวง คลองสาน คลองเตย คลองสามวา
คำว่า “วัง”	6	วังน้อย วังทรายพูน วังทอง วังโป่ง วังม่วง วังทองหลาง

คำที่ปรากฏมากที่สุด ในการตั้งชื่ออำเภอ	จำนวน	ตัวอย่างชื่ออำเภอ
คำว่า “ท่า”	5	ท่าตะโก ท่าเรือ ท่าวัง ท่าหลวง ท่าช้าง
คำว่า “ลาด” และ “สาม”	8	ลาดยาว ลาดบัวหลวง ลาดหลุมแก้ว ลาดกระบัง สามพราน สามง่าม สามชุก สามโก้
คำว่า “บึง”	3	บึงนาราง บึงสามพัน บึงกุ่ม
คำว่า “เนิน” “ไทร” “ลาน” “ชุม” “หล่ม”	10	เนินขาม เนินมะปราง ไทรงาม ไทรน้อย ลานกระบือ ลานสัก ชุมแสง ชุมตาบง หล่มสัก หล่มเก่า
คำที่ไม่สามารถจัดกลุ่มข้อมูล ได้	36	พรานกระต่าย หันคา โกรกพระ แก้วเลี้ยว ตากฟ้า ปากเกร็ด ลำ ลูกกา ผักไห้ ตะพานหิน ทับคล้อ สากเหล็ก ชนแดน น้ำ หนาว เขาค้อ พระประแดง กระจุกแบน แก่งคอย เสาไห้ มวกเหล็ก ด่านช้าง สองพี่น้อง อุทุมพร อ่างทอง ป่าโมก ห้วยขวาง ตลิ่งชัน ดินแดง สวนหลวง จอมทอง ดอนเมือง สาย ไหม คันนายาว สะพานสูง พุงครุ หลักสี่ และค่ายบางระจัน

จากตารางแสดงให้เห็นลักษณะสำคัญของการตั้งชื่ออำเภอภาคกลางอย่างชัดเจน คือ คำว่า “บาง” เป็นคำที่มีการตั้งชื่ออำเภอในภาคกลางมากที่สุด รองลงมา คือคำว่า “หนอง” “บ้าน” “คลอง” “วัง” “ท่า” “ลาด” “สาม” “บึง” “เนิน” “ไทร” “ลาน” “ชุม” และคำว่า “หล่ม” ตามลำดับ จากการศึกษาพบว่า คำว่า “บาง” “หนอง” “คลอง” “บึง” และ “ท่า” หมายถึง ทางน้ำเล็กๆ หรือทางน้ำที่ไหลขึ้นลงตามระดับน้ำในแม่น้ำ ลำคลอง หรือทะเล รวมถึงแม่น้ำขนาดใหญ่ ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การตั้งชื่ออำเภอใน ภาคกลางบ่งบอกถึงลักษณะทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ภาคกลางและยังแสดงให้เห็นว่าผู้คนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ภาคกลางมีการตั้งถิ่นฐาน บ้านเรือนที่อยู่ใกล้ริมน้ำ ลำคลอง แม่น้ำหรือเคยอยู่ริมบางหรือในบริเวณที่เป็นบางมาก่อน และการปรากฏคำศัพท์ ดังตาราง ผู้วิจัยพบว่าการตั้งชื่อเพื่อแสดงให้เห็นลักษณะเด่นของพื้นที่ในภาคกลาง คือ ตั้งตามลักษณะเด่นของ สถานที่ เช่น บางนา บางป่อ บึงนาราง หนองบัว ตากฟ้า ตะพานหิน ห้วยขวาง ตั้งตามชื่อสัตว์ที่มีชุกชุมในถิ่นนั้น บางปลาหมอ สามพราน ลานกระบือ ตั้งตามชื่อพืชหรือสิ่งที่มีมากในถิ่นนั้น เช่น บางกรวย บางรัก บางแค บางบอน บางไทร บางกะปิ หนองแขม เนินมะปราง บึงกุ่ม คลองเตย ตั้งตามสิ่งสำคัญ สิ่งที่เป็นที่ระลึก สิ่งที่เป็นที่นับถือ เช่น พระประแดง โกรกพระ ไทรงาม บางระจัน ค่ายบางระจัน เป็นต้น และพบว่าชื่ออำเภอที่ปรากฏเพียง

ชื่อเดียวและไม่สามารถจัดกลุ่มข้อมูลได้ส่วนหนึ่งมีที่มาจากที่เคยเป็นส่วนหนึ่งของอำเภอ เขตการปกครองอื่นๆ แล้วแยกตัวออกมา หรือได้รับการยกฐานะเป็นอำเภอในภายหลัง เช่น สายไหม คันนายาว กระทุ่มแบน เป็นต้น

การตั้งชื่ออำเภอในภาคกลางยังตั้งตามสถานที่ที่เคยเป็นแหล่งสำคัญเกี่ยวกับเจ้านายหรือราชวงศ์ คือเคยเป็นที่อยู่หรือมีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้น รวมถึงเคยเป็นเขตปกครองของกษัตริย์มาก่อน เช่น ท่าหลวง ท่าช้าง ป่าโมก สวนหลวง วังโป่ง เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่าคำว่า “วัง” มาจากวังน้ำขนาดใหญ่ หมายถึง แหล่งน้ำที่มีขนาดใหญ่ เช่น “วังทรายพูน” มีที่มาจากแหล่งน้ำขนาดใหญ่ที่มีทรายไหลผ่านมาทับถมกันสูงขึ้นในลักษณะเหมือนเอาทรายมาพูนเป็นกอง เป็นต้น

4.1.2 ภาษาบาลีสันสกฤต

ภาษาบาลีสันสกฤต เป็นภาษาตระกูลวิภัติปัจจัย มีรูปคำสละสลวย ไพเราะ นิยมใช้เป็นคำราชาศัพท์ ภาษาในวรรณคดี ชื่อบุคคล และสถานที่ เป็นต้น จากการศึกษาพบว่า อำเภอในภาคกลางที่ตั้งชื่อจากภาษาบาลีสันสกฤตมีจำนวน 53 ชื่อ ผู้วิจัยจะนำเสนอตัวอย่างต่อไปนี้

จากการศึกษาชื่ออำเภอภาคกลางที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤตพบว่ามีการใช้ คำว่า “บุรี” มากที่สุด มีความหมายว่าเมือง เช่น อำเภอขามเฒ่าลักขบุรี สรรคบุรี ธัญบุรี วิเชียรบุรี ลพบุรี พรหมบุรี อินทร์บุรี สุพรรณบุรี มีนบุรี ธนบุรี รองลงมาคือ คำว่า “ศรี” หมายถึง สิริมงคล ความรุ่งเรือง เช่น อำเภอนครชัยศรี ศรีเทพ ศรีสัชชาลัย ศรีนคร ศรีประจันต์ คำว่า “นคร” หมายถึง เมืองใหญ่ เช่น อำเภอ นครสวรรค์ นครไทย โกสุมพินคร คำว่า “สมุทร” หมายถึง ทะเลลึกหรือพื้นที่ที่มีแผ่นดินโอบล้อมเป็นตอนๆ เช่น อำเภอสมุทรปราการ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร คำว่า “คีรี” หมายถึง ภูเขา เช่น อำเภอพยุหะคีรี คีรีมาศ เป็นต้น

การตั้งชื่อในอำเภอภาคกลางที่ใช้ภาษาบาลีสันสกฤตเป็นคำที่ไพเราะ สละสลวย มีความหมายที่ดี เช่น ความเจริญรุ่งเรือง ความสุข ยอดเยี่ยม สิริมงคล เป็นต้น พบว่ามีหลายอำเภอเป็นชื่อที่ส่วนกลางตั้งขึ้นให้ภายหลัง หรือเป็นนามพระราชทาน เช่น อำเภอองค์รักษ์ เป็นต้น

4.1.3 ภาษาเขมร

ชื่ออำเภอที่มาจากภาษาเขมรพบเพียง 2 ชื่อเท่านั้น ได้แก่ โคกสำโรง และโคกเจริญ ซึ่งทั้ง 2 อำเภอมีพื้นที่อยู่ในจังหวัดลพบุรี ลพบุรีเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน และเคยตกอยู่ภายใต้อำนาจทางการของอาณาจักรเขมรเป็นครั้งคราวปลายพุทธศตวรรษที่ 18 จึงสันนิษฐานได้ว่าชื่ออำเภอที่ปรากฏในจังหวัดลพบุรีอาจจะได้รับอิทธิพลมาจากเขมรในช่วงที่เขมรเข้ามาปกครองลพบุรี ดังนั้น การปรากฏเพียง 2 ชื่อ แสดงให้เห็นว่าเขตพื้นที่ในภาคกลางอยู่ห่างไกลจากเขมร รวมถึงผู้คนที่อยู่ในเขตภาคกลางมีจำนวนน้อยหรืออาจจะไม่มีอยู่เลยตั้งแต่ต้นจึงทำให้เขตพื้นที่ภาคกลางไม่ได้รับอิทธิพลการใช้ภาษาเขมรในการตั้งชื่ออำเภอ

4.2 ชื่ออำเภอที่เกิดจากการประสม 2 ภาษา

อำเภอในภาคกลางของประเทศไทยนอกจากจะมาจากภาษาเดียวกันทั้งหมดแล้ว ในบางอำเภอ การตั้งชื่อชื่ออำเภอยังเกิดจากการประสมกันระหว่างสองภาษาด้วยเช่นกัน ผลการศึกษาพบว่า ชื่ออำเภอที่เกิดจากการประสมกันระหว่างภาษาไทย และ ภาษาบาลีสันสกฤต พบมากที่สุดคือจำนวน 31 ชื่ออำเภอ รองลงมาคือ ภาษาไทยและภาษาเขมร จำนวน 7 ชื่ออำเภอ ภาษาไทยและภาษาถิ่น จำนวน 7 ชื่ออำเภอ ภาษาบาลีสันสกฤต และภาษาเขมร จำนวน 3 ชื่ออำเภอ และภาษาบาลีสันสกฤตและ ภาษาถิ่น จำนวน 1 ชื่ออำเภอ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การประสมระหว่างภาษาไทยและภาษาบาลีสันสกฤต มีทั้งหมด 31 ชื่อ ได้แก่ ทรายทองวัฒนา ปางศิลาทอง บึงสามัคคี วัดสิงห์ สรรพยา ปากพลี แม่वंกั พระนครศรีอยุธยา นครหลวง บางบาล บางมูลนาก พิษณุโลก ซาติตระการ วัดโบสถ์ พัฒนานิคม ลำสนธิ บางพลี พระสมุทรเจดีย์ วิหารแดง พระพุทธบาท กงไกรลาส สวรรคโลก ท่งเสี้ยม เดิมบางนางบวช หนองหญ้าไซ โพธิ์ทอง ทัพทัน พระนคร ปทุมวัน ป้อมปราบศัตรูพ่าย และยานนาวา คำที่แสดงตัวเอียงเป็นคำศัพท์ที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤตและตัวอักษรปกติเป็นคำคำไทยแท้ จากการศึกษาพบว่า คำที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤตปรากฏร่วมกับคำภาษาไทยครบทุกตำแหน่งของชื่ออำเภอภาคกลาง คือ ส่วนหน้า เช่น สวรรคโลก ปทุมวัน พัฒนานิคม ส่วนกลาง เช่น ป้อมปราบศัตรูพ่าย หนองหญ้าไซ บางมูลนาก และส่วนท้าย เช่น พระนคร แม่वंกั พระพุทธบาท เป็นต้น และพบว่าชื่ออำเภอที่เกิดจากการประสมระหว่างภาษาไทยและภาษาบาลีสันสกฤตแต่ละ ชื่อมีคำที่มาจากแต่ละภาษาอย่างเพียง 1 คำแล้วประสมกัน เช่น บางพลี บึงสามัคคี หรือบาง ชื่ออำเภอก็พบคำที่มาจากภาษาใดภาษาหนึ่งมากกว่า เช่น หนองหญ้าไซ ปางศิลาทอง เป็นต้น

การประสมระหว่างภาษาไทยและภาษาเขมร มีทั้งหมด 7 ชื่อ ได้แก่ ดงเจริญ กำแพงแสน สามโคก โพนทะเล แสงหา พระโขง และภาษีเจริญ คำที่แสดงตัวเอียงเป็นคำศัพท์ที่มาจากภาษาเขมร และตัวอักษรปกติเป็นคำไทยแท้ จากการศึกษาพบว่า คำที่มาจากภาษาเขมรปรากฏครบทุกตำแหน่งของชื่ออำเภอ คือ ส่วนหน้า เช่น กำแพงแสน แสงหา และส่วนท้าย เช่น พระโขง ภาษีเจริญ เป็นต้น

การประสมระหว่างภาษาไทยและภาษาถิ่น มีทั้งหมด 7 ชื่อ ได้แก่ ดอนตูม (ดอน เป็นคำภาษาถิ่นอีสาน) ตาคลี (คลี เป็นคำภาษาถิ่นอีสาน) แม่เป็น (เป็น เป็นคำภาษาถิ่นเหนือ) ดอนพุด (ดอน เป็นคำภาษาถิ่น) พญาไท (พญา เป็นคำภาษามอญ) ลาดพร้าว (พร้าว เป็นคำภาษามอญ) ห้วยคต (ห้วย เป็นคำภาษาไทย + คต อ่านว่า คะ-ตะ เป็นคำภาษากะเหรี่ยง แปลว่ายาว)

การประสมระหว่างภาษาบาลีสันสกฤตและภาษาเขมร มีทั้งหมด 3 ชื่อ ได้แก่

กำแพงเพชร	(กำแพง เป็นคำภาษาเขมร	+	เพชร เป็นคำภาษาบาลี สันสกฤต)
ศรีสำโรง	(ศรี เป็นคำภาษาบาลี สันสกฤต	+	สำโรง เป็นคำภาษาเขมร)
สว่างอารมณ์	(สว่าง เป็นคำภาษาเขมร +		อารมณ์ เป็นคำภาษาบาลี สันสกฤต)

การประสมระหว่างภาษาบาลีสันสกฤตและภาษาถิ่น มีทั้งหมด 1 ชื่อ ได้แก่

ดอนเจดีย์	(ดอน เป็นคำภาษาถิ่นอีสาน	+	เจดีย์ เป็นคำภาษาบาลี สันสกฤต)
-----------	--------------------------	---	--------------------------------

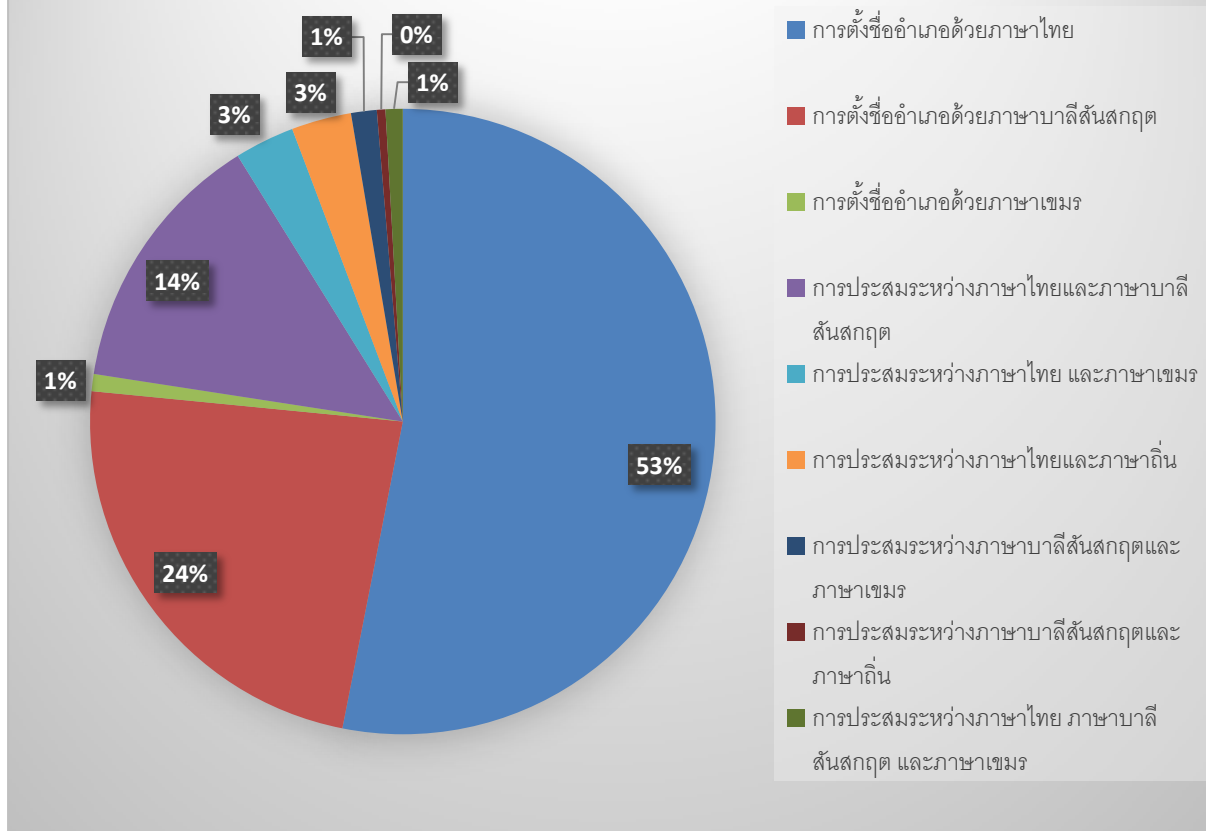
จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการตั้งชื่ออำเภอที่เกิดจากการประสมระหว่างภาษาแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายทางชาติพันธุ์ของกลุ่มผู้คนที่เข้ามาอยู่ในพื้นที่ภาคกลาง แสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ถึงแม้จะพบว่าเป็นคำไทยแท้ที่แสดงถึงลักษณะพื้นที่ ภูมิประเทศ ลักษณะเด่นของพื้นที่ภาคกลางแล้ว ผู้คนในพื้นที่ก็ยังคำนึงถึงถ้อยคำภาษาที่ไพเราะ สละสลวย และยังแสดงให้เห็นถึงความเชื่อทางพระพุทธศาสนาาร่วมกัน เช่น การตั้งชื่ออำเภอตามสถานที่ศักดิ์สิทธิ์หรือตามความเชื่อของคนในกลุ่มพื้นที่ภาคกลางเช่น อำเภอสรรคบุรี พระพุทธบาท วิเศษชัยชาญ เป็นต้น การตั้งชื่ออำเภอที่เกิดจากประสมกับภาษาอื่นๆ แสดงให้เห็นว่าผู้คนในพื้นที่ภาคกลางมีการรื้อบทอิพลทางภาษาของกันและกัน

4.3 ชื่ออำเภอที่เกิดจากการประสม 3 ภาษา

ชื่ออำเภอภาคกลางที่เกิดจากการประสมกัน 3 ภาษาพบเพียง 2 ชื่อเท่านั้น โดยเกิดจากการประสมระหว่างภาษาไทย ภาษาบาลีสันสกฤต และภาษาเขมร ดังนี้ เฉลิมพระเกียรติ (เฉลิม /เขมร + พระ / ภาษาไทย + เกียรติ /บาลีสันสกฤต) และโพธิ์ประทับช้าง (โพธิ์ /บาลี สันสกฤต + ประทับ / ภาษาเขมร + ช้าง / ภาษาไทย) จากการศึกษาพบว่า “เฉลิมพระเกียรติ” เป็นชื่ออำเภอที่ได้รับการประกาศจัดตั้งเป็นอำเภอกรณีพิเศษโดยไม่ผ่านการเป็นกิ่งอำเภอ มีการประกาศจัดตั้งขึ้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2539 เพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี ส่วนอำเภอโพธิ์ประทับช้างมาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตกาลสมัยอยุธยา พระศรีสรรเพชญ์ที่ 8 เดินทางจากอยุธยาไปสุโขทัยโดยช้างและมเหสีทรงครรภ์แก่ ระหว่างทางเดินทางถึงบริเวณต้นโพธิ์ริมแม่น้ำได้หยุดพักและประสูติพระโอรส นารกฝังใต้ต้นมะเดื่อ จึงให้ชื่อว่า “เจ้าเดื่อ” หรือสมเด็จพระเจ้าเสือ ภายหลังทรงสร้างวัด ณ สถานที่ประสูติ ต่อมาจึงตั้งชื่อว่า “โพธิ์ประทับช้าง” ชื่ออำเภอ “โพธิ์ประทับช้าง” จึงน่าจะมีความเกี่ยวพันกัน จึงกล่าวได้ว่า ชื่ออำเภอที่เกิดจากการประสม 3 ภาษาตั้งขึ้นจากกรณีพิเศษไม่ได้เกี่ยวข้องกับพื้นที่ภาคกลางหรือผู้คนในพื้นที่ภาคกลางโดยตรง

จากการศึกษาลักษณะภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่ออำเภอในภาคกลาง ผลการศึกษาแสดงให้เห็นลักษณะการตั้งชื่ออำเภอ ดังนี้ การตั้งชื่ออำเภอที่มาจาก 1 ภาษา พบว่า การตั้งชื่ออำเภอด้วยภาษาไทยมากที่สุด จำนวน 120 ชื่ออำเภอ รองลงมาคือ ภาษาบาลีสันสกฤต จำนวน 53 ชื่ออำเภอ และภาษาเขมร จำนวน 2 ชื่ออำเภอ ตามลำดับ การตั้งชื่ออำเภอที่มาจากการประสม 2 ภาษา มีลักษณะการประสม คือ การประสมระหว่างภาษาไทยและภาษาบาลีสันสกฤต พบมากที่สุด จำนวน 31 ชื่ออำเภอ รองลงมาคือ การประสมระหว่างภาษาไทย และภาษาเขมร จำนวน 7 ชื่ออำเภอ การประสมระหว่างภาษาไทยและภาษาถิ่น จำนวน 7 ชื่ออำเภอ การประสมระหว่างภาษาบาลีสันสกฤตและภาษาเขมร จำนวน 3 ชื่ออำเภอ และการประสมระหว่างภาษาบาลีสันสกฤตและภาษาถิ่น จำนวน 1 ชื่อ ตามลำดับ และการตั้งชื่ออำเภอที่มาจากการประสมของ 3 ภาษาคือ การประสมระหว่างภาษาไทย ภาษาบาลีสันสกฤต และภาษาเขมร มีจำนวน 2 ชื่ออำเภอคือ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ และอำเภอโพธิ์ประทับช้าง ผู้วิจัยจะนำเสนอให้เห็นความถี่ที่ปรากฏดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิแสดงลักษณะการใช้ภาษาในการตั้งชื่ออำเภอในภาคกลาง

จากแผนภูมิ แสดงให้เห็นว่า การตั้งชื่อในอำเภอภาคกลางโดยการใช้ภาษาไทยมากที่สุด จึงกล่าวได้ว่า กลุ่มผู้คนที่อยู่อาศัยในพื้นที่ภาคกลางเป็นกลุ่มคนไทยแท้ดั้งเดิมเป็นส่วนใหญ่ มีการตั้งบ้านเรือน ชุมชนอยู่ใกล้ริมน้ำ ลำคลองมาตั้งแต่ดั้งเดิมและเป็นผู้ที่ตั้งชื่ออำเภอในพื้นที่ชุมชนของตน จากการศึกษาความหมายของคำที่ปรากฏ แสดงให้เห็นถึงลักษณะทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ในภาคกลาง คือ เป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำลำคลองต่างๆ เป็นจำนวนมาก สังเกตได้จากการตั้งชื่ออำเภอที่หมายถึง แม่น้ำลำคลองหรือทะเล รวมถึงแม่น้ำขนาดใหญ่ เป็นการบ่งบอก ลักษณะพื้นที่ภาคกลาง การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนของผู้คนในภาคกลาง คืออยู่ใกล้ริมน้ำ ลำคลอง แม่น้ำหรือเคยอยู่ริมบางหรือในบริเวณที่เป็นบางมาก่อน รองลงมาคือการใช้ภาษาบาลีสันสกฤต จากการศึกษาพบว่า ชื่ออำเภอที่ใช้ภาษาบาลีสันสกฤตมักจะมาจากการตั้งขึ้นในภายหลังจากส่วนกลาง ซึ่งอาจจะเป็นอำเภอที่มีการแยกตัวมาจากอำเภอหนึ่งจึงตั้งชื่อใหม่ขึ้น รวมถึงเป็นชื่ออำเภอที่ได้รับพระราชทานนามด้วย การใช้ภาษาบาลีสันสกฤตเป็นคำที่สละสลวยและมีความหมายที่ดี และการตั้งชื่ออำเภอที่มาจากหลากหลายภาษาแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายทางชาติพันธุ์ของกลุ่มผู้คนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ภาคกลาง

6. สรุปผล

ภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่ออำเภอมีที่มาจาก 4 ภาษา คือ ภาษาไทย ภาษาบาลีสันสกฤต ภาษาเขมร และภาษาถิ่น โดยพบการตั้งชื่ออำเภอในภาคกลาง 3 ลักษณะ ดังนี้ 1.การตั้งชื่ออำเภอจาก 1 ภาษา 2.การตั้งชื่ออำเภอโดยการประสม 2 ภาษา และการตั้งชื่ออำเภอโดยการประสม 3 ภาษา จากการศึกษาพบว่า ลักษณะการตั้งชื่ออำเภอ 1 ภาษา พบการตั้งชื่ออำเภอภาคกลางโดยใช้ภาษาไทยมากที่สุด ลักษณะการตั้งชื่ออำเภอที่เกิดจากการประสม 2 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทยและภาษาบาลีสันสกฤต พบมากที่สุด และลักษณะการตั้งชื่อที่เกิดจากการประสม 3 ภาษา คือ ภาษาไทย ภาษาบาลีสันสกฤต และภาษาเขมร พบเพียง 1 ชื่ออำเภอเท่านั้น ผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเขตพื้นที่ภาคกลางมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานและมีความเป็นพหุวัฒนธรรม มีผู้คนจากหลากหลายพื้นที่ในอดีตอพยพย้ายถิ่นฐานมาตั้งบ้านสร้างเรือนในบริเวณภาคกลาง จึงทำให้เกิดเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม มีประเพณีที่หลากหลายในพื้นที่ภาคกลาง รวมถึงลักษณะการใช้ภาษาที่หลากหลายและแตกต่างกัน เพื่อสร้างอัตลักษณ์และแสดงถึงพื้นที่ของตน จึงมีการนำภาษาของตนนำมาตั้งเป็นชื่อสถานที่ วัฒนธรรม ประเพณี ในพื้นที่ภาคกลาง ดังนั้น การตั้งชื่ออำเภอหรือถิ่นฐานที่อยู่อาศัยจึงอาจมาจากภาษาของกลุ่มผู้คนที่อพยพย้ายถิ่นมาอยู่พื้นที่ภาคกลางด้วยเช่นกัน

การศึกษาการตั้งชื่ออำเภอในภาคกลางได้แสดงให้เห็นลักษณะทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ภาคกลาง กลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ภาคกลาง เห็นถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อของกลุ่มคนภาคกลางที่สะท้อนผ่านการตั้งชื่ออำเภอในภาคกลาง แต่ในปัจจุบันจะพบว่า ชื่ออำเภอไม่สัมพันธ์กับพื้นที่ เช่น ชื่ออำเภอที่มีคำว่า “บาง” ที่หมายถึง ทางน้ำเล็กๆ แต่ในปัจจุบันพื้นที่เหล่านั้นไม่ปรากฏลักษณะดังกล่าว เนื่องจากการพัฒนาพื้นที่ภาคกลางให้เป็นเมืองที่มีความเจริญ ทันสมัย สะดวกสบายมากขึ้น หลายพื้นที่จึงถูกแทนที่ด้วยตึกเพื่อการทำธุรกิจ การจัดภูมิทัศน์เพื่อความสวยงาม หรือมีการเปลี่ยนชื่ออำเภอเพื่อให้ความไพเราะมากขึ้น เป็นต้น กล่าวได้ว่า ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ลักษณะเด่นของพื้นที่ที่สัมพันธ์กับชื่ออำเภอจึงพบได้น้อยลงหรือไม่พบเลยในปัจจุบัน

การศึกษาการตั้งชื่ออำเภอในภาคกลางล้วนเป็นภาพสะท้อนลักษณะบริบททางสังคมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นๆ แสดงให้เห็นประวัติศาสตร์ความเป็นมา วัฒนธรรมและสังคมของกลุ่มชนในพื้นที่ภาคกลาง ที่เคยมีมาก่อน

7.เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง. 2559. **อำเภอตอตกอม** (Online). www.amphoe.com, 18 กันยายน 2559.

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. 2559. **รหัสจังหวัด อำเภอ ตำบล กรมการปกครอง** (Online). www.bora.dopa.go.th, 18 กันยายน 2559.

กศน. 2559. **กศน. อำเภอโกรกพระ** (Online). Nakorns.nfe.go.th, 18 กันยายน 2559.

ไกด์พงษ์. 2550. **อำเภอเฉลิมพระเกียรติ เนชั่น บล็อก** (Online). <http://www.oknation.net/blog>, 18 กันยายน 2559.

บ้านหลังสวน. 2559. **สวนพุทธมณฑล** (Online). <http://www.baanlangsuan.com>, 18 กันยายน 2559.

ไทยตำบล. 2559. **ไทยตำบลตอตกอม** (Online). www.thaitanbon.com, 18 กันยายน 2559.

ไพฑูรย์ ปิยะปกรณ. (2537, กรกฎาคม - ธันวาคม). **ภูมินามการตั้งถิ่นฐานหมู่บ้านชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : วิเคราะห์รูปแบบทางภูมิศาสตร์ของนามทั่วไป**. วารสารภาษาและวัฒนธรรม, 13(2), 49 - 60.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.

สุจิตลักษณ์ ดีผดุง. (2543, มกราคม - มิถุนายน) **ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดนครปฐม**. วารสารภาษาและวัฒนธรรม, 19(1), 51 - 76.

สำนักงานเกษตรอำเภอปางศิลาทอง. 2559. **ปางศิลาทอง** (Online). <http://pangsilathong.kamphaengphet.doe.go.th>, 18 กันยายน 2559

สำนักงานเขตราชเทวี. 2559. **กรุงเทพมหานคร** (Online). <http://www.bangkok.go.th/main/index.php>. 18 กันยายน 2559.

A Contrastive Study of Compound Word Formation in Chinese and Thai

Benyatip Suphakalin

Faculty of Humanities and Social Sciences, KhonKaen University, Thailand
E-mail: sbenya@kku.ac.th

Abstract

The elements of Chinese include phonetics, lexicology, and grammar. The most important and core essence of studying foreign languages is lexicology, the collection of all vocabularies. Since the number of vocabularies in each language is so large, the best way to remember a great number of words is to study the word formation of that language, which is the foundation of learning and memorizing new vocabularies. Once knowing the word formation patterns of any language, the learners can understand the structures and meanings of vocabularies. This also provides helpful methods to remember and increase the number of vocabularies in the repository by guessing the meaning based on the word formation. Different languages may have the same, similar, or different word formation patterns. Since both Chinese and Thai are isolating languages, some compound word formation patterns are similar to each other. For the benefits of Thai learners who study Chinese, this research has conducted contrastive analysis on the compound word formation in both languages. Thereby, the compound word formation in Chinese include compounding, reduplication, and affixation of words. Also, the compound word formation in Thai relies on compounding of words too. Some compound word formation in Chinese and Thai may be divided differently. Nevertheless, the said Chinese vocabularies can be equivalent in terms meaning to certain words in Thai.

Keywords: Chinese, Thai, Word Formation, Contrastive Study

บทคัดย่อ

องค์ประกอบของภาษาจีน ประกอบด้วย สัทศาสตร์ ศัพท์านุกรม และไวยากรณ์ โดยสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่เป็นหัวใจในการเรียนภาษาต่างประเทศ คือ ศัพท์านุกรม ซึ่งเป็นการรวบรวมคำศัพท์ทั้งหมด โดยจำนวนคำศัพท์ในแต่ละภาษามีจำนวนมาก การที่จะจดจำคำศัพท์จำนวนมากได้นั้นบางครั้งต้องอาศัยการศึกษาวิธีการสร้างคำในภาษานั้นๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้และจดจำคำศัพท์ใหม่ๆ ได้ง่ายขึ้น หากรู้วิธีการสร้างคำในภาษานั้นๆ จะทำให้เราเข้าใจโครงสร้างคำศัพท์และความหมายของคำศัพท์ได้ ช่วยให้มีหลักการจำคำศัพท์ ช่วยเพิ่มจำนวนคำศัพท์ในคลังคำศัพท์ โดยอาศัยวิธีการสร้างคำเพื่อเดาความหมายของคำศัพท์นั้นๆ โดยแต่ละภาษาจะมีวิธีการสร้างคำที่เหมือนกัน คล้ายคลึงกัน หรือแตกต่างกันไป เนื่องจากภาษาจีนและภาษาไทยเป็นภาษาคำโดดเช่นเดียวกัน ทำให้วิธีการสร้างคำผสมบางส่วนคล้ายคลึงกัน เพื่อประโยชน์ต่อผู้เรียนภาษาจีนชาวไทย บทความได้วิเคราะห์เปรียบเทียบวิธีการสร้างคำผสมของสองภาษาดังกล่าว ซึ่งการสร้างคำผสมในภาษาจีน แบ่งวิธีการสร้างคำออกเป็น การประสมคำ การซ้ำคำ และการผสมคำ โดยวิธีการสร้างคำผสมในภาษาไทยมีวิธีการประสมคำเช่นกัน แต่วิธีการสร้างคำในภาษาจีนและภาษาไทยบางส่วนอาจมีการแบ่งวิธีการสร้างคำที่แตกต่างกัน ทว่าคำศัพท์ดังกล่าวในภาษาจีนสามารถหาคำลักษณะเดียวกันในภาษาไทยได้

คำสำคัญ : ภาษาจีน ภาษาไทย การสร้างคำ การศึกษาเปรียบเทียบ

บทนำ

ภาษาไทยอยู่ในตระกูลอื่น - อีเบต ซึ่งเป็นกิ่งภาษาที่มีรากมาจากภาษาจีน - อีเบต ลักษณะพิเศษของภาษาตระกูลอื่น คือ เป็นคำโดด มีวรรณยุกต์ หลักไวยากรณ์หลัก คือ การเรียงลำดับคำ เมื่อเรียงลำดับคำต่างกัน ความหมายก็เปลี่ยน รูปประโยคหลักๆคือ ประธาน กริยา กรรม ไม่ต้องเปลี่ยนรูปกริยาตามกาล ไม่แบ่งนามนับได้ นับไม่ได้ ซึ่งภาษาจีนและภาษาไทยเป็นภาษาคำโดดเช่นเดียวกัน มีหลักการนำคำมาผสมเช่นเดียวกัน ซึ่งวิธีการสร้างคำมีความสำคัญต่อการสร้างพื้นฐานในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาจีน ช่วยให้เข้าใจภาษาจีนได้ดีขึ้น โดยวิธีการสร้างคำผสมในภาษาจีนมี 3 รูปแบบ แบ่งออกเป็น การประสมคำ การซ้ำคำ และการผสมคำ โดยวิธีการสร้างคำในภาษาไทยมีวิธีการประสมคำเช่นกัน แม้ว่าวิธีการสร้างคำในภาษาจีนและภาษาไทยบางส่วนอาจมีการแบ่งประเภทวิธีการสร้างคำที่แตกต่างกัน แต่สามารถหาคำลักษณะเดียวกันในภาษาไทยได้ หากผู้เรียนภาษาจีนชาวไทยมีความรู้และเข้าใจวิธีการสร้างคำในภาษาจีนและนำมาเปรียบเทียบกับวิธีการสร้างคำในภาษาไทย ก็จะสามารถช่วยให้ผู้เรียนภาษาจีนชาวไทยนำความเหมือนและความแตกต่างในวิธีการสร้างคำของทั้งสองภาษา มาใช้ในการเรียนรู้และเข้าใจคำศัพท์ได้อย่างถูกต้อง ดังนั้น การนำวิธีการสร้างคำของภาษาจีนและภาษาไทยมาเปรียบเทียบกับกันเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนภาษาจีนชาวไทย และสามารถนำวิธีการสร้างคำไปใช้ในการเดาคำศัพท์ภาษาจีนได้เช่นกัน

การสร้างคำผสมในภาษาจีน

QI, Huyang (2005:42) วิธีการสร้างคำผสม แบ่งออกเป็น การประสมคำ การซ้ำคำ และการผสมคำ

HUANG, Borong & LIAO, Xudong (2007:222) (ภาษาจีนกลางปัจจุบัน) (เล่ม2)คำผสม แบ่งหลักการสร้างคำออกเป็น การประสมคำ การซ้ำคำ และการผสมคำ

SHAO, Jingmin (2011:117) คำที่เกิดจากการผสมคำสองคำหรือสองคำขึ้นไป เรียกว่าคำผสม จากโครงสร้างสามารถแบ่งได้เป็นหลายรูปแบบ เช่น การซ้ำคำ การผสมคำ การประสมคำ

จากการแบ่งประเภทคำผสมในภาษาจีนของผู้เชี่ยวชาญชาวจีนพบว่า วิธีการสร้างคำผสมในภาษาจีน แบ่งออกเป็น การประสมคำ การซ้ำคำ และการผสมคำ

1.การประสมคำ

HUANG, Borong & LIAO, Xudong (2007:223) (ภาษาจีนกลางปัจจุบัน) (เล่ม2)การประสมคำ เกิดจากคำมูลตั้งแต่สองคำขึ้นไปมาประสมกัน หากดูจากวิธีการนำคำมูลมาประสมกัน สามารถแบ่งออกได้เป็น 5รูปแบบ คือ

1.1 การประสมแบบการซ้อนคำ

เกิดจากการนำคำมูลที่มีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน เกี่ยวข้องกัน หรือตรงข้ามกันมาประสมกัน แบ่งออกเป็น

(1) การประสมคำจากคำที่มีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน โดยความหมายของสองคำที่นำมาประสมสามารถอธิบายซึ่งกันและกันได้ เช่น

美งาม + 好ดี = 美好 ดีงาม

选เลือก + 择คัด เลือก = 选择เลือก

脱ถอด หลุด ร่วง + 离จากกัน แยกกัน = 脱离หลุดพ้น

(2) การประสมคำจากคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกัน เมื่อประสมแล้วเกิดความหมายใหม่ เช่น

眉คิ้ว + 目ตา = 眉目รูปร่างหน้าตา โครงร่าง

骨กระดูก + 肉เนื้อ = 骨肉สายเลือดเดียวกัน

口ปาก + 舌ลิ้น = 口舌การทะเลาะวิวาท

(3) การประสมคำจากคำที่มีความหมายตรงข้ามกัน เมื่อประสมแล้วเกิดความหมายใหม่ เช่น

早เช้า + 晚กลางคืน = 早晚ไม่ช้าก็เร็ว

买ซื้อ + 卖ขาย = 买卖ค้าขาย

始เริ่ม + 终สิ้นสุด = 始终โดยตลอด

1.2 การประสมคำแบบคำขยายกับคำหลัก

คำที่ปรากฏด้านหน้าเป็นส่วนที่มาขยายคำที่ปรากฏด้านหลัง

火ไฟ + 车รถ = 火车รถไฟ

考สอบ + 场สนาม = 考场สนามสอบ

课การเรียนหนังสือตามหลักสูตร + 桌โต๊ะ = 课桌โต๊ะเรียน

1.3 คำประสมแบบคำหลักกับหน่วยเสริม

คำที่ปรากฏด้านหลังมาเสริมคำหลักที่ปรากฏด้านหน้า

扩 ขยาย + 大 ใหญ่ = 扩大 ขยายใหญ่

缩ย่อ + 小 เล็ก = 缩小 ย่อลง

推ดัน ผลัก เข็น + 翻คว่ำ พลิก = 推翻 โคนล้ม

1.4 คำประสมแบบคำกริยากับกรรม

คำที่ปรากฏด้านหน้าเป็นกริยาอาการ คำที่ปรากฏด้านหลังเป็นสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับกริยาที่ปรากฏด้านหน้า

放วาง + 心ใจ = 放心วางใจ

化เปลี่ยนแปลง เปลี่ยนเป็น + 身ร่างกาย = 化身แปลงร่าง

丢หาย + 脸หน้า = 丢脸ขายหน้า เสียหน้า

1.5 คำประสมแบบประธานกับภาคแสดง คำหน้าแสดงถึงสิ่งที่ถูกขยาย คำด้านหลังบรรยายคำด้านหน้า

地แผ่นดิน + 震สั่นสะเทือน = 地震แผ่นดินไหว

眼ตา + 花ลาย = 眼花ตาลาย

头ศีรษะ + 晕เวียนเวียน = 头晕เวียนศีรษะ

2. การซ้ำคำ

HUANG, Borong & LIAO, Xudong (2007:224) (ภาษาจีนกลางปัจจุบัน) (เล่ม2) คำซ้ำ เกิดจากการนำคำที่เหมือนกันมาออกเสียงซ้ำสองครั้ง เช่น

妈妈แม่

哥哥พี่ชาย

刚刚เพิ่งจะ

3. การผสมคำ

HUANG, Borong & LIAO, Xudong (2007:224) (ภาษาจีนกลางปัจจุบัน) (เล่ม2) คำผสม คือ คำที่ประกอบด้วยคำหลักและหน่วยคำเติม หน่วยคำเติมที่อยู่ด้านหน้าคำหลักเรียกว่า คำอุปสรรค หน่วยคำเติมที่อยู่ด้านหลังเรียกว่า คำปัจจัย

หน่วยคำเติมที่อยู่หน้าคำหลักเรียกว่า คำอุปสรรค โดยหน่วยคำหลัก คือ คำที่บ่งบอกความหมาย หน่วยคำเติม คือ หน่วยคำที่มีความหมายไม่ชัดเจน เช่น

老: QI, Huyang (2005:46) ได้กล่าวถึงคำว่า **老** เมื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยคำเติมที่อยู่หน้าคำหลักไว้ว่า มักใช้กับสิ่งที่รังเกียจ น่ากลัว เช่น

老虎 เสือ、老鹰 เหยี่ยว、老鸦 อีกาดำ

QI, Huyang (2005:46) วางหน้าคำที่เกี่ยวข้องกับคน วางหน้าแซ่ วางหน้าลำดับ เช่น

老二 พี่สอง、老三 พี่สาม、老陈 พี่เฉิน

小: QI, Huyang (2005:46) วางหน้าแซ่หรือชื่อคน มีความรู้สึกรักเอ็นดู เช่น

小张 น้องจาง、小李 น้องหลี่、小王 น้องหวัง

第: เป็นหน่วยคำเติมหมายถึง ลำดับที่ มักจะเขียนอยู่หน้าคำศัพท์ ที่บอกอันดับที่ เช่น

第一 ที่หนึ่ง、第二 ที่สอง、第二十五 ที่ยี่สิบห้า

หน่วยคำเติมที่อยู่หลังคำหลักเรียกว่า คำปัจจัย เช่น

子: หน่วยคำเติมท้ายคำศัพท์ที่มีลักษณะคำนาม เช่น

瓶子 ขวด、箱子 กล่อง、帽子 หมวก

หน่วยคำเติมท้ายคำศัพท์ที่มีลักษณะคำกริยาและคำคุณศัพท์ เช่น

胖子 คนอ้วน、矮子 คนเตี้ย、托子 ที่รอง

头: หน่วยคำเติมต่อท้ายคำโดดที่มีความหมายเป็นคำนาม เช่น

石头 ก้อนหิน、木头 ท่อนไม้、舌头 ลิ้น

QI, Huyang (2005:47) คำกริยาหรือคำคุณศัพท์บางคำเมื่อเติมคำว่า **头** ข้างหลัง จะเปลี่ยนเป็นคำนาม

念头 ความคิด、来头 ① ภูมิหลัง ประวัติความเป็นมา ② เจตนา มีวัตถุประสงค์、

甜头 ① รสหวาน รสอร่อย ② ประโยชน์(ส่วนมาหมายถึงล่อใจคน)

หน่วยคำเติมต่อท้ายคำศัพท์แสดงตำแหน่งที่ เช่น

里头ข้างใน、外头ข้างนอก、前头ข้างหน้า

员：หน่วยคำเติมด้านหลังคำหลัก หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติงาน ผู้ที่ศึกษา หรือสมาชิกขององค์กรการจัดตั้งหรือของหมู่คณะ เช่น

职员 พนักงาน、运动员 นักกีฬา、会员 สมาชิก

者：หน่วยคำเติมด้านหลังคำคุณศัพท์หรือคำกริยาหรือหลังกลุ่มคำที่มีคำคุณศัพท์หรือคำกริยา ซึ่งใช้แสดงบุคคลหรือสิ่งของซึ่งมีลักษณะสังกัดเช่นนี้หรือมีการกระทำเช่นนี้ เช่น

读者 ผู้อ่าน、记者 นักข่าว、笔者 ผู้เขียน

手：หน่วยคำเติมด้านหลัง หมายถึง บุคลากรที่มีความสามารถหรือเชี่ยวชาญในบางเรื่อง

歌手 นักร้อง、能手 ผู้มีฝีมือ、选手 ผู้เข้าแข่งขัน

家：หน่วยคำเติมด้านหลัง หมายถึง ผู้ที่มีวิชาความรู้ในทางหนึ่งทางใดโดยเฉพาะหรือผู้ที่ดำเนินกิจกรรมในทางด้านหนึ่งด้านใดโดยเฉพาะ

作家 นักเขียน、画家 จิตรกร、语言学家 นักภาษาศาสตร์

性：หน่วยคำเติมด้านหลังคำนาม คำกริยาหรือคำคุณศัพท์ ทำให้เป็นคำนามที่เป็นนามธรรม ลักษณะทางคุณสมบัติ สมรรถนะของสิ่งต่างๆ เช่น

弹性 ความยืดหยุ่น、硬性 ความแข็ง、可能性 ความเป็นไปได้

化：หน่วยคำเติมด้านหลังคำนามหรือคำคุณศัพท์ ประกอบเป็นคำกริยา มีความหมายแสดงว่าเปลี่ยนแปลงเป็นลักษณะบางประการหรือสภาพบางประการ เช่น

绿化 ทำให้เป็นสีเขียว、美化 ทำให้สวยวิจิตรตระการตา、规范化 ทำให้เป็นมาตรฐาน

การสร้างคำในภาษาไทย

กำชัย ทองหล่อ (2005:194) “คำประสมนั้นเกิดจากคำมูลตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปรวมกัน แล้วเกิดมีความหมายขึ้นอีกอย่างหนึ่ง หรือมีความหมายคงเดิม แต่เน้นความหมายให้กระชับขึ้น หรือกำหนดความหมายให้อยู่ในกรอบจำกัด”

คำประสมแบ่งออกเป็น 5 รูปแบบตามวิธีการนำคำมูลมาประสมกัน คือ

1. คำประสมที่เกิดจากคำมูลซึ่งมีรูป, เสียง และความหมายต่างกัน แต่เมื่อประสมกันแล้ว ทำให้เกิดความหมายใหม่ขึ้นอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งไม่ตรงกับคำเดิมของแต่ละคำ เช่น

ลูก = บุตร, น่อง = ผู้ที่เกิดทีหลัง ลูกน่อง = ผู้ที่ติดสอยห้อยตาม

แม่ = หญิงผู้ให้กำเนิดบุตร, น้ำ = ของเหลวที่ใช้อาบกินและซักฟอก แม่น้ำ = ลำน้ำใหญ่ซึ่งเป็นที่รวมของลำธารทั้งปวง

พ่อ = ชายผู้ให้กำเนิดแก่ลูก, คราว = ที่หุงต้มอาหาร พ่อครัว = คนทำอาหาร

2. คำประสมที่เกิดจากคำมูลซึ่งมีรูป, เสียง และความหมายต่างกัน เมื่อประสมกันแล้วทำให้เกิดความหมายใหม่ขึ้นอีกอย่างหนึ่ง แต่ยังคงรักษาความหมายของคำเดิมแต่ละคำไว้ เช่น

จด = เขียนไว้, จำ = กำหนดไว้ในใจ จดจำ = จำไว้ในใจ กำหนดไว้ในใจ

ตี = ทำร้าย, ชิง = แย่งเอาไป ตีชิง = ทำร้ายแล้วแย่งเอาทรัพย์ไป

พร้อม = ร่วมกัน, พรั่ง = คับคั่ง พร้อมพรั่ง = ร่วมกันคับคั่ง

3. คำประสมที่เกิดจากคำมูลซึ่งมีรูป, เสียง และความหมายเหมือนกัน เมื่อประสมกันแล้วทำให้เกิดความหมายผิดไปจากคำเดิมที่ยังมิได้ประสมกัน แต่ยังคงรักษาความหมายของคำเดิมแต่ละคำไว้ เช่น

สูงๆ สูง หมายถึง ยาวตรงขึ้นไปตามทางตั้งฉากกับพื้น

เร็วๆ เร็ว หมายถึง รีบด่วน

แดงๆ แดง หมายถึง สีอย่างสีแดงหรือสีชาด

4. คำประสมที่เกิดจากคำมูลซึ่งมีรูปและเสียงต่างกัน แต่มีความหมายเหมือนกัน เมื่อประสมกันแล้วความหมายไม่เปลี่ยนแปลง คือ คงมีความหมายเท่ากับคำเดิมที่ยังมิได้ประสมกัน เช่น

คัด = เลือกสรร, เลือก = เจาะจง คัด คัดเลือก = เลือกเอาที่ต้องการไว้ คัดเอาที่ไม่ต้องการออก

ยิ้ม = แสดงให้ปรากฏว่าชอบใจ, แยม = เฝยริมฝีปากน้อยๆ ยิ้มแยม = ยิ้มอย่างชื่นบาน

แนะ = ชี้แนวทางหรือวิธีการให้รู้โดยตรงหรือโดยอ้อม, นำ = พา แนะนำ = ชี้แจงให้ทำหรือปฏิบัติ

5. คำประสมที่เกิดจากคำมูล ซึ่งมีรูป, เสียง และความหมายต่างกัน แต่ตัดพยางค์หรือย่นพยางค์ของคำให้สั้นเข้า คล้ายกับวิธีมีซ้แฉโลก ของสมาสในภาษาบาลี แต่ความหมายคงมีเท่ากับคำเดิมที่ยังมิได้ตัด เช่น

ชั้นชา มาจาก ชั้นม+พรรษา(อายุ)

สถาผล มาจาก สถาพร+ผล(ผลอันยั่งยืน)

มหาบุรุษ มาจาก มหันต+บุรุษ(คนสำคัญ, คนผู้ยิ่งใหญ่)

ศึกษาเปรียบเทียบวิธีการสร้างคำผสมในภาษาจีนและภาษาไทย

XU, Yulong (2002) กล่าวว่า ภาษาศาสตร์เปรียบเทียบ (Contrastive Linguistics) เป็นสาขาหนึ่งของภาษาศาสตร์ การเปรียบเทียบทางภาษาศาสตร์ คือ การเปรียบเทียบสองภาษาหรือสองภาษาขึ้นไปในช่วงเวลาเดียวกัน บรรยายถึงความคล้ายคลึงและความแตกต่างของทั้งสองภาษา โดยเฉพาะส่วนที่ไม่เหมือนกัน และนำการวิจัยประเภทนี้ไปใช้ในขอบเขตอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกัน

จากคำจำกัดความข้างต้น เห็นได้ว่า การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบสองภาษาคือการเปรียบเทียบทั้งในด้านความคล้ายคลึงและความต่างของทั้งสองภาษาอย่างเป็นระบบ โดยเน้นด้านความต่างที่จะส่งผลให้ผู้เรียนพูดผิดหรือเขียนผิดได้ง่าย

การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบสองภาษามีประโยชน์มากต่อการสอนภาษาต่างประเทศ ทำให้ผู้สอนระมัดระวังและเตรียมรับข้อผิดพลาดต่างๆ ที่ผู้เรียนอาจจะทำ แต่ไม่ควรที่ผู้สอนจะยึดเป็นหลักแต่เพียงอย่างเดียวในการมุ่งสอนแต่เฉพาะลักษณะที่เป็นข้อแตกต่าง และจะมีประโยชน์มากยิ่งขึ้น ถ้าการเปรียบเทียบข้อมูลได้รับการวิเคราะห์อย่างถูกต้องและสมบูรณ์

จากการศึกษาเปรียบเทียบวิธีการสร้างคำผสมของภาษาจีนและภาษาไทย พบว่ามีวิธีการสร้างคำที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน แตกต่างกัน และการจัดแยกประเภทของการสร้างคำไม่เหมือนกัน โดยแบ่งออกได้ดังนี้

1. วิธีการสร้างคำผสมในภาษาจีนและภาษาไทยที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน

จากการศึกษาเปรียบเทียบพบว่าวิธีการสร้างคำผสมในภาษาจีนและภาษาไทยมีวิธีการสร้างคำผสมที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน คือ การประสมคำ ซึ่งการแบ่งประเภทย่อยของวิธีการสร้างคำผสมที่เหมือนกันในภาษาจีนและภาษาไทย มีดังนี้

1.1 การประสมคำจากคำที่มีความหมายเหมือนหรือใกล้เคียงกัน เมื่อประสมกันแล้วความหมายไม่เปลี่ยนแปลง เช่น ภาษาจีน

美งาม + 好ดี = 美好 ดีงาม

选เลือก + 择คัด เลือก = 选择เลือก

脱ถอด หลุด ร่วง + 离จากกัน แยกกัน = 脱离หลุดพ้น

ภาษาไทย

คัด = เลือกสรร , เลือก = เจาะจง คัด คัดเลือก = เลือกเอาที่ต้องการไว้ คัดเอาที่ไม่ต้องการออก

ยิ้ม = แสดงให้ปรากฏว่าพอใจ, แยม = เฝยอริมฝีปากน้อยๆ ยิ้มแยม = ยิ้มอย่างชื่นบาน

แนะ = ชี้แนวทางหรือวิธีการให้รู้โดยตรงหรือโดยอ้อม , นำ = พา แนะนำ = ชี้แจงให้ทำหรือปฏิบัติ

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่า วิธีการสร้างคำในรูปแบบนี้ ทั้งในภาษาจีนและภาษาไทยมีวิธีการสร้างคำรูปแบบนี้เหมือนกัน และมีคำที่มีความหมายเหมือนกันทั้งในภาษาจีนและภาษาไทย

1.2 การประสมคำจากคำที่มีความหมายตรงข้ามกันในภาษาจีน และคำประสมที่เกิดจากคำมูลซึ่งมีรูป, เสียง และความหมายต่างกันภาษาไทย เมื่อประสมแล้วเกิดความหมายใหม่ เช่น

ภาษาจีน

早เช้า + 晚 กลางคืน = 早晚 ไม่ช้าก็เร็ว

买ซื้อ + 卖ขาย = 买卖 ค้าขาย

始เริ่ม + 终 สิ้นสุด = 由ตลอด

ภาษาไทย

ลูก = บุตร, น้อง = ผู้ที่เกิดทีหลัง ลูกน้อง = ผู้ที่ติดสอยห้อยตาม

แม่ = หญิงผู้ให้กำเนิดบุตร , น้ำ = ของเหลวที่ใช้อาบกินและซักฟอก แม่น้ำ = ลำน้ำใหญ่ซึ่งเป็นที่รวมของลำธารทั้งปวง

พ่อ = ชายผู้ให้กำเนิดแก่ลูก , ครั้ว = ที่หุงต้มอาหาร พ่อครัว = คนทำอาหาร

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่า วิธีการสร้างคำในภาษาจีนและภาษาไทยมีรูปแบบการสร้างคำที่คล้ายคลึงกัน คือ เกิดจากการประสมคำที่มีความหมายต่างกัน และเมื่อประสมกันแล้วเกิดความหมายใหม่ ทว่าวิธีการสร้างคำรูปแบบนี้ในภาษาจีนจะเป็นการนำคำตรงข้ามกันมาประสมกันเท่านั้น แต่ในภาษาไทยจะเป็นคำมูลที่มีรูป เสียง และความหมายต่างกันมาประสมกัน

2. วิธีการสร้างคำผสมในภาษาจีนและภาษาไทยที่แตกต่างกัน

จากการศึกษาเปรียบเทียบพบว่าวิธีการสร้างคำผสมในภาษาจีนและภาษาไทยมีวิธีการสร้างคำผสมที่แตกต่างกัน ดังนี้

2.1 การประสมคำจากคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกัน เมื่อประสมแล้วเกิดความหมายใหม่ เช่น

骨 กระดูก + 肉 เนื้อ = 骨肉 สายเลือดเดียวกัน

手 มือ + 足 เท้า = 手足 พี่น้อง

口 ปาก + 舌 ลิ้น = 口舌 การทะเลาะวิวาท

ในภาษาจีนจะมีการใช้คำนามมาสื่อความหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ต้องการแสดงออกมาในรูปแบบนามธรรม แม้ว่าในภาษาไทยก็ได้มีคำประสมลักษณะใกล้เคียงกัน เช่น หน้าตา แต่ความหมายที่สื่อยังคงเกี่ยวกับคำนั้นๆอยู่ ไม่ได้เกิดความหมายใหม่

2.2 การประสมคำแบบคำขยายกับคำหลัก

คำที่ปรากฏด้านหน้าเป็นส่วนที่มาขยายคำที่ปรากฏด้านหลัง

火ไฟ + 车รถ = 火车รถไฟ

考สอบ + 场สนาม = 考场สนามสอบ

课การเรียนหนังสือตามหลักสูตร + 桌โต๊ะ = 课桌 โต๊ะเรียน

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่าตำแหน่งการวางคำขยายในภาษาจีนและภาษาไทยต่างกัน ในภาษาจีนจะวางคำขยายด้านหน้าคำที่ถูกขยาย ซึ่งในภาษาไทยจะวางส่วนขยายด้านหลังคำที่ถูกขยาย

2.3 คำประสมแบบคำหลักกับหน่วยเสริม

คำที่ปรากฏด้านหลังมาเสริมคำหลักที่ปรากฏด้านหน้า

扩ขยาย + 大ใหญ่ = 扩大 ขยายใหญ่

缩ย่อ + 小เล็ก = 缩小 ย่อลง

推ดัน ผลัก เข็น + 翻คว่ำ พลิก = 推翻 โคนล้ม

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่าคำที่มีลักษณะเดียวกันในภาษาไทย จะเป็นในรูปแบบที่มีคำบอกผลด้านหลังคำหลัก โดยภาษาไทยสามารถใช้คำด้านหน้าเพียงคำเดียวเพื่อทำหน้าที่เป็นคำกริยาของประโยค ทว่าในภาษาจีนกลางปัจจุบันจะใช้คำศัพท์ในรูปแบบประสมมากกว่า ดังนั้นผู้เรียนภาษาจีนชาวไทยควรทำความเข้าใจในการนำคำศัพท์ที่มีวิธีการสร้างคำในรูปแบบนี้ไปใช้

2.4 คำประสมแบบคำกริยากับกรรม

คำที่ปรากฏด้านหน้าเป็นกริยาอาการ คำที่ปรากฏด้านหลังเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับกริยาที่ปรากฏด้านหน้า

放วาง + 心ใจ = 放心วางใจ

化เปลี่ยนแปลง เปลี่ยนเป็น + 身ร่างกาย = 化身แปลงร่าง

丢หาย + 脸หน้า = 丢脸ขายหน้า เสียหน้า

2.5 คำประสมแบบประธานกับภาคแสดง

คำหน้าแสดงถึงสิ่งที่ถูกขยาย คำด้านหลังบรรยายคำด้านหน้า

地แผ่นดิน + 震สั่นสะเทือน = 地震แผ่นดินไหว

眼ตา + 花ลาย = 眼花ตาลาย

头ศีรษะ + 晕เวียน = 头晕เวียนศีรษะ

สำหรับวิธีการสร้างคำผสมในภาษาจีนและภาษาไทยที่แตกต่างกันในข้อ 2.2 ถึงข้อ 2.5 เป็นวิธีการสร้างคำที่เหมือนการเรียงลำดับตามหลักการวางส่วนต่างๆในโครงสร้างประโยคของภาษาจีน ซึ่งโครงสร้างประโยคพื้นฐานในภาษาจีนคือ ประธาน กริยา กรรม ดังนั้นในภาษาจีนได้ปรากฏ วิธีการสร้างคำประสมแบบประธานกับภาคแสดง คำประสมแบบคำกริยากับกรรม จากการสร้างคำประสมแบบคำขยายกับคำหลักและคำประสมแบบคำหลักกับหน่วยเสริม ทำให้เห็นได้ว่า การวางส่วนขยายในภาษาจีนจะวางคนละตำแหน่งกับในภาษาไทย จากวิธีการสร้างคำดังกล่าวสามารถช่วยให้เข้าใจหลักการวางโครงสร้างประโยคที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ภาษาจีนได้เช่นกัน เห็นได้ว่าการวางส่วนขยายในภาษาจีนต่างกับภาษาไทย ส่วนขยายในภาษาจีนวางด้านหน้าส่วนที่ถูกขยาย และส่วนเสริมวางด้านหลังคำที่ถูกเสริม แต่ในภาษาไทยส่วนขยายหรือส่วนเสริมจะวางด้านหลังคำที่ถูกขยายหรือถูกเสริม หากผู้เรียนภาษาจีนชาวไทยมีความเข้าใจวิธีการสร้างคำในภาษาจีนได้อย่างถ่องแท้ก็สามารถช่วยในการเรียนรู้โครงสร้างประโยคพื้นฐานในภาษาจีน ส่วนขยายและส่วนเสริมต่างๆได้อย่างถูกต้อง

2.6 การผสมคำ

แม้ว่าวิธีการสร้างคำผสมในภาษาไทยจะไม่มีวิธีการสร้างคำแบบผสม แต่สามารถหาคำลักษณะเดียวกันในภาษาไทยได้ เช่น

“老” เมื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยคำเติมด้านหน้าคำที่เกี่ยวกับคน วางหน้าแซ่ วางหน้าลำดับ สามารถหาคำลักษณะเดียวกันในภาษาไทยได้ คือ “พี่” เช่น 老二 พี่สอง、老三 พี่สาม ซึ่งหมายถึงบุคคลที่อาวุโสกว่า ไม่ได้ระบุเจาะจงชัดเจนว่าเป็นพี่ชายหรือพี่สาว ซึ่งคำศัพท์ “พี่ชาย” “พี่สาว” ในภาษาจีนจะเป็นวิธีการสร้างคำศัพท์แบบซ้ำคำ ไม่ได้ใช้วิธีการผสมคำ

“小” เมื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยคำเติมด้านหน้าแซ่หรือชื่อคน สามารถหาคำลักษณะเดียวกันในภาษาไทยได้ คือ “น้อง” เช่น 小张 น้องจาง、小李 น้องหลี่、小王 น้องหวัง โดยแสดงความรู้สึกรักเอ็นดู ไม่ได้ระบุเจาะจงชัดเจนว่าเป็นน้องชายหรือน้องสาว ซึ่งคำศัพท์ “น้องชาย” “น้องสาว” ในภาษาจีนจะเป็นวิธีการสร้างคำศัพท์แบบซ้ำคำ ไม่ได้ใช้วิธีการผสมคำ

“第” เมื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยคำเติมด้านหน้าจำนวน สามารถหาคำลักษณะเดียวกันในภาษาไทยได้ คือ “ที่” เช่น 第一 ที่หนึ่ง、第二 ที่สอง、第三 ที่สาม

“子” เมื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยคำเติมด้านหลังคำศัพท์ที่มีลักษณะคำนาม ทำให้คำดังกล่าวเป็นคำนาม โดยบางคำสามารถหาคำลักษณะเดียวกันในภาษาไทยได้ คือ “คน” เช่น 胖子 คนอ้วน、矮子 คนเตี้ย、瘦子 คนผอม

“头” เมื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยคำเติมด้านหลังคำกริยาหรือคำคุณศัพท์บางคำ สามารถหาคำลักษณะเดียวกันในภาษาไทยได้ คือ “ความ” และจะเปลี่ยนเป็นคำนาม เช่น 念头 ความคิด、来头 ความเป็นมา、苦头 ความขม หากทำหน้าที่เป็นหน่วยคำเติมท้ายคำศัพท์แสดงตำแหน่งที่ สามารถหาคำลักษณะเดียวกันในภาษาไทยได้ คือ “ข้าง” “ด้าน” เช่น 里头 ข้างใน、外头 ข้างนอก、前头 ข้างหน้า

“员” เมื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยคำเติมด้านหลังคำหลัก สามารถหาคำลักษณะเดียวกันในภาษาไทยได้ คือ “นัก” เช่น 研究员 นักวิจัย、运动员 นักกีฬา、演员 นักแสดง

“者” เมื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยคำเติมด้านหลังคำคุณศัพท์หรือคำกริยาหรือหลังกลุ่มคำที่มีคำคุณศัพท์หรือคำกริยา สามารถหาคำลักษณะเดียวกันในภาษาไทยได้ คือ “นัก” “ผู้” เช่น 记者 นักข่าว、读者 ผู้อ่าน、笔者 ผู้เขียน

“手” เมื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยคำเติมด้านหลังคำหลัก สามารถหาคำลักษณะเดียวกันในภาษาไทยได้ คือ “นัก” “ผู้” เช่น 歌手 นักร้อง、能手 ผู้มีฝีมือ、选手 ผู้เข้าแข่งขัน

“家” เมื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยคำเติมด้านหลังคำหลัก สามารถหาคำลักษณะเดียวกันในภาษาไทยได้ คือ “นัก” “ผู้” เช่น 作家 นักเขียน、语言学家 นักภาษาศาสตร์、专家 ผู้เชี่ยวชาญ

“性” เมื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยคำเติมด้านหลังคำนาม คำกริยาหรือคำคุณศัพท์ ทำให้เป็นคำนามที่เป็นนามธรรม สามารถหาคำลักษณะเดียวกันในภาษาไทยได้ คือ “ความ” เช่น 弹性 ความยืดหยุ่น、硬性 ความแข็ง、可能性 ความเป็นไปได้

“化” เมื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยคำเติมด้านหลังคำนามหรือคำคุณศัพท์ ประกอบเป็นคำกริยา สามารถหาคำลักษณะเดียวกันในภาษาไทยได้ คือ “ทำให้” “ทำให้เป็น” เช่น 绿化 ทำให้เป็นสีเขียว、美化 ทำให้สวย วิจิตรตระการตา、规范化 ทำให้เป็นมาตรฐาน

2.7 คำประสมที่เกิดจากคำมูลซึ่งมีรูป, เสียง และความหมายต่างกัน เมื่อประสมกันแล้วทำให้เกิดความหมายใหม่ขึ้น อีกอย่างหนึ่ง แต่ยังคงรักษาความหมายของคำเดิมแต่ละคำไว้ เช่น

ตี = ทำร้าย, ชิง = แย่งเอาไป ตีชิง = ทำร้ายแล้วแย่งเอาทรัพย์ไป

พร้อม = ร่วมกัน, พร้ง = คับคั่ง พร้อมพร้ง = ร่วมกันคับคั่ง

จด = เขียนไว้, จำ = กำหนดไว้ในใจ จดจำ = จำไว้ในใจ กำหนดไว้ในใจ

ซึ่งวิธีการสร้างคำประสมดังกล่าวแตกต่างจากในวิธีการสร้างคำประสมในภาษาจีน ทว่าสามารถหาคำลักษณะเดียวกันในภาษาจีนได้ เช่น

ตีชิง (抢劫) 抢แย่งชิง + 劫ปล้น

พร้อมพร้ง (整齐) 整ทั้งหมด + 齐พร้อมกัน

จดจำ (记取) 记จำ + 取ได้รับ

จากตัวอย่างเห็นได้ว่าคำที่นำมาประสมในภาษาจีนเป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน

2.8 วิธีการสร้างคำประสมในภาษาไทย ซึ่งภาษาบาลีและสันสกฤต เรียกว่า คำสมาส จะมีวิธีการสร้างคำที่ต่างจากภาษาจีน เนื่องจากอักษรจีนเป็นอักษรภาพ เป็นอักษรเขียนที่แสดงความหมาย อาศัยรูปร่างของตัวอักษรแสดงความหมาย ไม่ใช่อักษรเขียนที่แสดงการออกเสียงอย่างเช่นในภาษาไทย ดังนั้นในภาษาจีนไม่มีวิธีการสร้างคำประสมที่เกิดจากคำมูล ซึ่งมีรูป, เสียง และความหมายต่างกัน แต่ตัดพยางค์หรือย่นพยางค์ของคำให้สั้นเข้า คล้ายกับวิธีมีชฌะโลบ ของสมาสในภาษาบาลี

3.วิธีการสร้างคำผสมในภาษาจีนและภาษาไทยจัดแยกประเภทของการสร้างคำไม่เหมือนกัน

วิธีการสร้างคำในภาษาจีน ได้แยกวิธีการซ้ำคำออกเป็นวิธีการสร้างคำประเภทหนึ่ง ซึ่งในภาษาไทยก็มีวิธีการสร้างคำในรูปแบบซ้ำคำเช่นกัน แต่ในภาษาไทยได้นำคำประเภทดังกล่าวจัดอยู่ในวิธีการสร้างคำแบบประสมสำหรับคำซ้ำในภาษาจีน Qi, Huyang (2005:45) ได้กล่าวไว้ว่า ความแตกต่างของคำผสมในรูปแบบการซ้ำคำกับคำมูลรูปแบบซ้ำเสียง คือ คำมูลรูปแบบซ้ำเสียงเมื่ออยู่ในรูปแบบพยางค์เดียวจะไม่มีมีความหมายหรือความหมายไม่เกี่ยวข้องกับรูปแบบที่มีการซ้ำเสียง สำหรับคำผสมในรูปแบบการซ้ำคำเป็นการนำคำมูลที่เหมือนกันสองคำมาซ้ำกัน โดยหากเป็นพยางค์เดียวจะมีความหมายสัมพันธ์กับสองพยางค์ ซึ่งคำศัพท์ในภาษาไทยเมื่อประสมในรูปแบบซ้ำคำแล้วทำให้เกิดความหมายผิดไปจากคำเดิมที่ยังมีได้ประสมกัน แต่ยังคงรักษาความหมายของคำเดิมแต่ละคำไว้ เช่น

เร็วๆ เร็ว หมายถึง รีบ ด่วน

แดงๆ แดง หมายถึง สีอย่างสีเลือดหรือสีชาด

ตัวอย่างข้างต้นบางคำก็เป็นความหมายลบ บางคำก็เป็นความหมายบวก เช่น

เร็ว หมายถึง รีบหรือด่วน แต่ เร็วๆ หมายถึงรีบหรือด่วนยิ่งขึ้น แดง หมายถึงสีที่มีลักษณะเป็นสีแดง แต่แดงๆบอกลักษณะของสีอ่อนลงไป คำประสมชนิดนี้มักใช้บ่อยมากแทนคำหลังเพราะเป็นคำที่มีรูปซ้ำกับคำหน้า

การสร้างคำโดยวิธีซ้ำคำในภาษาจีนมีความแตกต่างจากการซ้ำคำในภาษาไทย คือ การซ้ำคำนามในภาษาจีน เมื่อเป็นพยางค์เดียวจะมีความหมายสัมพันธ์กับสองพยางค์ เช่น 爸爸พ่อ、妈妈แม่、星星ดาว ซึ่งในภาษาไทยเมื่อประสมในรูปแบบซ้ำคำแล้วทำให้เกิดความหมายผิดไปจากคำเดิมที่ยังมีได้ประสมกัน แต่ยังคงรักษาความหมายของคำเดิมแต่ละคำไว้ นอกจากการซ้ำคำนามแล้ว ในภาษาจีนก็มีการซ้ำคำกริยาวิเศษณ์ เช่น 仅仅เพียงแค่ว่า、刚刚เพิ่งจะ、恰恰พอดี เป็นต้น สำหรับในภาษาไทยได้มีวิธีการสร้างคำแบบซ้ำคำคุณศัพท์ เช่น แดงๆ, เร็วๆ, สูงๆ ซึ่งในภาษาไทยเมื่อซ้ำคำแล้วทำให้เกิดความหมายผิดไปจากคำเดิมที่ยังมีได้ประสมกัน แต่ยังคงรักษาความหมายของคำเดิมแต่ละคำไว้ โดยมีการแบ่งระดับของคำนั้นๆ มีความหมายบอกระดับมากหรือน้อย ทว่าในภาษาจีนคำคุณศัพท์และคำกริยาสามารถซ้ำคำได้แต่ไม่ได้เป็นการสร้างคำศัพท์ใหม่

หากแต่เป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบเพื่อโครงสร้างทางไวยากรณ์ เท่านั้น SHAO, Jingmin (2011:117) วิธีการสร้างคำผสมโดยวิธีการซ้ำคำ ไม่เหมือนกับ การซ้ำคำกริยา 吃吃กิน、看看ดู ซึ่งการซ้ำคำในรูปแบบนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบเพื่อโครงสร้างทางไวยากรณ์เท่านั้น ไม่ได้เกิดคำใหม่ขึ้น HUANG, Borong & LIAO, Xudong (2007:11) (ภาษาจีนกลางปัจจุบัน) (เล่ม1) ได้กล่าวถึงการซ้ำคำกริยาเพื่อโครงสร้างทางไวยากรณ์ว่า แสดงถึง เวลาสั้น เล็กๆน้อยๆ เช่น 想想ลองคิดดู、考虑考虑พิจารณา ดู HUANG, Borong & LIAO, Xudong (2007:12) (ภาษาจีนกลางปัจจุบัน) (เล่ม1) ได้กล่าวถึงการซ้ำคำคุณศัพท์เพื่อโครงสร้างทางไวยากรณ์ว่า แสดงถึงการเพิ่มระดับ ของคุณสมบัติหรือลักษณะ LU, Fubo (2015:55) ได้กล่าวถึงการซ้ำคำคุณศัพท์เพื่อโครงสร้างทางไวยากรณ์ว่า แสดงถึง การบรรยายลักษณะของสิ่งของ กริยาอาการ เช่น 长长ยาวๆ 干干净净สะอาดสะอาด เห็นได้ว่าการซ้ำคำกริยาและคำคุณศัพท์ในภาษาจีนให้ความหมายในลักษณะเดียวกันกับการซ้ำคำในภาษาไทย ทว่าการซ้ำคำกริยาและคำคุณศัพท์ในภาษาจีนไม่ใช่วิธีการสร้างคำประสมหากแต่เป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบเพื่อโครงสร้างทางไวยากรณ์เท่านั้น ไม่ได้เกิดคำใหม่ขึ้น

สรุป

จากการศึกษาเปรียบเทียบวิธีการสร้างคำผสมในภาษาจีนและภาษาไทย พบว่าวิธีการสร้างคำผสมในภาษาจีนและภาษาไทยมีวิธีการสร้างคำที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน แตกต่างกัน และการจัดแยกประเภทของการสร้างคำไม่เหมือนกัน โดยมีความแตกต่างกันเป็นส่วนใหญ่ สำหรับวิธีการสร้างคำที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน จะเป็นการสร้างคำประสมจากคำที่มีความหมายเหมือนหรือใกล้เคียงกัน เมื่อประสมแล้วความหมายไม่เปลี่ยนแปลง และการสร้างคำประสมจากคำที่มีความหมายตรงข้ามกันในภาษาจีน และคำที่มีความหมายต่างกันภาษาไทย เมื่อประสมแล้วเกิดความหมายใหม่ สำหรับความแตกต่างของวิธีการสร้างคำผสมในภาษาจีนและภาษาไทย คือ ในภาษาจีนมีการใช้คำนามมาประสมกันเพื่อสื่อความหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ต้องการแสดงออกมาในรูปแบบนามธรรม การประสมคำแบบคำขยายกับคำหลัก คำหลักกับหน่วยเสริม คำกริยากับกรรม ประธานกับภาคแสดง การผสมคำ โดยคำศัพท์ที่เกิดจากวิธีการสร้างคำดังกล่าวในภาษาจีนสามารถหาคำลักษณะเดียวกันในภาษาไทยได้ ในภาษาไทยมีคำประสมที่เกิดจากคำมูลซึ่งมีรูป, เสียง และความหมายต่างกัน เมื่อประสมกันแล้วทำให้เกิดความหมายใหม่ขึ้นอีกอย่างหนึ่ง แต่ยังคงรักษาความหมายของคำเดิมแต่ละคำไว้ แต่สามารถหาคำลักษณะเดียวกันในภาษาจีนได้ และการสร้างคำประสมในภาษาไทย ซึ่งภาษาบาลีและสันสกฤต เรียกว่า คำสมาส จะมีวิธีการสร้างคำที่ต่างจากภาษาจีน เนื่องจากอักษรจีนเป็นอักษรภาพแสดงความหมาย ไม่ใช่อักษรเขียนที่แสดงการออกเสียง

อย่างเช่นในภาษาไทย ดังนั้นในภาษาจีนไม่มีวิธีการสร้างคำประสมในลักษณะดังกล่าว สำหรับวิธีการสร้างคำผสมในภาษาไทยและภาษาจีนที่มีการจัดแยกประเภทของการสร้างคำไม่เหมือนกัน ได้แก่ การซ้ำคำ ในภาษาจีนได้แยกวิธีการซ้ำคำออกเป็นวิธีการสร้างคำประเภทหนึ่ง แต่ในภาษาไทยได้จัดไว้ในวิธีการสร้างคำแบบประสม การซ้ำคำในภาษาจีนหากเป็นพยางค์เดียวจะมีความหมายสัมพันธ์กับสองพยางค์ แต่ในภาษาไทยเมื่อซ้ำคำแล้วทำให้เกิดความหมายผิดไปจากคำเดิมที่ยังมิได้ประสมกัน แต่ยังคงรักษาความหมายของคำเดิมแต่ละคำไว้ และวิธีการสร้างคำผสมรูปแบบการซ้ำคำในภาษาจีนจะเป็นการซ้ำคำนามและคำกริยาวิเศษณ์ แม้ว่าในภาษาจีนก็มีการซ้ำคำกริยาและคำคุณศัพท์เช่นเดียวกันกับภาษาไทย แต่การซ้ำดังกล่าวไม่ใช่วิธีการสร้างคำรูปแบบการซ้ำคำหากแต่เป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบเพื่อโครงสร้างทางไวยากรณ์เท่านั้น ไม่ได้เกิดคำใหม่ขึ้น และการซ้ำคำกริยาและคำคุณศัพท์ในภาษาจีนให้ความหมายในลักษณะเดียวกันกับการซ้ำคำในภาษาไทย หากผู้เรียนภาษาจีนชาวไทยรู้และเข้าใจความเหมือนและความต่างของวิธีการสร้างคำผสมในภาษาจีนและภาษาไทย และใช้โครงสร้างของวิธีการสร้างคำเหล่านั้นมาช่วยในการจดจำคำศัพท์ จะช่วยให้มีหลักในการจำคำศัพท์ เข้าใจโครงสร้างคำศัพท์และความหมายของคำศัพท์ได้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กำชัย ทองหล่อ.(2550).*หลักภาษาไทย*(พิมพ์ครั้งที่ 2).กรุงเทพมหานคร:รวมสาส์น.

เจียรชัย เอี่ยมวรเมธ.(2545).*พจนานุกรมจีน-ไทย* (ฉบับใหม่).กรุงเทพมหานคร:รวมสาส์น.

เหียน จิ่งเหวิน.(2551).*ไวยากรณ์ภาษาจีน*(ฉบับเปรียบเทียบ).กรุงเทพมหานคร:อมรินทร์.

HU,Fubo 户福波.(2015).*Duiwai Hanyu Jiaoxue Shiyong Yufa 对外汉语教学实用语法* (ไวยากรณ์ที่นำไปใช้ได้จริงในการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ) (ฉบับปรับปรุง) Beijing : Beijing Yuyan Daxue Chubanshe.

HUANG, Borong และLIAO, Xudong 黄伯荣和廖序东.(2007).*Xiandai Hanyu 现代汉语* (ภาษาจีนกลางปัจจุบัน) (เล่ม 1).Beijing : GaodengJiaoyuChubanshe.

HUANG, Borong และLIAO, Xudong 黄伯荣和廖序东.(2007).*Xiandai Hanyu 现代汉语* (ภาษาจีนกลางปัจจุบัน) (เล่ม 2) Beijing : GaodengJiaoyuChubanshe.

QI,Huyang 齐沪扬.(2005).*Duiwai Hanyu Jiaoxue Yufa 对外汉语教学语法*(ไวยากรณ์ในการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ) Shanghai : Fudan Daxue Chubanshe.

SHAO, JIngmin 邵敬敏.(2011).*Xiandai Hanyu Tonglun 现代汉语通论*(ภาษาจีนกลางปัจจุบัน โดยทั่วไป) (พิมพ์ครั้งที่ 2) Shanghai : Shanghai Jiaoyu Chubanshe.

XU, Yulong 许余龙.2002.*Duibi Yuyanxue 对比语言学* (ภาษาศาสตร์เปรียบเทียบ) Shanghai : Shanghai Waiyu Jiaoyu Chubanshe.

Zhongguo Shehui Kexueyuan Yuyan Yanjiusuo Cidian Bianjishi 中国社会科学院语言研究所词典编辑室.(2012).*Xiandai Hanyu Cidian 现代汉语词典*(พจนานุกรมภาษาจีนกลางปัจจุบัน) (พิมพ์ครั้งที่ 6): Beijing : Shangwu Yinshuguan.

Chu Chok in Phra Wessandorn an allegory idiom Northeast (of Thailand): the discourse of power with creating of another condition

ชุกในพระเวสสันดรชาดกสำนวนอีสาน : วาทกรรม อำนาจ กับการสร้างสถานะความเป็นอื่น

Danita Dungwilai

Faculty of Education, Mahasarakham University, Thailand
E-mail: channipha@hotmail.com

Abstract

This paper purposes to analyze the role of the vertical dimension of the fight in a meaningful way. Discourse analysis and process that holds the power to punch become marginalized. And analysis of discourse holds the punch in retaliation for a bargain in a marginal situation. The concept of discourse and meaningful analysis. The study indicated that Discourse on cultural interpretive signs were set up and built with superior power. The power of the discourse on the role of the offender. The action makes the receiver is in a state of becoming marginalized. Processes become marginalized from the process of formation of social discourse. Adoption of identity to the identity is determined by society. Through a process of self-realization and acceptance. The social and cultural factors in the supervision and control of power are the power of sexual passion, the power of the elite. And the power of religion being pushed to the margins is not fixed. Has demonstrated an attempt to create space by retaliation and collective bargaining. Sugar Punch Show retaliation and called out two features that reveal the identity of a fringe party pathetic and sympathetic. And of expression by trying to establish their identities to the dominant discourse produced by society. Becoming marginalized by the designated authority and discourse are interrelated. Chu Chok made the fight Faceless useless denied being driven bias and stigma. No power to retaliate and to negotiate. It was directed by the discourse of social myths.

Keywords: Phra Wessandorn an allegory, discourse, authority, creating of another condition

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์บทบาทของชูชกในมิติของการสื่อความหมายทางวัฒนธรรม วิเคราะห์วาทกรรมและอำนาจกับกระบวนการที่ทำให้ชูชกกลายเป็นคนชายขอบ และวิเคราะห์การใช้วาทกรรมของชูชกในการตอบโต้ ต่อรอง ในภาวะเป็นคนชายขอบ โดยใช้แนวคิดเรื่องวาทกรรมและการสื่อความหมายในการวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า วาทกรรมกับการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมเป็นสัญญาณที่ถูกกำหนดขึ้นและสร้างขึ้นด้วยอำนาจที่เหนือกว่า อำนาจของวาทกรรมได้สวมบทบาทเป็นผู้กระทำ ทำให้ผู้รับผลการกระทำตกอยู่ในสถานะการกลายเป็นคนชายขอบ กระบวนการกลายเป็นคนชายขอบก่อรูปขึ้นมาจากกระบวนการสร้างวาทกรรมของสังคม การรับเอาอัตลักษณ์เข้าสู่ตัวตนโดยสังคมเป็นผู้กำหนด ผ่านขั้นตอนการมีสำนึกตัวตนและยอมรับ โดยมีปัจจัยทางอำนาจและวัฒนธรรมที่สังคมกำกับและควบคุม คือ อำนาจของกิเลสตัณหา อำนาจของเพศ อำนาจของชนชั้น และอำนาจของศาสนา การถูกเบียดขับให้เป็นคนชายขอบไม่ได้เป็นสิ่งตายตัว มีการแสดงให้เห็นถึงการพยายามสร้างพื้นที่โดยการตอบโต้และต่อรอง ชูชกแสดงการตอบโต้และต่อรองออกมา 2 ลักษณะ คือ การแสดงออกให้เห็นอัตลักษณ์ของชายขอบว่าเป็นบุคคลที่น่าสงสารและน่าเห็นใจ และการแสดงออกโดยพยายามสร้างอัตลักษณ์ของตนให้มีอำนาจเหนือกว่าวาทกรรมที่ผลิตขึ้นจากสังคม การกลายเป็นคนชายขอบที่กำหนดด้วยวาทกรรมและอำนาจจึงมีความสัมพันธ์กัน ทำให้ชูชกไร้ตัวตน ไร้คุณค่า ถูกปฏิเสธ ถูกเบียดขับและตีตราอย่างมีอคติ ไม่มีอำนาจในการตอบโต้และต่อรอง เพราะถูกกำกับด้วยวาทกรรมจากสังคมมายาคติ

คำสำคัญ: พระเวสสันดรชาดก, วาทกรรม, อำนาจ, สถานะความเป็นอื่น

บทนำ

มหาเวสสันดรชาดกเป็นวรรณคดีพุทธศาสนาเรื่องสำคัญและเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายอยู่ในสังคมไทยในฐานะที่เป็นวรรณคดีชาดก กวีหลายท่านได้นำเรื่องเวสสันดรชาดกไปแต่งเป็นวรรณกรรมหลายสำนวนที่สำคัญ เช่น มหาชาติคำหลวง กาพย์มหาชาติ ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดกหรือมหาชาติกลอนเทศน์ นอกจากสำนวนภาคกลางแล้วความนิยมแต่งเวสสันดรชาดกยังได้แพร่หลายออกไปยังทุกภาคของไทย มีเวสสันดรชาดกฉบับสำนวนท้องถิ่นอีสาน สำนวนท้องถิ่นเหนือและสำนวนท้องถิ่นใต้ที่ควรศึกษา กวีท้องถิ่นยังได้แทรกคติความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นตน ตลอดจนการสื่อถึงนัยสำคัญทางพุทธปรัชญาที่แฝงอยู่รวมทั้งวาทกรรม อำนาจและความหมายของสัญญาในพฤติกรรมตัวละครที่สื่อความหมายไว้อย่างน่าสนใจ มหาเวสสันดรชาดกที่รู้จักกันเป็นเรื่องที่อยู่ในมหานิบาตชาดก สุวณีย์ ชวนสนธิ (2519 : 62) กล่าวว่าพระเวสสันดรผู้บำเพ็ญทานบารมีเกิดในตระกูลกษัตริย์และเป็นวีรบุรุษในเรื่องที่แสดงพฤติกรรมที่โดดเด่นคือ “การให้” ทรงตั้งพระทัยที่จะให้ทั้งพาหิรกทานและอสังกตทานหากมีผู้ขอ พระเวสสันดรแสดงพฤติกรรมการให้ทาน แสดงให้เห็นการไม่ยึดมั่นถือมั่นในสิ่งใดโดยความไม่มีตัวตนของตน ทำลายความยึดมั่นถือมั่นตามหลักคำสอนของพุทธศาสนา บุญทัน คนใจบุญ (2544 : 180) กล่าวว่าในขณะที่ชูชกเป็นตัวละครสำคัญอีกตัวหนึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทให้เรื่องดำเนินไปด้วยความเข้มข้นและมีคุณค่าแก่ผู้อ่าน เป็นตัวละครเชิงปฏิปักษ์ที่แสดงพฤติกรรม “การขอ” เกิดในสกุลพราหมณ์ เป็นขอทานขราร่างร้าย เข้าลักษณะบุรุษโทษ 18 ประการ มีอุปนิสัยและพฤติกรรมชั่วร้าย มีบทบาทเป็นผู้ที่คอยขัดขวาง หน่วงเหนี่ยว ทำลายสมาธิในการบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์

ลักษณะของชูชก ประคอง นิมมานเหมินท์ (2526 : 41-53) วิเคราะห์จากมหาชาติสำนวนภาคกลางว่า ชูชกเป็นตาแก่ที่มีรูปร่างหน้าตาอัปลักษณ์ มีลักษณะน่าเกลียดน่ากลัว ชอบโอ้อวด ในมหาชาติลานนาชูชกเป็นคนขี้เกียจ สกปรก ตะกละ ไม่น่าคบ การวิเคราะห์ตัวละครชูชกในมหาเวสสันดรชาดกอาจกล่าวได้ว่า ชูชกเป็นคนชั่ว วายร้าย ถ้อย ตระกละ อัปลักษณ์ กาลกิณี หรือเผ่าตัดมหาราคะ การที่มีพฤติกรรมโดดเด่นอย่าง ชูชกอาจจะกลายเป็นผู้ร้ายในสังคม ชะตากรรมของผู้ต้องหอย่างชูชก ถูกกำหนดด้วยวาทกรรมหรือไม่ การตีตราจากสังคมด้วยอำนาจที่เหนือกว่าทำให้ชูชกต้องถูกกีดกันและเปียดขับออกจากสังคม ชูชกถูกนิยามด้วยเหตุผลต่าง ๆ นานา การถูกสังคมหยิบนัยความหมายในด้านร้ายให้และการถูกกวาดต้อนออกจากสังคมด้วยกระบวนการผลักให้เป็นชายขอบ หากมองในมิติของวาทกรรมกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจในบริบท ด้วยอำนาจแห่งวาทกรรมซึ่งไม่เพียงแต่เป็นเรื่องของภาษาหรือคำพูด แต่มีภาคปฏิบัติจริงของวาทกรรม (discursive practices) ซึ่งรวมถึงจารีตปฏิบัติ ความคิด ความเชื่อ คุณค่า และสถาบันต่าง ๆ ในสังคม (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. 2549 : 21) พฤติกรรมของชูชกถ้ามองอย่างปกติธรรมดาอาจเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นวิถีปกติของมนุษย์ เป็นมิติธรรมดาที่อาจพบเห็นได้ในปุถุชนในทุกยุคสมัย แต่เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะด้วยตัวตนหรือสังคม พฤติกรรมที่แสดงออกและการถูกกระทำอาจเป็นสัญญาณของการสื่อความหมาย

ตั้งนั้นการวิเคราะห์ตัวละครชุกด้วยแนวคิดวาทกรรมและการสื่อความหมาย เป็นประเด็นที่น่าสนใจศึกษาว่าวาทกรรม อำนาจ ส่งผลให้เกิดกระบวนการผลักดันให้เป็นชายขอบอย่างไร และพฤติกรรมของตัวละครไม่เพียงแต่เป็นการแสดงออกทางสังคม แต่ยังเป็นการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมอีกด้วย การวิเคราะห์บทบาทของตัวละครชุกนี้ ผู้เขียนได้ใช้ข้อมูลวาทกรรมที่ปรากฏในเรื่องพระเวสสันดรชาดกสำนวนอีสาน 3 สำนวน ได้แก่ 1) ลำพระเวส-เทศน์มหาชาติ หรือมหาเวสสันดรชาดก ฉบับภาคภาษาอีสาน ตรวจสอบชำระโดยพิฑูร มลิวัลย์ 2) คำกลอนมหาเวสสันดรภาคอีสาน ฉบับสำนวนเอก เล่มเดียวจบ โดย วิรัช จำปามูล และ 3) เวสสันดรคำโคลงอีสาน โดยปรีชา พิณทอง ผู้เขียนจำแนกประเด็นการนำเสนอออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้ 1) บทบาทของชุกในมิติของการสื่อความหมายทางวัฒนธรรม 2) วาทกรรม อำนาจกับกระบวนการสร้างสถานะกลายเป็นคนชายขอบ และ 3) ชุกคนชายขอบกับวาทกรรมการตอบโต้และต่อรอง

ชาติกำเนิดของชุกชก : ผู้ยากไร้ทั้งทรัพย์สินสมบัติและรูปสมบัติ

ชุกเป็นชายชราชาวบ้านทุนวิภูธร แคว้นกลิงคราชภูร์ เดิมอยู่เมืองพาราณสี เมื่อไฟไหม้บ้านเสียจึงหนีไปอยู่เมืองกลิงคราชภูร์ ชุกประกอบอาชีพกสิกรรมเหมือนยาจกหรือวณิก เป็นพราหมณ์พวักยัญญุหตุภุชงค์ คือ บุษบาไฟสืบเนื่องมาจากตระกูลโกลวาทิกชาติ สาเหตุที่ได้นามว่าชุกเพราะผูกหรือเกล้าผมไว้สูงเป็นรูปชฎา เช่นเพศดาบส ชุกเกิดวันอังคาร เดือน 5 ปีชลา อุตตสารถุช ยามพุธ ลัคนาอยู่ราศีตุลย์ อาทิตย์อยู่ราศีกรกฎ พุทส์บดิอยู่ราศีสิงห์ บิดาชื่อโตนกะ มารดาชื่อนางจันที ลุงใหญ่ของพี่ชายบิดาชื่อโควินทะ ป้าคือภรรยาของลุงใหญ่ชื่อนางอจจสรี ลุงน้อยชื่อโตนไถยะ ภรรยาชื่อนางศิริณี เมื่อชุกเจริญวัยขึ้นมา บิดามารดาถึงแก่ความตาย ชุกจึงไปอาศัยอยู่กับลุงใหญ่ และเมื่อลุงใหญ่ตายลง ชุกและสมบัติทั้งหมดก็ตกอยู่กับลุงน้อยและภรรยา ต่อมาไม่นานเกิดไฟไหม้เผาผลาญทรัพย์สินสมบัติรวมทั้งลุงและป้าเสียชีวิตในเหตุการณ์ไฟไหม้นั้นด้วย ชุกจึงตกอยู่ในสภาพเป็นผู้อนาถ ดำเนินชีวิตด้วยการขอทานตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา สภาพอนาถาไร้ญาติขาดมิตรเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชุกประสบกับความยากแค้นและขุ่นข้องเข็ญใจมากขึ้น ชีวิตของชุกแม้จะเป็นคนที่เกิดในตระกูลพราหมณ์แต่เป็นพราหมณ์ที่ยากจนเที่ยวภิกขาจารขอทานชาวบ้านเลี้ยงชีวิตมีความต่ำต้อยไม่แตกต่างไปจากคนจำพวกวณิกยากจนและจันทาลซึ่งถือเป็นคนจำพวกที่ต่ำต้อยที่สุด (ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์. 2532 : 75) ความยากไร้ของชุกไม่มีเพียงภายนอกที่เป็นทรัพย์สินสมบัติเท่านั้น แม้แต่รูปสมบัติที่มีมาตั้งแต่เกิดก็ยังอัปลักษณ์ที่สุด ร่างกายของชุกซึ่งจัดเป็นรูปสมบัติที่สามัญชนทั่วไปรังเกียจเข้าเกณฑ์บุรุษโทษ รูปสมบัติที่อัปลักษณ์ของชุกยังเข้าลักษณะของบุรุษโทษ 18 ประการอีกด้วย

การมีชาติกำเนิดในตระกูลพราหมณ์อย่างชุก ที่ถือว่าอยู่ในตระกูลที่สูงถ้าแบ่งตามระบบชนชั้นของอินเดีย แต่ชะตากรรมทำให้ชุกเป็นผู้ยากไร้อนาถา ไม่ได้รับการศึกษาเล่าเรียน ไม่เป็นไปตามอุดมคติของพราหมณ์ ก็เหมือนกับเป็นพราหมณ์นอกศาสนา ถึงแม้จะยากจนไร้ญาติขาดมิตรอนาถาแต่ข้อดีของชุกก็คือ เป็นผู้ที่ยขยัน มีความอดทน ประหยัดและรู้จักเก็บหอมรอมริบ เที่ยวขอทานและสั่งสมจนได้เงินจำนวนมากถึง 100 กษาปณ์ ชุกได้นำเงินจำนวน 100 กษาปณ์ที่ขอทานมาและได้สั่งสมเก็บไว้ด้วยความประหยัดดอดอดม ไปฝากครอบครัว

พราหมณ์สามภรรยาซึ่งเป็นเพื่อน ด้วยความวิตกของชูชกเกรงว่าถ้านำเงินจำนวนมากติดตัวไปด้วยระหว่างขอทาน จะถูกขโมยหรือวิ่งราว และเพื่อนก็รับไว้ ชูชกเที่ยวขอทานต่อไปเป็นเวลาหลายปี ทำให้พราหมณ์สองสามีภรรยา เข้าใจว่าชูชกตายไปแล้วจึงนำเงินที่รับฝากชูชกเอาไว้ออกมาใช้สอยจนหมดสิ้น เมื่อชูชกกลับมาทวงเงินที่ตนฝากไว้ พราหมณ์สองสามีภรรยาก็ไม่มีเงินชดใช้ จึงเป็นเหตุให้สองสามีภรรยายอมิตตาลูกสาวซึ่งวัยอ่อนกว่าชูชกเกือบ 50 ปี (มณี พยอมยงค์. 2519 : 263) ให้เป็นภรรยา ชูชกจึงพามิตตาภรรยาทาสของตนกลับไปหมู่บ้านทุนวิภูษิต อาชีพขอทานเลี้ยงดูภรรยาต่อไป ส่วนนางอมิตตาก็ทำหน้าที่ภรรยาปรนนิบัติชูชกสามปีไม่บกพร่อง

ชูชกและอมิตตาใช้ชีวิตคู่อยู่กินเป็นสามีภรรยาได้ระยะหนึ่ง ด้วยความสวและปรนนิบัติสามีอย่างดี ความเป็นแม่บ้านแม่เรือนของอมิตตาจึงเป็นเหตุให้ชีวิตคู่ของชูชกเกิดปัญหา เมื่อพราหมณ์หนุ่มผู้เป็นสามีในหมู่บ้านเห็นอมิตตาปรนนิบัติชูชกแม้จะเป็นชายชรา ร่างกายอ้อปล้ำขมก็ตาม ก็คิดเปรียบกับภรรยาของตนที่เกียจคร้านใช้สามีทำงานหนัก จึงพากันตักเตือนทบทวนภรรยาสั่งสอนให้เป็นคนดีและเอาเยี่ยงอย่างอมิตตา นางพราหมณ์โกรธแค้นนางอมิตตาเพราะเชื่อว่าเป็นสาเหตุให้พวกตนเดือดร้อน จึงวางแผนขับไล่อมิตตาออกจากหมู่บ้านไปด้วยการด่าว่าต่าง ๆ นานา นางจึงต้องการมีทาสหญิงทาสชายมากคอยรับใช้ ชูชกจึงต้องไปขอสองกุมารจากพระเวสสันดรที่บำเพ็ญบารมีที่เขาวงกต ด้วยความรักที่มีต่อภรรยาและต้องการทำให้ฐานะทางสังคมดีขึ้นเมื่อมีทาสหญิงทาสชายคอยรับใช้ตามค่านิยมของสังคมในสมัยนั้น

ชูชกเกือบจะเป็นผู้มั่งคั่งด้วยทรัพย์สมบัติเมื่อได้รับพระราชทานค่าไถ่ตัวกัณหา ขาลี ด้วยปราสาทมณเฑียรบริวาร เงิน ทอง และอาหารการกินที่ดีจากพระเจ้าสุญชัย แต่ชูชกก็ครองทรัพย์สมบัติได้ไม่นานข้ามวันก็บริโภคอาหารจนท้องแตกตาย จุดจบชีวิตของชูชกก็ตายแบบอนาถาและยากไร้เช่นเดิม อนึ่งโบราณจารย์ได้กล่าวถึงเวลาตกปากของชูชกกว่า เป็นเวลาเดียวกันกับเวลาประสูติของสมเด็จพระเจ้าสุญชัย ต่างกันเพียงช่วงระยะชั้นของไก่อ นั่นก็คือเสียงของไก่อ้วนขึ้นต้นและตอนกลางเป็นเวลาประสูติของพระเจ้าสุญชัย สำเนียงไก่อ้วนตอนสุดท้ายเป็นเวลาตกปากของชูชกเกิด โบราณจารย์จึงกล่าวกันว่าสมเด็จพระเจ้าสุญชัยทรงสมบูรณด้วยพระราชทรัพย์ศฤงคาร ส่วนความมั่งคั่งของชูชกนั้นคือตอนที่ได้รับพระราชทานข้าทาสบริวาร เงิน ทอง จากสมเด็จพระเจ้าสุญชัยในบั้นปลายแห่งชีวิตนั่นเอง (ณรงค์ฤทธิ์ ศักดาณรงค์. 2532 : 75) ผู้เขียนตั้งข้อสังเกตว่าชะตากรรมชีวิตของชูชกเป็นผู้ที่นำสงสารและน่าเห็นใจอย่างยิ่ง เพราะเมื่อชูชกไปมีปฏิสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับใครแม้จะโดยตรงหรือโดยทางอ้อม ชูชกจะกลายเป็นผู้ที่ด้อยกว่าและถูกรังแกเสมอ ไม่ว่าจะสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับระบบชนชั้นพราหมณ์กับกษัตริย์ ชูชกกับพระเวสสันดรและพระเจ้าสุญชัย เพศและวัย ชูชกกับอมิตตาและนางพราหมณ์ หรือศาสนาพุทธกับพราหมณ์ ดังที่จะกล่าวในหัวข้อต่อไป

ชุกในสังคมมายาคติ : มิติของการสื่อความหมายทางวัฒนธรรม

ชุกเป็นตัวแทนแสดงพฤติกรรมที่มีชีวิตจิตใจเหมือนคนโดยทั่วไปในสังคม ต้องการมีชีวิตที่มั่นคง ต้องการการยอมรับ มีสิทธิเสรีภาพเหมือนคนทั่วไป แต่เป็นเพราะชะตากรรมของชุกส่วนหนึ่งที่เกิดมาอนาถาและรูปร่างอัปลักษณ์ มีอาชีพขอทาน และไม่มีความรู้ จะเห็นพฤติกรรมของชุกไม่เป็นที่ยอมรับในสังคม เพราะคนส่วนใหญ่ในสังคมไม่มีพฤติกรรมเช่นนี้ การขอทานของชุกหากจะวิเคราะห์ไปแล้วก็เป็นทางเลือกหนึ่งที่ชุกต้องทำเพื่อความอยู่รอดของตนซึ่งคนที่สิ้นเนื้อประดาตัว บ้านถูกไฟไหม้ ญาติพี่น้องตายหมด ในขณะนั้นด้วยความจำเป็นจึงต้องออกขอทานเลี้ยงชีพไปเรื่อยจากบ้านหนึ่งสู่เมืองหนึ่ง จนกระทั่งชุกได้ภรรยาที่ยังยึดอาชีพขอทานเลี้ยงดูภรรยาและมีหน้าที่เป็นฝ่ายขอมตลอด ทั้งที่บางครั้งก็ไม่ได้เต็มใจ จนได้ชื่อว่าเป็นคนโลกมากไม่รู้จักพอ หากจะวิเคราะห์ลักษณะนิสัยใจคอของชุกแล้ว ชุกไม่ใช่คนมักขอลและโลกมาก แต่ถูกกล่าวหาว่าเป็นคนโลก ถ้าพิจารณาถึงภูมิลำเนาของชุกที่แห้งแล้งกันดาร ดังที่ประคอง นิมมานเหมินท์ (2526 : 54) วิเคราะห์ลักษณะนิสัยของชุกตามหลักจิตวิทยาว่าปกติพฤติกรรมของมนุษย์ตามหลักจิตวิทยาอธิบายว่า เป็นไปเพราะมีสิ่งกระตุ้น (motivation) หรือสิ่งเร้า (stimuli) ต่าง ๆ ชุกอาศัยอยู่ในแคว้นกลิงคราชภูซึ่งเป็นแคว้นที่มีความแห้งแล้งกันดาร จนมีพรหมณ์หนุ่มจากเมืองไปทูลขอช้างปัจจัยนาเคนทร์จากพระเวสสันดร นำมาไว้ที่เมืองตามความเชื่อ เพื่อให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ในบ้านเมืองของตน ชุกเที่ยวขออาหารและปัจจัยที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต อันเป็นความต้องการที่ทุกคนมีอยู่ ความยากจนและแห้งแล้งของบ้านเมืองที่เป็นแรงผลักดันให้ชุกต้องออกมาหากิน และเมื่อไม่สามารถทำอย่างอื่นได้ด้วยเกิดในชนชั้นวรรณะพรหมณ์ ชุกจึงยึดอาชีพขอทาน แม้เมื่อได้เงินมากถึง 100 กษาปณ์ ชุกนำไปฝากเพื่อนแล้วเที่ยวขอทานต่อ อาจจะได้ความรอบคอบคิดการณ์ไกลที่จำเป็นต้องสะสมเงินทองไว้เมื่อคราวชรา

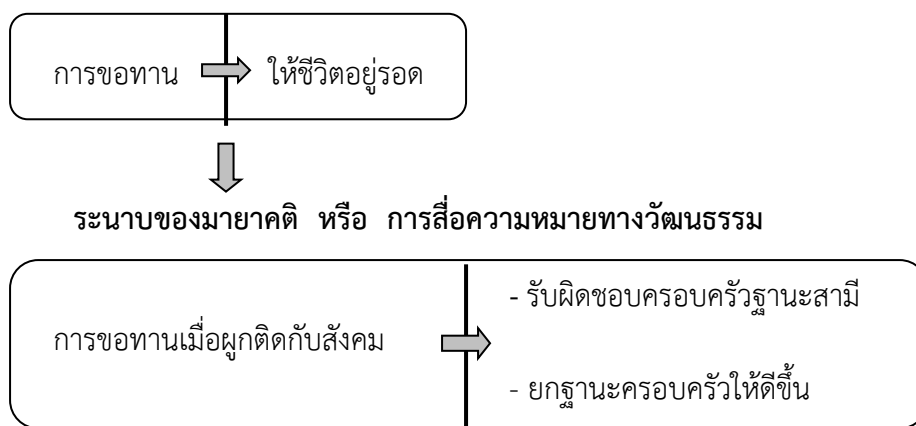
ในทางพุทธศาสนาพฤติกรรมการขอของชุกก็ถูกกล่าวหาว่าเป็นมารศาสนาอีก เพราะเห็นว่าชุกเป็นผู้ที่คอยขัดขวางทำลายสมาธิการบำเพ็ญบารมีของพระเวสสันดร โดยการไปขอสองกุมารเพื่อมาเป็นคนรับใช้แกนางอมิตตา พระเวสสันดรก็ประทานให้ เพราะการให้ทานของพระเวสสันดรมีนัยสำคัญทางพุทธศาสนา แสดงให้เห็นการไม่ยึดมั่นถือมั่น สละทรัพย์สมบัติ พระโอรส พระธิดา และพระเมเหสี หรือแม้แต่เลือดเนื้อของตนก็ยังได้ นัยของชุกกลับถูกกล่าวหาว่าเป็นคนยึดมั่นถือมั่น โลกมากไม่รู้จักพอ หลงในวัตถุ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน อาจเป็นเพราะด้วยชะตากรรมที่เลวร้ายของชุกที่อยู่ในสังคมและวัฒนธรรมที่เต็มไปด้วยความอคติส่วนตัว ทุกสิ่งทุกอย่างในสังคมเป็นมายาคติที่สังคมยกย่องคนที่มีพร้อมทั้งทรัพย์สมบัติและรูปสมบัติ ดังที่ ชาตรี ลีศิริวิทย์ (2554 : 197) กล่าวว่า การที่คตินิยมทางสังคมวัฒนธรรมเข้าไปสวมทับลงบนประโยชน์ ใช้สอยของบางสิ่งบางอย่าง แล้วทำให้มันสื่อความหมายอย่างใดอย่างหนึ่งออกมา และไซริตัน เจริญสินโอฬาร (2545 : 187) กล่าวว่า การพูด/การใช้ภาษาชนิดหนึ่งที่มีเจตนาเฉพาะกำกับมายาคติมีกระบวนการทำให้เกิดการยอมรับในสังคมวงกว้าง คือการพูดหรือการใช้ภาษาแบบหนึ่งที่กระทำผ่านวาทกรรม คือระบบของการสร้างความหมาย ดังนั้นมายาคติจึงเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาความหมาย ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของสัญญาในทฤษฎีของแฟร์ดีน็อง เดอ โซซูร์ ว่าถ้าภาษาเป็นเรื่องของการถูกกำหนดให้เป็น (arbitrariness) แล้ว มายาคติก็จะเป็นเรื่องของความตั้งใจที่จะเทียบเคียง แทนที่ สวมรอยความหมายของสิ่งที่ไม่เหมือนกันให้มีความหมายเหมือนกัน

นอกจากนี้ นพพร ประชากุล (2552 : 325) ก็เสนอว่า ปฏิบัติการสื่อความหมายในวัฒนธรรมนั้นกระทำผ่านวัตถุสิ่งของ แนวประเพณี ปรากฏการณ์ เหตุการณ์ เรื่องเล่า ฯลฯ ที่ไหลเวียนอยู่ในรอบตัวเราในชีวิตประจำวัน โดยที่เราไม่ทันสังเกตว่ามีเรื่องของความหมายแฝงเร้นอยู่ในสิ่งเหล่านี้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะทุกสิ่งทุกอย่างที่เอ่ยมาล้วนเป็นที่รับรู้กันว่ามีหน้าที่เชิงปฏิบัติการหรือประโยชน์ใช้สอย (function) อยู่แต่เดิมแล้วทั้งสิ้น แต่แล้วคนในสังคมเข้าไปหยิบฉวยสิ่งเหล่านั้นขึ้นมาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือสื่อถึงภาพพจน์ ความเชื่อ ค่านิยม อุดมการณ์ เช่น “ความมีฐานะ” “อำนาจ” ฯลฯ การสื่อความหมายทางวัฒนธรรมจึงเป็นกระบวนการที่เข้ามายึดครองครอบงำวัตถุและประโยชน์ใช้สอยของมันเสมือนสอดตัวเข้ามาอีกชั้นหนึ่ง ดังนั้นลักษณะแฝงเร้นที่คลุมเครือ จนกลมกลืนกลมเกลื่อนความหมายทางวัฒนธรรมมิให้โจ่งแจ้ง เมื่อคนในสังคมหยิบยื่นความหมายทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งดังเช่นที่สังคมกำลังหยิบยื่นความหมายทางวัฒนธรรมให้กับชุก ซึ่งวัฒนธรรมหรือมายาคติเหล่านี้พร้อมที่จะถูกทำให้กลายเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจที่เหนือกว่า การสื่อความหมายทางวัฒนธรรมจึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับเรื่องของอำนาจในระดับที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

หากพิจารณาพฤติกรรมของชุกที่เกี่ยวข้องกันไปทั่วจนกระทั่งได้ขอสองกุมารกัณฑ์หาชาติ ระนาบของการสื่อความในระดับของประโยชน์ใช้สอย ตามแนวคิดที่กล่าว คือ การขอทานเป็นการกระทำเพื่อให้มีชีวิตอยู่รอด ในขณะที่ความหมายของการสื่อความระดับวัฒนธรรมในการขอทานของชุกเมื่ออยู่ที่ได้อำนาจของสังคม คือ ความรับผิดชอบต่อครอบครัวในการเลี้ยงดูภรรยา ความต้องการสร้างฐานะครอบครัวให้เท่าเทียมสังคม และการขอค้นหาชาติเป็นการเสริมบารมีให้พระเวสสันดรในการทำทานครั้งยิ่งใหญ่ คือ บุตรทานบารมี ซึ่งการสื่อความหมายเป็นชุดของรหัสทางวัฒนธรรมที่เข้ามาสวมทับเกาะกุมซ่อนอยู่ข้างใต้อีกชั้นหนึ่ง ดังแสดงให้เห็นได้จากภาพประกอบ 1 ดังนี้

ระนาบของประโยชน์ใช้สอย (function)

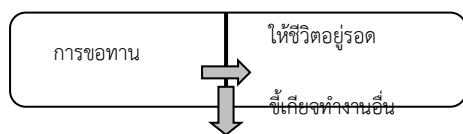
ภาพประกอบ 1 มายาคติในมิติของการสื่อความหมายทางวัฒนธรรม

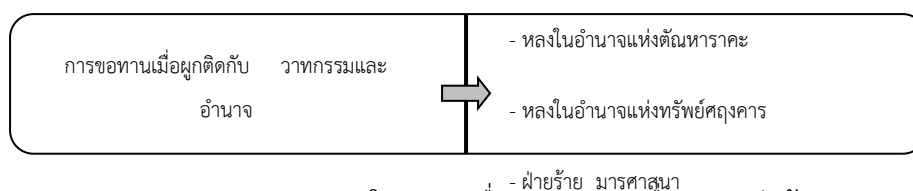
เมื่อวาทกรรมกับการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมหรือมายาคติ คือสัญญาณที่ถูกทำให้เป็นและสร้างขึ้นด้วยอำนาจที่เหนือกว่า ดังนั้นชีวิตของชุมชนเมื่ออยู่ในสถานะทางสังคมจึงมีความสัมพันธ์กับอำนาจของมายาคติ ที่ซ่อนเร้นอยู่ไม่สามารถมองเห็นได้อย่างโจ่งแจ้งและไม่มีตัวตน มันคืออำนาจแห่งวาทกรรมที่สังคมค่อย ๆ ยัดเยียดให้กับชุมชน ในขณะที่การขอรทานของชุมชนในระดับของประโยชน์ใช้สอยเมื่ออยู่ในพื้นที่ของวาทกรรม คือการขอรทานเป็นการกระทำเพื่อให้มีชีวิตอยู่รอดเพราะชี้แจงประกอบอาชีพอื่น เมื่อการขอรทานผูกติดกับอำนาจแห่งวาทกรรมจากสังคม คือสัญญาณของการหลงในอำนาจของวัฒนธรรมที่เมียสาวอมิตตาให้ไปขอสองกุมารมาเป็นทาสรับใช้ ชุมชนก็ยอมทำตามด้วยอำนาจของเพศหญิงและภรรยา

นอกจากนั้นการขอรทานเมื่อผูกติดกับอำนาจของวาทกรรม คือการหลงในอำนาจของทรัพย์สินสูงค่า เพราะความมั่งคั่งมาก อยากรได้ อยากรมี ไม่รู้จักพอ และการขอสองกุมารในครั้งนี้ คือผู้ร้ายในสังคม เรียกได้ว่าเป็นมารศาสนา เพราะประพฤตินอกกรอบ มีกิเลสราคะ ซึ่งขัดแย้งกับหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนา เป็นผู้ร้ายที่ขัดขวางสมาธิ หน่วงเหนี่ยวการบำเพ็ญบารมีของพระเวสสันดร ดังนั้นชุดของรหัสทางวัฒนธรรมดังกล่าวจึงเข้ามาสวมทับระนาบของการสื่อความระดับประโยชน์ใช้สอย เกิดเป็นมายาคติของการสื่อความทางวัฒนธรรมที่แตกต่าง แม้อยู่ในพื้นที่เดียวกัน ดังภาพประกอบ 2

ระนาบของประโยชน์ใช้สอย (function)

ระนาบของมายาคติ หรือ การสื่อความหมายทางวัฒนธรรม

ภาพประกอบ 2 มายาคติในมิติการสื่อความหมายเมื่อถูกกดทับด้วยวาทกรรมและอำนาจ

เมื่อเปรียบเทียบแผนภาพทั้ง 2 แผนภาพข้างต้น จะพบว่าประโยชน์ใช้สอยและการสื่อความหมายแตกต่างกัน แม้ว่าในความเป็นจริงคือการขอรทานเลี้ยงชีพเหมือนกัน แต่วาทกรรมก็ทำให้การสื่อความหมายในทางวัฒนธรรมแตกต่างกัน แสดงให้เห็นอำนาจของวาทกรรมที่เป็นแค่คำพูดธรรมดาแต่แผ่ซ่านอยู่ในทุกระดับทุกพื้นที่ของสังคมและสวมบทบาทเป็นผู้กระทำ ทำให้ผู้รับผลการกระทำตกอยู่ในสภาวะการกลายเป็นคนชายขอบ

วาทกรรมกับกระบวนการกลายเป็นคนชายขอบ : พลวัตของความสัมพันธ์เชิงอำนาจ

วาทกรรมกับอำนาจมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น วาทกรรม หมายถึงระบบ และกระบวนการในการสร้าง/ผลิต (constitute) อัตลักษณ์ (Identity) และความหมาย (Significance) ให้กับสรรพสิ่งต่าง ๆ ในสังคม ไม่ว่าจะเป็ความรู้อำนาจหรือตัวตนของเราเอง ดังนั้นวาทกรรมจึงเป็นมากกว่าเรื่องของภาษาพูดหรือคำพูด แต่มีภาคปฏิบัติการจริงของวาทกรรม (Discursive practice) ซึ่งรวมถึงจารีตปฏิบัติ ความคิด ความเชื่อ คุณค่า และสถาบันต่าง ๆ ในสังคม (นพพร ประชากุล. 2552 : 186) เมื่อรหัสทางวัฒนธรรมเข้ามาสวมทับระนาบของการสื่อความระดับประโยชน์ใช้สอย รหัสทางวัฒนธรรมกำกับให้สื่อความหมายในทางลบ ดังนั้นพฤติกรรมกรรมการขอลานของชูชกเมื่อผูกติดกับอำนาจของวาทกรรมจึงกลายเป็นอำนาจมืด ที่กำหนดให้คนในสังคมรังเกียจ ไม่ยอมรับสถานะความคนอย่างชูชกเข้าสู่ระบบของวัฒนธรรม ชูชกจึงกลายเป็นอื่นในสังคม ถึงแม้ชูชกจะพยายามยกฐานะของตัวเองให้สูงทัดเทียมกับคนในหมู่บ้านเช่นการขอสองกุมารมาเป็นรับใช้ก็ตาม อำนาจของวาทกรรมจึงค่อย ๆ แทรกซึมและผลักดันให้ชูชกกลายเป็นคนชายขอบของสังคม

จุดเริ่มต้นของอำนาจเกิดจากการที่ชูชกพาอมิตตาไปอยู่ที่หมู่บ้านทุนวิญญู อมิตตาสาวแรกรุ่งที่ได้สามีแก่ แต่ก็ปรนนิบัติรับใช้สามีด้วยความเต็มใจ ไม่มีบกพร่อง จึงเป็นที่สะดุดตาสะดุดใจแก่พราหมณ์ผู้เป็นสามีนางพราหมณ์ทั้งหลายในหมู่บ้านนั้น จึงพากันสั่งสอนและทุบตีภรรยาตนให้เอาเยี่ยงอย่างนางอมิตตา บรรดานางพราหมณ์โกรธอมิตตาเพราะเป็นสาเหตุให้สามีโกรธและด่า ทุบตีตัวเอง เหตุที่พราหมณ์สามีนางพราหมณ์โกรธภรรยาของตนเนื่องจากเปรียบเทียบความประพฤติภรรยาตนกับอมิตตาแล้วเห็นว่าอมิตตาเป็นภรรยาที่รับผิดชอบเอาใจใส่ต่อการรับใช้ปรนนิบัติสามีด้วยดี แม้จะเป็นภรรยาของชูชกซึ่งเป็นพราหมณ์ชรา อับลักษณ์ และอนาถาไร้ญาติขาดมิตร เทียวขอทานเลี้ยงครอบครัว และมีความเป็นอยู่ในสภาพที่ต่ำต้อยและยากจนกว่าพวกตน อมิตตาก็ยังคงปฏิบัติหน้าที่ภรรยาของตนเองโดยไม่บกพร่อง แต่เมื่อนางอมิตตาถูกนางพราหมณ์เหล่านั้นด่า ความคิดความต้องการมีทาสชายทาสหญิงมารับใช้ก็เกิดขึ้น จากเหตุการณ์ดังกล่าวจึงก่อให้เกิดเหตุการณ์อื่น ๆ ที่รุนแรงและร้ายรานแก่ชีวิตชูชก ที่ถูกกล่าวหาต่าง ๆ นานา ด้วยเหตุนี้จึงเป็นอำนาจที่ถูกควบคุมด้วยวาทกรรม ที่สังคมกำหนดขึ้นมา ดังนี้

1) ชูชก : ปิตาธิปไตย การกดทับ กำกับ และควบคุม

อำนาจถูกควบคุมด้วยโครงสร้างทางสังคม อำนาจปิตาธิปไตยที่ระบบชายเป็นใหญ่หรือปิตาธิปไตยที่กดหญิงไว้ให้ต่ำต้อยเป็นรองจากผู้ชาย ปิตาธิปไตยยังสามารถบันดาลให้หญิงไม่เท่าเทียมชาย ปิตาธิปไตยสามารถพรางตาให้ทั้งชายและหญิงหลงคิดว่าสิ่งเหล่านี้เป็นสัจธรรม เป็นไปตามธรรมชาติ ไม่พึงสงสัยได้ถาม ที่ว่าผู้ชายแข็งแรง ผู้หญิงอ่อนแอ ผู้ชายใช้เหตุผล ผู้หญิงใช้อารมณ์ ผู้ชายควรเป็นผู้นำ เป็นช่างทำหน้า ผู้หญิงควรเป็นช่างทำหลัง (นพพร ประชากุล. 2552 : 341) ที่ว่าชายเป็นใหญ่นั้นในภาวะของคนขอทานและชราาร่างอับลักษณ์อย่างชูชกนี้เห็นจะไม่ถูกต้องนักสำหรับชูชก เพราะชีวิตของชูชกถูกกดขี่ข่มเหงมาอย่างต่อเนื่อง ชีวิตต้องตกอยู่ใต้อำนาจปิตาธิปไตยมาโดยตลอด ทั้งนี้ระบบปิตาธิปไตยไม่ได้ครอบงำเฉพาะผู้หญิงเท่านั้น แต่ระบบปิตาธิปไตยครอบงำวิธีคิดของทั้งหญิงและชาย บางสถานะชายอาจครอบงำหญิงหรือหญิงอาจมีอำนาจเหนือกว่าและใช้อำนาจ

ปีตาธิปไตยครอบงำชายได้ ดังนั้นเพศชายอย่างชูชกก็ถูกล้อมกรอบไว้ด้วยแบบแผนของระบบนี้เช่นเดียวกัน ดังทฤษฎีของฟูโกได้สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับอำนาจ กล่าวคือ อำนาจไม่ได้มีอยู่ทางเดียว และไม่ได้มาจากแหล่งเดียวที่ครอบคลุมที่มาของการจัดวางตัวตนของคนในสังคม แต่ความเป็นตัวตนนั้นก่อรูปมาจาก การใช้อำนาจภายใต้ความเกี่ยวเนื่องกับอัตลักษณ์ส่วนตัว หญิงชายในทางสังคมและเรื่องเพศภาวะ ผู้ชายและผู้หญิงเป็นผู้สร้างอำนาจท่ามกลางวาทกรรม มากกว่าการจะถูกสร้างจากอำนาจของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามความเชื่อแบบเดิม นอกจากนี้ฟูโกยังได้อธิบายว่าความเป็นตัวตนในรูปแบบใหม่ทำให้ความเป็นหญิงความเป็นชายในทางสังคมมีความหลากหลาย ไม่ตายตัวและสามารถเปลี่ยนแปลงได้ทุกขณะ อัตลักษณ์ในความหมายของฟูโก ไม่ใช่สิ่งที่ตายตัว หากแต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นทางวัฒนธรรม ดังนั้นปีตาธิปไตยที่กดทับและครอบงำความเป็นตัวตนของชูชกท่ามกลางโครงสร้างของสังคมและวัฒนธรรม ถูกกำหนดให้ชูชกมีอัตลักษณ์ของความเป็นคนเลวร้ายทั้งคุณสมบัติภายนอกและภายใน อยู่ใต้อำนาจของสิ่งที่เหนือกว่าด้วยวาทกรรมเป็นตัวกำหนด

วาทกรรมและอำนาจของอมิตตาที่ทำให้ชูชกต้องตกอยู่ใต้อำนาจของระบบปีตาธิปไตยเมื่อภรรยาสาวนางอมิตตาบังคับให้ไปขอค้นหาซาสีจากพระเวสสันดร เนื่องจากถูกบรรดานางพรหมณีรุมด่าที่ทำน้ำ เหล่านางพรหมณีก็สร้างอำนาจแห่งวาทกรรมผลักไสให้นางออกไปจากหมู่บ้าน และสร้างความเจ็บปวดน้อยใจทำให้นางเดินร้องไห้กลับบ้าน เป็นเหตุให้นางอมิตตาใช้อำนาจและสร้างเงื่อนไขให้ชูชกไปขอทาสชายหญิงมาปรนนิบัติตนเอง ถ้าจะมองอย่างธรรมดาแล้วนี่คือหน้าที่ที่สามีจะต้องดูแลภรรยา เมื่อภรรยาถูกกระทำจากเหล่านางพรหมณี ด้วยวาทกรรมผลักไสให้นางออกจากหมู่บ้านและกลายเป็นอื่น ฐานะสามีในสถานะของชูชกแล้วก็มีความรักต่อภรรยาเช่นเดียวกับสามัญชนทั่วไป ชูชกมีความรักและหลงใหลอมิตตาภรรยาสาวอย่างยิ่งจะเห็นได้จากการที่แม้ชูชกจะเป็นชายชรา แต่ก็ยังมีความอดทนขอทานเลี้ยงดูภรรยา สะท้อนให้เห็นความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในฐานะสามีซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว ชูชกจะทำทุกอย่างเพื่อเอาใจภรรยา จะเห็นได้ชัดเจนที่สุดคือตอนที่นางอมิตตาบอกว่าจะไม่ยอมทำงานบ้าน ชูชกก็รีบอาสาจะทำงานบ้านแทน ด้วยอำนาจแห่งระบบปีตาธิปไตยที่เข้ามาสวมทับบทบาทของนางอมิตตา และชูชกที่เป็นชายกลับกลายเป็นต้องทำงานดังเพศหญิง ชูชกไม่ได้ใช้อำนาจแห่งความเป็นชายบังคับอมิตตาเลยสักนิด

การเอาใจภรรยาสาวและอาสาจะทำงานบ้านแทนดูเหมือนชูชกจะรักและหลงใหลนางมากจนยอมทำทุกอย่างนั้น เมื่อวิเคราะห์แล้วจะเห็นได้ว่าความจริง มีอำนาจมืดที่สวมทับและครอบงำไว้ ชูชกตกอยู่ใต้อำนาจของภรรยาที่สวมทับบทบาทของความเป็นเพศชายแทน คืออำนาจแห่งปีตาธิปไตยนั่นเอง ที่เข้ามาสวมทับบทบาทเพศหญิงของนางอมิตตาให้ใช้อำนาจแทน ยิ่งไปกว่านั้นอำนาจของสังคมก็บังคับให้นางอมิตตาทำตามข้อเสนอของชูชกไม่ได้เพราะไม่ใช่หน้าที่ของภรรยาที่ควรจะเป็น เมื่อนางอมิตตาไม่ยอมให้ชูชกทำงานบ้านแทนตนและบังคับให้ชูชกต้องไปขอสองกุมารและใช้อำนาจของความชายเข้ามาสวมทับบทบาทของภรรยาอย่างอมิตตา โดยการชว่จะไปคบชู้ผู้ชาย ซึ่งการมีชู้หรือการไปเกี่ยวพาราสีฝ่ายชายก่อนไม่ใช่พฤติกรรมและแบบแผนการประพฤตินิติปฏิบัติของฝ่ายหญิง ดังที่ฉวีวรรณ วรรณประเสริฐ (2522 : 71) กล่าวไว้ในสถาบันครอบครัวและ

สังคมไทยว่า ฝ่ายชายจะมีโอกาสเกี่ยวพาราสีฝ่ายหญิงได้ ฝ่ายหญิงจะเกิดความเคอะเขิน เมื่อถูกชายหนุ่มมาเกี่ยวพาราสี และจะไม่แสดงท่าทางรักหรือชอบฝ่ายชาย จนกว่าจะพิสูจน์เห็นว่าฝ่ายชายมีความรักตนอย่างแท้จริง ดังนั้น แสดงให้เห็นว่านางอมิตตาได้สวมบทบาทแสดงพฤติกรรมของเพศชาย วาทกรรมของนางจึงถูกควบคุมด้วยอำนาจปิตาธิปไตย เมื่อตกอยู่ใต้อำนาจชุกก็จะต้องรีบตอบตกลงเดินทางไกลไปขอสงุมารทันที วาทกรรมของนางอมิตตาแสดงให้เห็นชัดเจนดังปรากฏในคำกลอนมหาเวสสันดรภาคอีสาน (วิรัช จำปามูล. 2537 : 60) ดังนี้

“แต่นั้นนางเมียน้อยของมันฮีบเร่ง คั้นบได้ตั้งเว้าบ่หวังได้อยู่ดอมพราหมณ์เอ๋ย ฉันทจักลา
จากเจ้าหาใหม่มาประสงค์ ฉันทจักลงเคหาฝ่ายชายชมชู้ไปเฮเล่นสงวนชายสาวบ่าว ฉันทได้พัวแต่น้อย
อยากชมช้อนบ่าวจี ต่างให้มีความเว้าเชิงชายสาวบ่าว แนวเป็นสาวแม่ฮ้างเซียงน้อยชอบสงวน
พราหมณ์เอ๋ย”

การหวังจะไปหาสามีใหม่ การคบชู้ชู้ชาย และการเกี่ยวพาราสีฝ่ายชายก่อนไม่ใช่ความประพฤติของหญิงในสมัยก่อนดังที่กล่าวไว้ข้างต้น แต่เป็นคำพูดที่ใช้บังคับชุก และชุกก็ต้องตกอยู่ใต้อำนาจแสดงให้เห็นว่าชุกเกรงกลัวว่าอมิตตาจะมีสามีใหม่จนใจตัวเอง ยิ่งนางอมิตตาชู้บังคับชุกก็ยังคงตกอยู่ใต้อำนาจของนาง การที่ชุกยอมทำตามคำสั่งของนางไม่ใช่เพียงเพราะความรักความหลงใหลภรรยาสาวอย่างเดียว ความจริงแล้วชุกกำลังถูกอำนาจปิตาธิปไตยครอบงำ แต่สังเกตว่าการกระทำเช่นนี้ในมิติของสังคมและวัฒนธรรม ความรักและความรับผิดชอบต่อครอบครัวของชุกที่มีต่อภรรยาสาว ความปรารถนาดีของชุกกลับถูกมองว่าลุ่มหลงในกิเลส ตัณหาราคะ ดังนั้นชุกจึงตกอยู่ในสภาวะที่ถูกเบียดขับและกล่าวหาจากสังคมว่าเป็นความรักที่หลงใหลในอำนาจของตัณหาราคะที่เร่งรัดจิตใจให้กระทำตามคำสั่งของนางอมิตตา

ชุกถูกกล่าวหาว่าเป็นพราหมณ์ชู้ชลาด จากตอนที่นางพราหมณ์ทั้งหลายตำว่านางอมิตตาจนร้องไห้กลับมาเรือน พราหมณ์ชุกถามเรื่องราวจากนางพอรู้ว่าถูกพวกหญิงชาวบ้านตำว่า ก็ทำที่ไกรธจะฟ้องร้องเขาเหล่านั้นก็ไม่กล้าทำเพียงแต่พูด หันมาปลอบโยนนางอมิตตาว่าต่อไปการตักน้ำ ขอให้เป็นการของพี่น้องอยู่บนบ้านนี้ก็แล้วกัน เมื่อนางอมิตตาไม่ยินยอมให้ทำอ้างว่าผิดประเพณี ให้ไปขอคนรับใช้มาอยู่ด้วย คือแนะนำให้ไปหาพระเวสสันดรที่ป่าเขาวงกต เพื่อขอพระชาติและพระธิดากันหนานั้น พราหมณ์ชุกแสดงอาการอดเอื้อนด้วยกลัวอันตรายต่าง ๆ ในป่าหิมพานต์ จนกระทั่งนางอมิตตาชู้ว่าถ้าไม่ไปหาข้าทาสมารับใช้ก็จะหนีไปบ้านเดิมหรือมีเช่นนั้นก็จะหาสามีใหม่ พราหมณ์จึงไปสู้ป่าด้วยความจำใจนั้น สังเกตได้ว่าเหตุที่ชุกไม่กล้าที่จะไปต่อว่าหรือฟ้องร้องนางพราหมณ์ดังคำที่บอกเล่าของนางอมิตตาก็เพราะด้วยอำนาจของสังคมที่ครอบงำชุกไว้ไม่ให้มีอำนาจ เพราะชุกตกอยู่ในสภาวะที่เป็นชายขอบของสังคมด้วยอำนาจปิตาธิปไตยที่กำหนดให้เป็น การอดอดไม่ไปขอพระชาติและกัณฑ์ด้วยเกรงอำนาจของพระพุทธศาสนา

2) ชูชก : ชนชั้น ความแตกต่าง และความเสมอภาค

ชูชกมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ต่ำต้อยไร้ญาติขาดมิตร อับลักษณ์ทั้งรูปร่างหน้าตา ต้อยทั้งทรัพย์สินสมบัติ ความต้องการการมีทาสชายทาสหญิงมารับใช้นั้น เป็นความปรารถนาของนางอมิตตา หากจะมองให้ลึกซึ้งถึงสภาพจิตใจและความรู้สึกที่แท้จริงของชูชกก็ไม่ใช่ว่าจะนางอมิตตาเท่านั้นที่ต้องการทาสชายทาสหญิงเพื่อมารับใช้ ชูชกก็เช่นเดียวกันมีความคิดไม่ต่างอะไรกับนางอมิตตา เพราะตลอดชีวิตของชูชกพบแต่ความลำบากและถูกกดขี่จากสังคม การมีทาสหญิงทาสชายมารับใช้มีนัยสำคัญแสดงถึงการทำให้ฐานะทางสังคมของชูชกและอมิตตาดีขึ้น ทดเทียมหรือดีกว่าเพื่อนบ้าน ยิ่งถ้าได้ทาสรับใช้ที่เป็นพระโอรสและพระธิดาของพระเวสสันดรผู้ทรงบำเพ็ญทานบารมีแล้วยิ่งจะทำให้ฐานะทางสังคมของทั้งสองดีขึ้นไปอีกและได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้น นางอมิตตา ย้ำให้เห็นความมีนัยสำคัญของการมีทาสมารับใช้ และชูชกก็ย้ำให้เห็นว่าการมีทรัพย์สินเงินทองทำให้รู้สึกทัดเทียมกับคนในสังคม ชูชกสะท้อนให้เห็นว่าการได้รับการยอมรับจากสังคมคือการมีฐานะทัดเทียมเพื่อนบ้านจะทำให้มีอำนาจในการตอบโต้และต่อรองในสังคมมากขึ้น ดังนั้นอำนาจของระบบชนชั้นความเสมอภาคระหว่างกลุ่มคนจึงทำให้เกิดความแตกต่างกันในสังคม

ดังตอนที่ชูชกเดินทางไปขอสงฆ์ระหว่างทางชูชกก็ถูกสุนัขของพรานเจตบุตรไล่กัดก็รีบหนีขึ้นบนต้นไม้ พรานเจตบุตรชุกชุกเอาตัวรอดโดยโกหกกว่าเป็นบุตรของพระเจ้าสฤษดิ์ ไม่ใช่พราหมณ์เฒ่าขอทานอย่างที่เห็น จะสังเกตเห็นว่าอำนาจของระบบชนชั้นเข้ามาครอบงำชูชกอีกครั้ง เมื่อต้องการเอาตัวรอด ชูชกใช้อำนาจที่เหนือกว่าอำนาจของตน และกล่าวอ้างถึงอำนาจของกษัตริย์พระเจ้ากรุงสฤษดิ์ ชูชกใช้อำนาจของระบบชนชั้นในการต่อรองเพื่อยกฐานะของตนให้สูงขึ้นด้วยการกล่าวว่าเป็นราชบุตรของกษัตริย์ นายพรานเจตบุตรก็เชื่ออย่างสนิทใจ กล่าวขอโทษและต้อนรับอย่างดี เหตุการณ์ดังกล่าวชูชกพยายามที่จะบอกว่าตนเป็นพราหมณ์เป็นชนชั้นสูงในสังคมไม่ใช่คนขอทานต่ำช้าเพราะต้องการให้พรานเจตบุตรไว้ชีวิตและบอกทางแก่ตน ถ้าจะวิเคราะห์ถึงฐานะของชูชกในระบบชนชั้นตามคัมภีร์ในศาสนาฮินดูแล้ว ชูชกเกิดในวรรณะพราหมณ์ ถือเป็นวรรณะที่สูงที่สุดของการแบ่งวรรณะ คือ พราหมณ์ กษัตริย์ แพศย์ และศูทร ถือเป็นวรรณะที่สูงที่สุด และถือว่าเป็นกลุ่มชนที่มีอภิสิทธิ์มากที่สุด ชูชกจึงพยายามที่จะบอกว่าตนเป็นพราหมณ์ชั้นสูงนั่นเอง ส่วนกษัตริย์ หมายถึง นักรบหรือผู้ป้องกันภัยเป็นวรรณะที่ 2 รองจากพราหมณ์ แต่ประเพณีไทยเมื่อพุทธศาสนาเข้ามาในไทยจึงได้ยกเอาวรรณะกษัตริย์เป็นวรรณะที่ 1 วรรณะพราหมณ์จึงกลายเป็นวรรณะที่ 2 เพื่อให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมประเพณีและการปกครองของไทย (ฉลอง พันธุ์จันทร์. 2550 : 23 - 24) สิทธิของกษัตริย์จึงสามารถปกครองและบริหารประเทศได้ มีสิทธิในการได้รับการศึกษาชั้นสูง มีสิทธิในการทำพิธีบูชา มีสิทธิในการทำบุญให้ทาน มีหน้าที่ในการดูแลรักษาคุ้มครองป้องกัน ส่วนพราหมณ์มีหน้าที่สั่งสอนความรู้และประกอบพิธีศาสนา (ปรีชา ช่างขวัญยืน. 2547 : 137-138)

ดังนั้นเมื่อสังคมให้ความสำคัญกับระบบชนชั้นวรรณะ ชูชกจึงพยายามที่จะยกฐานะที่ต่ำต้อยของตนให้สูงขึ้น แต่การถูกเบียดขับจากชนชั้นกษัตริย์ตามลักษณะการแบ่งชนชั้นแบบไทย พราหมณ์ก็ยังถือว่าเป็นรองต่ออำนาจของกษัตริย์ ชูชกใช้อำนาจของกษัตริย์หรืออำนาจของรัฐในการต่อรองพรานเจตบุตรให้ช่วยเหลือตัวเองและบอกเส้นทางเดินไปสู่เขาวงกตเพื่อขอสงฆ์ตามความต้องการ พรานเจตบุตรไม่ได้เกิดความสงสัยแต่อย่าง

ใดเมื่อชูชกอ้างอำนาจของกษัตริย์ แต่กลับต้อนรับเลี้ยงดูและบอกเส้นทางแต่โดยดี ในกรณีพราหมณ์ได้ใช้ความฉลาดหลอกพราหมณ์เจตบุตรจนตายใจ นับว่าเป็นคนมีวิธีการเอาตัวรอดได้ ซึ่งการกระทำอย่างนี้เทียบได้กับวิสัยคนเป็นส่วนมากในสังคมไทยโบราณ ผู้เขียนวิเคราะห์ว่าเป็นเพราะอำนาจของระบบชนชั้นในสังคมที่ทำให้เกิดอำนาจสามารถข่มขู่นายพราหมณ์เจตบุตรให้หลงเชื่อได้ ระบบกษัตริย์ในสังคมไทยมีอำนาจที่เหนือกว่า ดังนั้นเมื่อชูชกกล่าวอ้างถึงพระเจ้ากรุงศรีอยุธยา พราหมณ์เจตบุตรจึงต้องต้อนรับชูชกอย่างดี ชูชกแสดงให้เห็นความมีอำนาจของกษัตริย์ที่เหนือกว่าวาทะของพราหมณ์อย่างชูชก ถ้าจะวิเคราะห์ถึงระบบชนชั้นในสังคม ตามลักษณะการแบ่งวรรณะของอินเดียและตามความเชื่อของศาสนาฮินดูแล้ว พราหมณ์เกิดจากปาก (โอษฐ์) ของผู้เป็นเจ้า (จันทรค์ อดิวัฒนสิทธิ์. 2548 : 68) วรรณะทั้ง 4 เป็นสิ่งตายตัวเพราะคือส่วนต่าง ๆ ของพรหม ไม่มีใครอาจเปลี่ยนแปลงพรหมได้ วรรณะทั้ง 4 จึงไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้ และเป็นของศักดิ์สิทธิ์ ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายมีหน้าที่เฉพาะ เมื่อเป็นร่างกายของพรหมมีหน้าที่เฉพาะก็เป็นหน้าที่ศักดิ์สิทธิ์ กล่าวคือ ปากของพรหมซึ่งเป็นปากศักดิ์สิทธิ์นั้นย่อมใช้กล่าวถึงสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์คือคัมภีร์พระเวท และใช้รับเครื่องสังเวทต่าง ๆ พราหมณ์จึงมีหน้าที่อบรมสั่งสอนคนทุกวรรณะและรับทรัพย์สินเงินทองจากคนวรรณะอื่น ๆ ในฐานะเป็นเครื่องบูชา ดังนั้นจะเห็นว่าตามความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ก็ถือว่าได้เปรียบในเรื่องของวาทะ และการใช้วาทะของชูชกในการกล่าวอ้างถึงกษัตริย์ก็แสดงให้เห็นถึงระบบชนชั้นปกครองเจ้าของชีวิตที่มีอำนาจเหนือกว่า

ระบบชนชั้นกษัตริย์ยังย้ำให้เห็นอำนาจที่เหนือกว่า เมื่อชูชกได้รับพระราชทานทรัพย์สินสมบัติอย่างมากมาจากพระเจ้าสฤษดิ์จากการไล่ตัวกัณหาและชาลี ชูชกกลายเป็นผู้ร่ำรวยขึ้นมาในทันตา แต่ไม่มีโอกาสใช้สอยทรัพย์สินสมบัตินั้น ชูชกตายเพราะบริโภคอาหารเกินขนาด ธาตุไฟไม่อาจเผาผลาญเลยสิ้นชีวิต จะสังเกตเห็นว่าอาหารที่นำมาเลี้ยงดูชูชกล้วนเป็นอาหารที่ดีในพระราชวัง ซึ่งชูชกไม่เคยได้ลิ้มรสอาหารที่ดีอย่างนี้ประกอบกับชูชกเดินทางในป่ามาเป็นเวลาหลายวัน อาหารที่มีพอกินก็เห็นจะเป็นข้าวปลาอาหารแห้งที่นางอมิตตาจัดแต่งให้ตามสภาพ เมื่อชูชกได้กินอาหารที่ดีประกอบความหิวโหยและกระเพาะลำไส้บีบตัว ชูชกจึงกินอาหารไม่ยั้งจนท้องแตกตาย ก็เป็นเหตุให้ชูชกถูกกล่าวหาว่าตะกละตะกราม ไม่รู้จักพอ หากมองชูชกในฐานะเพื่อนมนุษย์ อย่างที่ประคองนิมมานเหมินท์ (2526 : 49) เสนอไว้ในการศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นลานนาว่าชูชกต้อนรับประทานอาหารทุกชนิดที่มีผู้นำมาให้ และรับประทานจนหมดไม่เหลือล้น เพราะเวลาที่อยู่บ้านถ้ามีแกงผักบั้งใส่กุ่ม ชูชกจะรับประทานหัวกุ่มส่วนหางให้นางอมิตตา ส่วนกลางอุดสำหรับเก็บไว้รับประทานเมื่อเย็น สะท้อนให้เห็นถึงความอดอยากและยากจนของชูชกเมื่อเจออาหารดีก็ยอมเพลิดเพลิดกับการบริโภค ชูชกเกือบจะเป็นผู้มั่งคั่งทางสังคมเมื่อได้รับพระราชทานข้าทาสบริวาร ปราสาทมนเทียร 7 ชั้น เงิน ทอง แต่จุดจบชีวิตของชูชกก็สะท้อนให้เห็นว่าทรัพย์สินเหล่านี้ไม่คู่ควรกับคนขอทานอย่างชูชกเลย เมื่อชูชกสิ้นใจตายทรัพย์สินสมบัติก็กลับคืนไปเป็นของพระมหากษัตริย์เช่นเดิม ชี้ให้เห็นว่าชูชกไม่สามารถที่จะยกฐานะของตนให้สูงกว่าสามัญชนหรือเท่าเทียมกษัตริย์ได้ ดังที่ สุพัตรา สุภาพ (สุพัตรา สุภาพ. 2546 : 106) กล่าวถึงการจัดระดับชั้นทางสังคมไว้ว่ามนุษย์ในสังคมจะมีฐานะหรือสถานภาพสูงต่ำไม่เท่ากัน ไม่ว่าจะเกิดด้วยเหตุใดก็ตามเปรียบเสมือนกับชั้น (strata) ของดินที่ซ้อนกันเป็นชั้น ๆ ถ้าหากเราขุดดินลงไปลึก ๆ ซึ่งเป็นความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม ที่มีอิทธิพลต่อการดำรงอยู่ของมนุษย์ในแต่ละสังคม ในการจัดระบบเช่น

ระบบวรรณะในอินเดีย ครอบครัวจะกำหนดชั้นของบุคคลแต่เกิด ซึ่งมีรากฐานมาจากศาสนาฮินดูที่ว่า บุคคลมีสถานภาพหรือตำแหน่งติดตัวตั้งแต่เกิด และจะเปลี่ยนแปลงไม่ได้ในชาตินี้ ชูชกได้ขึ้นชื่อว่าเป็นขอทาน เป็นคนที่ต่ำต้อยในสังคม ถูกสังคมเหยียดหยามมาตลอด จึงไม่มีโอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงสถานภาพของตนและยกฐานะทางครอบครัวของตนให้สูงขึ้นได้เลย

3) ชูชก : พื้นที่ของพุทธ – พราหมณ์กับอำนาจที่เหนือกว่า

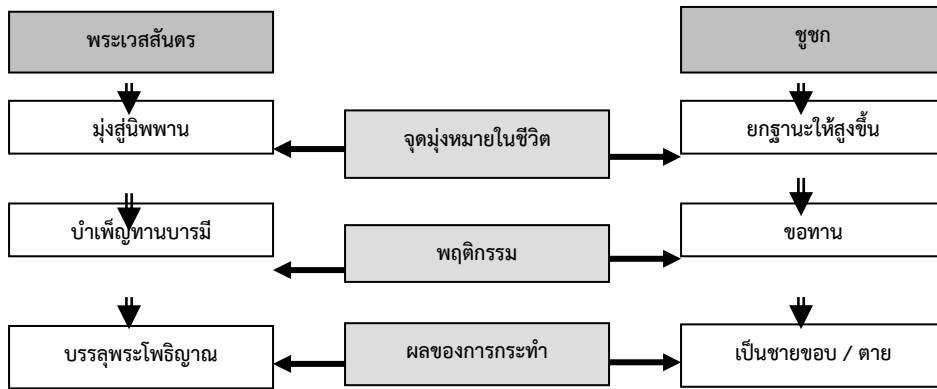
ความพยายามที่จะผลักดันให้ชูชกกลายเป็นคนชายขอบอีกอย่างหนึ่งคือ ความพยายามที่จะให้ชูชกชนชั้นวรรณะพราหมณ์เป็นผู้คอยขัดขวางการบำเพ็ญบารมีของพระเวสสันดร ซึ่งพระเวสสันดรเป็นตัวแทนของพุทธศาสนา เป็นพระชาติสุดท้ายของพระโพธิสัตว์ก่อนที่จะตรัสรู้อนุตรสัมโพธิญาณ โดยที่พระเวสสันดรทรงบำเพ็ญทาน รักษาศีลและเจริญภาวนา กล่าวคือ ทรงบำเพ็ญทาน ด้วยการพระราชทานวัตถุสิ่งของแก่ชาวเมือง พระราชทานช้างปัจจัยนาเคนทร์แก่พราหมณ์ชาวเมืองกาลิงคะ พระราชทานพระกัณหาและพระชาลี ซึ่งเป็นพระธิดาและพระโอรสแก่พราหมณ์ชูชก พระราชทานพระนางมัทรีซึ่งเป็นพระมเหสีแก่พระอินทร์ที่แปลงร่างเป็นพราหมณ์ ผู้เขียนตั้งข้อสังเกตว่าตัวแทนฝ่ายขอเห็นจะเป็นพราหมณ์เด่นชัดที่สุด ตั้งแต่ชาวเมืองกลิงคราชฎร์ที่มาขอช้างปัจจัยนาเคนทร์จากพระเวสสันดร ชูชกก็ได้ไปขอพระโอรสพระธิดา หรือแม้แต่พระอินทร์ซึ่งแปลงร่างลงมาขอพระนางมัทรี ก็ยังถูกกำหนดให้เป็นพราหมณ์เช่นเดียวกัน

ตามความเชื่อของการเข้าสู่จุดหมายสูงสุดของพุทธศาสนา คือการบริจาทาน แสดงให้เห็นความไม่ยึดมั่นถือมั่นต่อสรรพสิ่ง การนับถือศาสนาจะสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรม ความเชื่อ และพิธีกรรมของคนในสังคม เรื่องมหาเวสสันดรชาดกสำนวนท้องถิ่นอีสานสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรม ความเชื่อ และพิธีกรรมของท้องถิ่นอีสานได้อย่างชัดเจน มหาเวสสันดรชาดกถูกกำหนดขึ้นเพื่อตอบสนองอำนาจของพระพุทธศาสนาที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อ ความศรัทธาของพุทธศาสนิกชน ความเชื่อเรื่องพุทธศาสนาจึงเห็นได้ชัดเจนในเรื่องนี้ ชูชกซึ่งเป็นพราหมณ์ผู้พยายามที่จะเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของพุทธศาสนา คือการช่วยเสริมบารมีของพระเวสสันดรเพื่อให้เห็นอำนาจของการบริจาทาน ข้อแตกต่างระหว่างพุทธกับพราหมณ์ คือ พุทธศาสนา หมายถึงหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าไม่ใช่พระเจ้าหรือเป็นศาสดาพยากรณ์ และไม่ใช่เป็นอวตารของพระเจ้า แต่เป็นมนุษย์ธรรมดาสามัญที่ใช้ความพยายามบรรลุสัมมาสัมโพธิญาณ เป็นศาสดาหรือเป็นครูของเทพยดาและมนุษย์ทั้งหลาย คำสอนของพระพุทธเจ้าไม่ใช่เทวองค์การแต่เป็นคำสอนโดยรู้แจ้งเห็นจริง ส่วนศาสนาพราหมณ์ เป็นศาสนาที่เก่าแก่ เชื่อว่าเกิดก่อนพุทธกาลไม่น้อยกว่า 5,000 ปี (สุพิตรา สุภาพ. 2546 : 259) เป็นศาสนาที่ไม่มีศาสดาเหมือนกับศาสนาพุทธ มีคัมภีร์พระเวทที่พราหมณ์เป็นผู้สวด ท่องบ่น พระเวท และรักษาพระเวทไว้ในครอบครอง และประกอบพิธีกรรม หลักคำสอนของศาสนาพราหมณ์คือสอนให้ประชาชนประพฤติปฏิบัติตามคัมภีร์พระเวท สักการะและสวดบูชาเทพเจ้า พุทธศาสนาเกิดขึ้นท่ามกลางสังคมพราหมณ์ แม้แต่พระพุทธเจ้าและพุทธสาวกสมัยแรกๆ ก็เคยนับถือลัทธิพราหมณ์หรือเคยเกี่ยวข้องกับวรรณะพราหมณ์มาก่อน ในนิทานชาดกและเรื่องราวเกี่ยวกับศาสนาพุทธและพระพุทธเจ้าก็มักจะมีพราหมณ์เข้ามาเกี่ยวข้อง จึงกล่าวได้ว่า ศาสนาพุทธและพราหมณ์มีอิทธิพลต่อกันและกัน

ชุกเกิดในวาระพระราชมณเฑาะว์แต่กลับไม่ได้รับการยกย่องอย่างวาระพระราชมณเฑาะว์ที่กล่าวมา เพราะไม่มีโอกาสได้เรียนวิชาความรู้ มีหน้าที่ยังต้องต่อสู้กับชะตากรรมทำให้ต้องอยู่ในสภาพ ผู้นอนภา ไร้ญาติขาดมิตร และประกอบอาชีพเลี้ยงตนด้วยการขอทาน ถูกรังเกียจเหยียดหยามจากสังคม และการขอทานครั้งสำคัญของชุก คือการที่นางอมิตตาภรรยาสาวบังคับให้ไปขอพระโอรสพระธิดากันหาชาติจากพระเวสสันดรเพื่อมาเป็นคนรับใช้ จนทำให้เกิดเรื่องร้ายต่อชะตากรรมของชุกจนจุดจบชีวิตที่เรียกว่ามรณโชน (ดวงมณ จิตรจำนงค์. 2544 : 133) อำนาจของศาสนาที่มีอิทธิพลต่อจิตใจมนุษย์ มหาเวสสันดรชาดกสำนวนต่าง ๆ สื่อความเข้าใจในแนวคิดของทาน บารมีที่เชื่อมโยงกับการสละอันยิ่งใหญ่เพื่อการบรรลุโพธิญาณ ซึ่งจะเกิดขึ้นไม่ได้หากปราศจากการตัดขาดจากความรักส่วนตัวของปุถุชน วรรณคดีเรื่องนี้ได้เพิ่มลักษณะปุถุชนแก่มหาบุรุษให้เด่นชัดขึ้นเพื่อแสดงศักยภาพของ มนุษย์ในการกำหนดเจตจำนงของตน แม้ต้องแลกกับความรวดเร็วทุกข์ทรมานและความไม่เข้าใจของผู้อื่นเพียงใด เมื่อพระราชมณเฑาะว์ได้ว่าเป็นตัวแทนของฝ่ายขอ ฝ่ายตรงข้ามกับพุทธที่เป็นตัวแทนของการให้ ชุกจึงถือได้ว่าเป็น ตัวแทนของพระราชมณเฑาะว์ ผู้นับถือพระราชมณเฑาะว์ที่มีบทบาทในการเป็นฝ่ายปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับปรีชา ช่างขวัญยืน (2541 : 13) ตั้งข้อสังเกตได้ว่าทำไมพระเวสสันดรจึงยินดีเมื่อรู้ว่าชุกจะมาขอลูกไปเป็นคนรับใช้ในฐานะพ่อ ความ ยินดีเช่นนี้คงเป็นไปได้เพราะฐานะของชุกเป็นเพียงขอทาน และไม่ได้ขอไปเพื่อเลี้ยงดูอย่างดี พระราชมณเฑาะว์ที่ขอข้าง บังคับยมนาเคนทร์หรือพระราชมณเฑาะว์แปลงที่มาขอพระนางมัทรีก็ตาม คำตอบในเรื่องพระเวสสันดรชาดกแสดงถึงความ เสียสละของพระเวสสันดร ซึ่งมุ่งจะสร้างทานบารมีอันยิ่งใหญ่ อันจะส่งผลให้ได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าต่อไป เพราะ การตรัสรู้นั้นจะช่วยให้สัตว์โลกได้พ้นทุกข์

กล่าวได้ว่าพระเวสสันดรชาดกเป็นวรรณกรรมที่ได้กำหนดให้เป็นสัญลักษณ์ของความดีงามแก่ บุคคลที่เลื่อมใสในพุทธศาสนา พุทธศาสนาสอนให้คนทำความดี เพื่อมุ่งสู่นิพพาน การบำเพ็ญบารมีขั้นสูงสุดคือการ ให้ทาน ส่วนพระราชมณเฑาะว์ถึงแม้จะเป็นที่รู้จักกันมาก่อนพุทธ และพิธีพระราชมณเฑาะว์ก็ถูกประกอบขึ้นเมื่อมีพิธีทางศาสนาพุทธ เป็นตัวกำหนด โดยเฉพาะอย่างยิ่งมหาเวสสันดรชาดกเป็นวรรณกรรมที่ถูกกำหนดให้เป็นวรรณกรรมเพื่อตอบสนอง หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ซึ่งให้เห็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา สั่งสอนคนให้รู้จักบาปบุญคุณ โทษ ประโยชน์และมีใจประโยชน์ รู้จักให้ทาน ไม่ยึดมั่นถือมั่น เพราะทุกสิ่งเป็นของไม่เที่ยง เส้นทางชีวิตของพระ เวสสันดรกับชุกวิเคราะห์อย่างคู่ตรงข้ามระหว่าง พระเวสสันดรคือตัวแทนแห่งความดีงาม และ พระราชมณเฑาะว์คือตัวแทนของคนชั่ว ดังแสดงเป็นแผนภาพในภาพประกอบ 3 ดังนี้

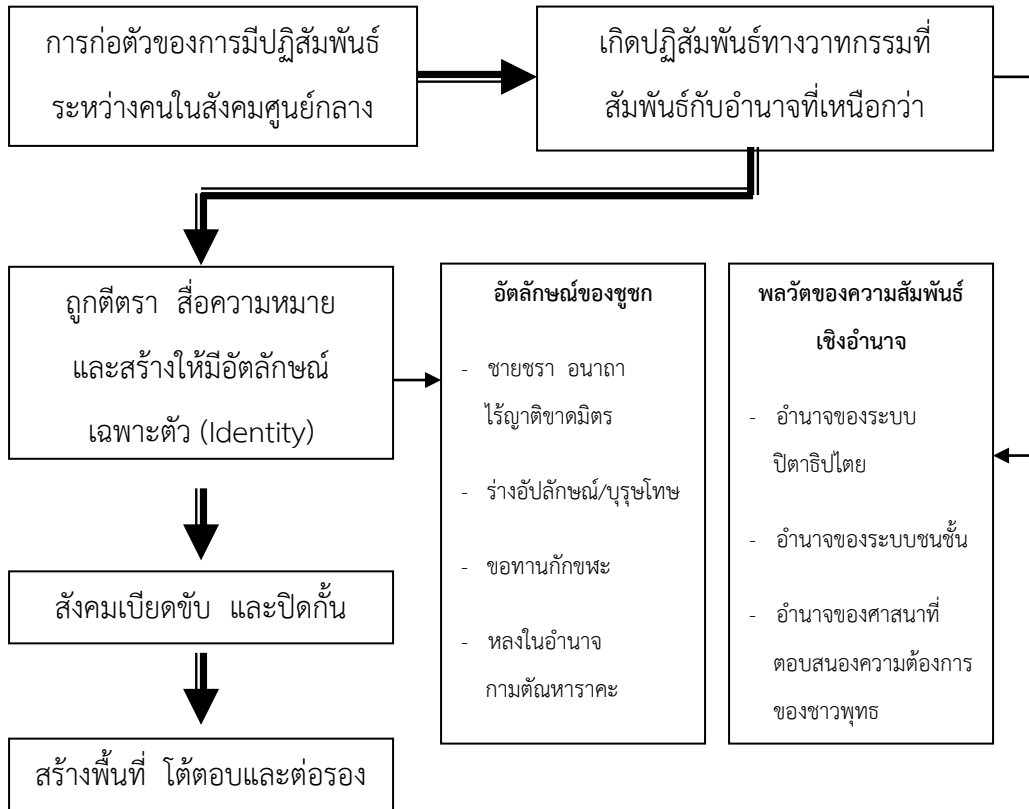

ภาพประกอบ 3 คู่ตรงข้ามระหว่างพระเวสสันดรกับชูชก

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าอำนาจของพุทธศาสนาจึงเป็นตัวกำหนดให้พราหมณ์เป็นเพียงส่วนหนึ่งในการประกอบพิธีกรรม จึงสะท้อนให้เห็นว่าชูชกซึ่งเป็นตัวแทนของพราหมณ์ ได้พยายามที่จะเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของพุทธศาสนาคือการช่วยเสริมบารมีแก่พระเวสสันดร แต่วาทกรรมที่ปรากฏในสังคมทำให้ภาพลักษณ์ของชูชกแสดงออกว่าเป็นฝ่ายร้าย มารศาสนาหรือปฏิบัติฯ ตรงข้ามกับพระเวสสันดรที่เป็นตัวแทนของความดีงาม แสดงให้เห็นว่าพราหมณ์อย่างชูชกกลายเป็นส่วนอื่นของพุทธศาสนา เป็นส่วนที่สังคมไม่ยอมรับ สังคมเกิดอคติต่อพฤติกรรมขอทานของชูชกทั้งที่เป็นฝ่ายช่วยเสริมบารมี จึงอาจกล่าวได้ว่าชูชกถือว่าเป็นชายขอบของพุทธศาสนาด้วยอำนาจของพุทธศาสนาที่กดทับไว้นั่นเอง

สรุปได้ว่ากระบวนการกลายเป็นคนชายขอบของชูชกได้ก่อตัวขึ้นโดยผ่านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคม โดยเกิดการปฏิสัมพันธ์ทางวาทกรรมของคนในสังคม เมื่อสังคมกำหนดขึ้นชูชกจึงรับเอาอัตลักษณ์ที่สัมพันธ์กับความเป็นคนชราว่างอัตลักษณ์ เป็นขอทาน หน่วงเหนี่ยวเป็นมารในพุทธศาสนา สังคมกำหนดให้เป็นคนชั่วร้ายเลวทราม วาทกรรมเหล่านี้จึงเข้าสู่ตัวตนของชูชก ดังนั้นชูชกไม่ใช่ผู้ที่กำหนดขึ้นเองได้ แต่จำเป็นต้องผ่านขั้นตอนของการมีสำนึกตัวตนและยอมรับว่า ตนเองเปลี่ยนสถานะจากชายชราซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาในสังคมกลายเป็นชายชราว่างร้าย โดยสำนึกของชูชกที่เกิดขึ้นเป็นผลผลิตที่เกิดจากกระบวนการสร้างวาทกรรมของสังคมที่มีต่อชูชกให้เป็นคนที่น่ารังเกียจ เป็นขอทานชราที่ได้ภรรยาสาวมาปรนนิบัติ ล่มหลงในกามตัณหาราคะ เป็นขอทานชราที่ทำลายสมาธิในการบำเพ็ญทานบารมีของพระเวสสันดร มีความโลภมากไม่รู้จักพอ และหลงในอำนาจของทรัพย์สิน เป็นการตีตราที่ทำให้ชูชกมีอัตลักษณ์เฉพาะ (Identity) ที่แตกต่างจากคนทั่วไปในสังคม ซึ่งแฝงอยู่ในความสัมพันธ์เชิงอำนาจของสังคมที่ได้กำหนดหรือสื่อความหมาย วาทกรรมทำให้ชูชกตกอยู่ในสถานการณ์ที่ถูกเบียดขับ ปิดกั้น และถูกกีดกันจนกลายเป็นการดำรงชีวิตที่เป็นชายขอบ สรุปกระบวนการกลายเป็นชายขอบของชูชกแสดงเป็นภาพประกอบได้ ดังนี้

ภาพประกอบ 4 กระบวนการกลายเป็นคนชายขอบของชูชก

สังคมได้สร้างวาทกรรมทำให้ชูชกตกอยู่ในสถานการณ์ที่ถูกเปียดับ ปิดกั้น และถูกกีดกันจนกลายเป็นการดำรงชีวิตที่เป็นชายขอบค่อย ๆ ทำให้ไม่มีพื้นที่ในสังคม ผลกระทบคือทำให้ชูชกรู้สึกว่าตนเป็นผู้ด้อยโอกาส อำนาจและสิทธิเสรีภาพในการใช้ชีวิตทางสังคม และเกิดความรู้สึกเข้มข้นขึ้นจนเกิดสำนึกของชูชกที่ต้องการสร้างพื้นที่ทางสังคมของตนเองขึ้นมา โดยการยกฐานะครอบครัวของตนให้สูงขึ้น

ชูชกในภาวะคนชายขอบ : การตอบโต้และต่อรอง

กระบวนการกลายเป็นคนชายขอบอาจจะเกิดขึ้นได้ใน 2 ลักษณะ ที่ตรงข้ามกันกล่าวคือ ในลักษณะแรกความเป็นชายขอบอาจเกิดขึ้นจากการถูกกีดกันและถูกลดอำนาจหรือถูกตีตป้าย ในอีกลักษณะหนึ่งคือ ความเป็นคนชายขอบเกิดขึ้นจากการพยายามถูกดึงเข้าร่วมกระบวนการในสังคม จนกลายเป็นคนชายขอบ อย่างชูชกพยายามแสดงให้เห็นว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการต่าง ๆ ทางสังคม แต่สังคมได้กำหนดให้เขาเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่ด้อยกว่าและกลายเป็นคนร้าย เป็นผู้ต้องหาจากสังคม ด้วยอำนาจที่เหนือกว่าดังที่กล่าวมา กระบวนการกลายเป็นคนชายขอบนั้นก่อรูปมาจากกระบวนการสร้างวาทกรรมของสังคมต่อชูชก ซึ่งวาท

กรรมดังกล่าวถูกสร้างขึ้นโดยมีปัจจัยจากอำนาจของสังคมและวัฒนธรรม คือ อำนาจของกิเลสตัณหา อำนาจของเพศ อำนาจของชนชั้น และอำนาจของศาสนา โดยใช้วาทกรรมเป็นเกณฑ์ในการตัดสิน ผ่านระบบกลไกเชิงอำนาจ เพื่อให้เกิดในทางปฏิบัติโดยการแสดงออกมาในลักษณะของการแบ่งแยกและกีดกัน ชูชกจึงถูกเบียดขับให้ออกจากสังคมรวมถึงปิดกั้นโอกาส และกลายเป็นคนชายขอบของสังคมในที่สุด การถูกเบียดขับและปิดกั้นทางสังคม ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชูชก เกิดการสูญเสียโอกาส หรือแม้แต่การพยายามเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสังคม ก่อให้เกิดความรู้สึกกดดัน ก่อให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองไม่เหมือนบุคคลอื่นทั่วไป การตอบโต้และต่อรองของชูชกแสดงออกใน 2 ลักษณะ คือ การแสดงออกให้เห็น อัตลักษณ์ของชายขอบว่าเป็นบุคคลที่น่าสงสารและน่าเห็นใจ และการแสดงออกโดยพยายามสร้างอัตลักษณ์ของตนให้มีอำนาจเหนือกว่าวาทกรรมจากสังคม การตอบโต้และต่อรองของชูชก **ลักษณะแรก** คือการแสดงออกในฐานะเป็นชายขอบ โดยแสดงออกให้เห็นถึงอัตลักษณ์ในแง่ลบของตน ตามที่วาทกรรมที่ถูกผลิตขึ้นจากสังคมว่าตนเป็นชายชรา ยากจนขอทานไปทั่ว อนาคต ไม่มีญาติพี่น้อง ไม่มีวิชาความรู้ ได้ภรรยาสาวที่ปรนนิบัติรับใช้อย่างดี ซึ่งไม่เหมือนกับนางพราหมณ์คนอื่นในหมู่บ้าน ดังนั้นจึงพยายามสร้างอัตลักษณ์ตัวตนเพื่อสร้างพื้นที่ทางสังคมให้สังคมเห็นว่าตนเป็นคนที่น่าสงสารและน่าเห็นใจ ดังปรากฏในตอนที่นางอมิตตาบังคับให้ชูชกไปขอสองกุมารจากพระเวสสันดรเพื่อมาเป็นทาสรับใช้ ชูชกคนชายขอบมักไม่ยอมให้ตนต้องตกเป็นผู้กระทำฝ่ายเดียว ด้วยความพยายามต่อสู้โดยใช้วาทกรรม โต้ตอบและต่อรองนางอมิตตา ให้เห็นว่าตนไม่มีความสามารถในการไปขอสองกุมารเนื่องจากไม่มีวิชาความรู้และเวทมนต์ใด ๆ ที่จะไปหว่านล้อมให้พระเวสสันดรประทานสองกุมารได้ และด้วยความซรภาพที่ไม่มีเรี่ยวแรงในการเดินทางไกล

การโต้ตอบและต่อรองของชูชกแสดงออกใน**ลักษณะที่ 2** คือ การแสดงตัวตนในฐานะคนมีอำนาจเหนือกว่าชายขอบ ชูชกได้พยายามสร้างอัตลักษณ์ของตนให้มีอำนาจเหนือกว่าวาทกรรมที่ผลิตขึ้นโดยสังคมในการยกฐานะของตนให้สูง ดังจะเห็นได้จากการพยายามที่จะตอบโต้กับอำนาจของภรรยาสาวที่เหนือกว่า ชูชกจึงปรับเปลี่ยนให้ตนได้ใช้อำนาจของความเป็นชายแต่ในขณะเดียวกันก็ไม่อาจสู้ได้ชูชกจึงสวมทับบทบาทของสตรีเพศในการต่อรองเพื่อไม่ให้นางอมิตตาบังคับตนอีก โดยการจะขอทำงานบ้านแทนนางซึ่งการทำงานบ้านเป็นหน้าที่เพศหญิง แต่ชูชกก็แสดงให้เห็นถึงอำนาจปิศาจปิศาจโดยที่อาจจะเกิดขึ้นได้กับหญิงหรือชาย และชูชกพยายามแสวงหาพื้นที่ที่จะให้ตนและนางอมิตตามีความเท่าเทียมในสังคม ให้นางอมิตตามีชีวิตอยู่ร่วมกับสังคมอย่างภาคภูมิใจ การพยายามสร้างอำนาจที่เหนือกว่าของชูชก ดังตอนที่ชูชกกล่าวโกหกแก่พราหมณ์เจตบุตรเพื่อไม่ให้พราหมณ์เจตบุตรคิดว่าตนเป็นพราหมณ์เฒ่าขอทาน และไม่ให้พราหมณ์เจตบุตรทำร้ายตน ว่าตนเป็นพราหมณ์ชั้นสูงที่มีวิชาความรู้และเป็นราชบุตรของพระเจ้าสุทนต์ ชูชกยังขุนายพราหมณ์เจตบุตรว่าตนมีอำนาจแม้จะตัดหัวนายพราหมณ์ไปถวายพระเจ้าสุทนต์ก็ยังทำได้ ในเหตุการณ์ตอนที่พระเวสสันดรทานกัณหาชาลี เมื่อชูชกเข้าไปขอสองกุมารจากพระเวสสันดร สองกุมารได้ออกมาต้อนรับชูชก ชูชกต้องการแสดงอำนาจการทำให้สองกุมารเกรงกลัว เพราะถ้าสองกุมารตกเป็นทาสของชูชกแล้วจะได้เชื้อฟิ่ง และตอนที่กัณหาชาลีสั่งลาพระเวสสันดร ชูชกได้เอาเครื่องไม้มามัดแขนสองกุมาร และใช้หว่านเชื้อฟิ่งสองกุมารต่อหน้าพระเวสสันดร ชูชกมีเจตนาเพื่อให้สองกุมารรู้สึกว่าตนตกเป็นทาสของชูชกแล้วถึงแม้ว่าจะถูกตีต่อหน้าพ่อก็ไม่สามารถช่วยอะไรได้ ต้องเชื้อฟิ่งชูชกเท่านั้น

ถึงแม้ดูเหมือนชูชกจะมีอำนาจในการต่อรองจากพระเวสสันดร และมีอำนาจเหนือกว่าสองกุมารที่ตกเป็นทาสของชูชก แต่ด้วยอำนาจแห่งขนชั้นและอำนาจแห่งพุทธศาสนาที่ต้องการแสดงให้เห็นถึงการทำทานเพื่อได้เข้าสู่นิพพาน คนชายขอบอย่างชูชกแม้จะพูดความจริงก็ไม่มีใครเชื่อ และก็ไม่มีความสามารถในการเจรจาตอบโต้ได้ คำพูดของเด็กยังดูหนักแน่นและน่าเชื่อถือกว่า จนทำให้ต้องคืนสองกุมารแก่ปู่คือพระเจ้าสุทนต์ผู้พี่ที่เหนือกว่าชูชกทั้งทรัพย์สินและเกียรติยศ ดังปรากฏในตอนชูชกพาสองกุมารเดินทางไปถึงเมืองสีพีราช พระเจ้าสุทนต์ได้ทรงถามถึงสองกุมารว่าชูชกพาสองกุมารนี้มาได้อย่างไร แม้แต่คำพูดของเด็กยังมีน้ำหนักและน่าเชื่อถือกว่าชูชกผู้เป็นพราหมณ์เฒ่าขอทาน เพราะภาพลักษณ์ที่ชูชกเป็นขอทานจึงไม่มีใครเชื่อถือ แม้จะพูดความจริง สะท้อนให้เห็นว่าชูชกไม่สามารถที่จะใช้อำนาจในการตอบโต้หรือต่อรอง ชูชกได้ทรัพย์สินสมบัติมหาศาลเมื่อพระเจ้าสุทนต์พระราชทานให้ แต่ชูชกไม่มีสิทธิเรียกร้องหรือสร้างเงื่อนไขใดเลย ยังแสดงให้เห็นว่าสังคมมีอำนาจที่เหนือกว่าชูชกจนวินาทีสุดท้ายของชีวิต เมื่อชูชกกินอาหารจนธาตุไฟเผาผลาญย่อยไม่ทันท้องแตกตาย แม้แต่ศพของชูชกก็ยังถูกกระทำให้เป็นที่รังเกียจของผู้คน จะเห็นได้ว่าการสร้างอัตลักษณ์ของชูชกโดยสังคมเป็นผู้ยึดเยียดให้ ประกอบกับชูชกได้รับอัตลักษณ์นั้นมาทำให้เกิดความสำนึกว่าตนเป็นขอทานชรา ดังตอนที่ชูชกทูลแก่พระเจ้าสุทนต์ว่าตนเป็นใคร ชูชกต้องยอมรับในสภาพความเป็นชายขอบของตน จนถึงวินาทีสุดท้ายแม้จะได้ครอบครองทรัพย์สินสมบัติแต่ก็ไม่มีโอกาสในการได้เสพสุขกับทรัพย์สินสมบัตินั้น ตามความเชื่อของศาสนาพุทธแล้วชูชกเป็นตัวกาลกิณี เป็นคนบาปจึงไม่มีवासนาได้อยู่อย่างสุขสบาย แม้แต่ศพก็ยังได้รับการกระทำอย่างชายขอบ ชีวิตของชูชกอนาถาจนถึงวินาทีสุดท้ายของชีวิตและเป็นชายขอบมาตลอดชีวิต

ดังนั้นการที่ต้องถูกเบียดขับให้ตกอยู่ในสถานะเป็นคนชายขอบนั้น ชูชกต้องตกอยู่ในสถานการณ์กลายเป็นคนชั่วร้ายและน่ารังเกียจของสังคม ถูกกีดกันและเบียดขับจากพื้นที่ทางสังคม การเผชิญกับภาวะถูกเบียดขับจนต้องอยู่ในสถานะคนชายขอบ จนก่อให้เกิดสำนึกว่าเป็นคนที่ด้อยกว่านั้นได้ก่อเกิดในจิตใจของชูชกอย่างค่อยเป็นค่อยไป เมื่อเกิดเหตุการณ์รุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ จะเห็นได้จากเป็นขอทานร่างอัมพาตอยู่คนเดียว เทียบขอทานไปเรื่อย จนได้ภรรยาสาวที่อายุห่างกันมาก แต่ภรรยาที่ไม่ได้รังเกียจปรนนิบัติรับใช้อย่างดี จนกระทั่งการไปขอสองกุมารจากพระเวสสันดรเพื่อมาเป็นคนรับใช้ตามคำสั่งของภรรยาสาว ความเป็นคนชั่วจากวาทกรรมของสังคมได้ก่อให้เกิดการสร้างความเป็นอัตลักษณ์ในการต่อต้านการใช้อำนาจของชูชกที่แสดงออกมาจากการปฏิบัติจริงและด้วยวาทกรรมเพื่อให้สังคมได้รับรู้ นั่นจึงเป็นการต่อต้านแรงเบียดขับจากสังคมและหาพื้นที่ทางสังคมของตนเองให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเริ่มต้นจากการตอบโต้สังคมและแสดงอำนาจที่เหนือกว่าเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม แต่ในที่สุดได้ขึ้นว่าเป็นตัวร้าย เป็นมาร เป็นคนด้อยกว่า ถึงอย่างไรก็สู้อำนาจที่เหนือกว่าไม่ได้แม้จะพยายามเรียกร้องก็ตามที่

บทสรุป

มหาเวสสันดรชาดกเป็นวรรณคดีพุทธศาสนา มีพระเวสสันดรเป็นตัวเอกของเรื่องที่ตั้งพระทัยอยู่ในการให้ทาน และมีชูชกเป็นตัวรองที่แสดงพฤติกรรมเป็นฝ่ายตรงข้ามกับพระเวสสันดรในการเป็นผู้ขอ เป็นตัวร้ายที่คอยทำลายและเป็นอุปสรรคต่อการบำเพ็ญเพียร บทบาทของชูชกในมหาเวสสันดรชาดกสำนวนอีสานพบว่าวาทกรรมกับการสื่อความหมายเป็นสัญญาณที่ถูกทำให้เป็นและสร้างขึ้นด้วยอำนาจที่เหนือกว่า สถานะทางสังคมของชูชกมีความสัมพันธ์กับอำนาจ การขอทานไม่ใช่แค่การขอเพื่อเลี้ยงชีพแต่เป็นการขอที่เกิดจากความหลงใหลในอำนาจของกามตัณหาราคะและทรพีศฤงคาร แสดงให้เห็นว่าอำนาจของวาทกรรมที่ได้สวมบทบาทเป็นผู้กระทำ ทำให้ผู้รับผลการกระทำตกอยู่ในสภาวะการกลายเป็นคนชายขอบ การกลายเป็นคนชายขอบไม่ใช่ภาวะที่เกิดขึ้นเอง หากแต่เป็นกระบวนการที่ถูกสร้างขึ้นบนความสัมพันธ์ของวาทกรรมและอำนาจของกลุ่มคนที่กำหนด สร้าง และตีความในมุมมองที่เปลี่ยนไปจากสถานะที่เป็น กระบวนการกลายเป็นคนชายขอบของชูชกได้ก่อตัวขึ้นผ่านการปฏิสัมพันธ์ทางวาทกรรมในสังคม ชูชกรับเอาอัตลักษณ์ที่สังคมกำหนดให้ วาทกรรมจึงเข้าสู่ตัวตนของชูชกโดยไม่ใช้ผู้ที่กำหนดขึ้นเอง การสร้างวาทกรรมให้ชูชกเป็นคนน่ารังเกียจ ตีตราให้มีอัตลักษณ์เฉพาะที่แตกต่างจากคนทั่วไป ซึ่งแฝงอยู่ในความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ทำให้ชูชกตกอยู่ในสถานการณ์ที่ถูกเบียดขับ ปิดกั้น และถูกกีดกัน กระบวนการกลายเป็นคนชายขอบจึงก่อรูปมาจากกระบวนการสร้างวาทกรรม โดยมีปัจจัยทางอำนาจและวัฒนธรรม คือ อำนาจของกิเลส ตัณหา อำนาจของเพศ อำนาจของชนชั้น และอำนาจของศาสนา

ชูชกเมื่อกลายเป็นคนชายขอบจะถูกปฏิเสธจากสังคม ทำให้ไม่มีตัวตน ไร้คุณค่า ถูกเบียดขับและตีตราอย่างมีอคติ จนไม่มีอำนาจในการตอบโต้และต่อรอง การถูกเบียดขับให้เป็นคนชายขอบไม่ได้เป็นสิ่งตายตัว มีการแสดงให้เห็นถึงการพยายามสร้างพื้นที่ของคนชายขอบ โดยการตอบโต้และต่อรองอยู่ตลอดเวลา ชูชกแสดงการตอบโต้และต่อรองออกมา 2 ลักษณะ ลักษณะแรกคือ การแสดงออกให้เห็น อัตลักษณ์ของชายขอบว่าเป็นบุคคลที่น่าสงสารและน่าเห็นใจ และลักษณะที่สองเป็นการแสดงออกโดยพยายามสร้างอัตลักษณ์ของตนให้มีอำนาจเหนือกว่าวาทกรรมที่ผลิตขึ้นจากสังคม แต่การเป็นคนชายขอบที่กำหนดด้วยวาทกรรมและอำนาจ ทำให้ไม่มีตัวตน ไร้คุณค่า ถูกปฏิเสธ ถูกเบียดขับและตีตราอย่างมีอคติ ก็ไม่สามารถตอบโต้และต่อรองได้

บรรณานุกรม

- จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์. **สังคมวิทยา**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548.
- ฉลอง พันธุ์จันทร์. **ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา**. ภาพสินธุ์ : ประสานการพิมพ์, 2551.
- ชาติรี ลีศิริวิทย์. “เพศสถานะกับครัว.” **สารคดี**. 17 (197) กรกฎาคม, 2544,
- ฉวีวรรณ วรรณประเสริฐ. **สังคมไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญพัฒน์, 2522.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. **วาทกรรมกับการพัฒนา**. กรุงเทพฯ : วิชาษา, 2549.
- _____. “มายาคติในสังคมทุนนิยมปัจจุบัน.” **สัณยวิทยา โครงสร้างนิยม หลังโครงสร้างนิยมกับการศึกษารัฐศาสตร์**. กรุงเทพฯ : วิชาษา, 2545.
- ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์. “ชูชก อัครบุรุษถ้อยกับคุณค่าปรัชญาชีวิตร่วมสมัย.” **ครูปริทัศน์**. ปีที่ 14 มกราคม-กุมภาพันธ์, 2532.
- ดวงมน จิตรจำนงค์. **คุณค่าและลักษณะเด่นของวรรณคดีไทย สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.
- นพพร ประชากุล. “คำนำเสนอนิเวศเชิงอรรถวัฒนธรรม.” **ยกอักษร ย้อนความคิด เล่ม 2 ว่าด้วยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**. กรุงเทพฯ : อ่าน, 2552.
- บุญพัน คนใจบุญ. **การศึกษาพุทธปรัชญาในพฤติกรรมตัวละครหลักและตัวละครเสริมในมหาเวสสันดรชาดก**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2544.
- ประคอง นิมมานเหมินท์. **มหาชาติลานนา : การศึกษาในฐานะที่เป็นวรรณคดีท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช , 2526.
- ปรีชา ช่างขวัญยืน. “พระปัญญาบารมีของพระเวสสันดร.” **วารสารอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. 27 (2) กรกฎาคม-ธันวาคม 2541.
- _____. **มนุษย์กับศาสนา**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- ปรีชา พิณทอง. **เวสสันดรคำโคลงอีสาน**. อุบลราชธานี : โรงพิมพ์ศิริธรรม, 2526.
- พิฑูร มลิวัลย์. **มหาเวสสันดรชาดกภาคอีสาน**. อัดสำเนา, 2533.
- มณี พยอมยงค์. **การวิเคราะห์และเปรียบเทียบมหาชาติ ฉบับภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคอีสาน และภาคใต้**. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2519.
- วิรัช จำปามูล. **คำกลอนมหาเวสสันดรภาคอีสาน**. ขอนแก่น : คลังนาธรรมชาติ, 2537.
- สุพัตรา สุภาพ. **สังคมวิทยา**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์, 2546.
- สุริชัย หวันแก้ว. **กระบวนการเป็นชายขอบ**. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ, 2546.
- สุนีย์ ชวนสนิท. **วิเคราะห์ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดกทางวัฒนธรรมไทย**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. **ชาติพันธุ์และมายาคติ**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2547.